

KMC

KOORDINAČNO-METODICKÉ CENTRUM
PRE PREVENCIU NÁSILIA NA ŽENÁCH

METODOLOGICKÉ VÝCHODISKÁ A NÁVRH SYSTÉMU MULTIINŠTITUCIONÁLNEJ SPOLUPRÁCE A INTERVENCIE

Miloslava Jezná, Andrej Kuruc

2017

„Domov musí byť bezpečné miesto pre všetkých“

Inštitút pre výskum práce a rodiny
Institute for Labour and Family Research

Metodologické východiská a návrh systému multiinštitucionálnej spolupráce a intervencie

Miloslava Jezná, Andrej Kuruc

Publikácia bola financovaná z Grantov EHP a Nórska a spolufinancovaná zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky v rámci projektu Koordinačno-metodické centrum pre rodovo podmienené a domáce násilie v rámci programu SK09: Domáce a rodovo podmienené násilie

„Domov musí byť bezpečné miesto pre všetkých“

www.norwaygrants.org

Vydavateľ: Inštitút pre výskum práce a rodiny

Rok vydania: 2017

Rozsah: 86 strán

Publikácia je dostupná online na zastavmenasilie.sk

Text neprešiel jazykovou korektúrou.

OBSAH

OBSAH	4
ÚVOD6	
1 Výklad pojmov v texte	7
2 Prečo multiinštitucionálna spolupráca a intervencia – výhody	11
3 Subjekty zapojené do multiinštitucionálnej spolupráce	13
3.1 Hlavné inštitúcie zapojené so multiinštitucionálnej spolupráce a intervencie na Slovensku	14
4 Princípy a štandardy práce inštitúcií zapojených do multiinštitucionálnej spolupráce a intervenčných tímov	19
4.1 Princípy poskytovania pomoci ženám, ktoré zažívajú násilie	19
4.2 Štandardy práce so ženami, ktoré zažívajú násilie zo strany jednotlivých profesií/inštitúcií	22
4.3 Štandardy práce so ženami, ktoré zažívajú násilie a ich deťmi vo vnútri inštitúcií	27
5 Kritéria efektívneho partnerstva.....	30
6 Príklady cieľov a aktivít partnerstiev multiinštitucionálnej spolupráce a intervenčných tímov	32
7 Kroky ako budovať multiinštitucionálnu spoluprácu a intervenciu v regióne	35
8 Doterajšie kroky a skúsenosti s riešením multiinštitucionálnej spolupráce na Slovensku zo strany štátnej a verejnej správy	41
8.1 NAP úlohy zamerané aj na MIS spoluprácu	41
8.2 Stratégia prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti v SR na roky 2016 – 2020 a zmeny v trestnom zákone a trestnom poriadku	43
8.3 Ďalšie inštitucionálne zabezpečenie	43
8.4 Reflexia národných projektov Prevencia a eliminácia násillia na ženách (PEN)	44
8.5 Národná non-stop telefonická linka pre ženy 0800 212 212	51
8.6 Koordinačno – metodické centrum pre rodovo podmienené a domáce násilie a multiinštitucionálna spolupráca	52

9	Návrh systému mutiinštitucionálnej spolupráce a intervencie na Slovensku	61
9.1	Návrh schémy systému multiinštitucionálnej spolupráce a intervencie na Slovensku	61
9.2	Expertná skupina pre multiinštitucionálnu spoluprácu na celoštátnej úrovni	62
9.3	Koordinačno – metodické centrum pre rodovo podmienené a domáce násilie a národná linka pre ženy zažívajúce násilie	65
9.4	Partnerstvá multiinštitucionálnej spolupráce pre prevenciu násilia na ženách na regionálnej úrovni– strategické koordinačné stretnutia	66
9.5	Intervenčné tímy – koordinačné stretnutia k individuálnym závažným prípadom násilia	70
9.6	Na záver aktuálne výzvy a kroky vytvárania multiinštitucionálnej spolupráce a intervencie na Slovensku	72
	Literatúra.....	77
	Prílohy	78

ÚVOD

Ľudia, ktorí sú zapojení do koordinovaného úsilia sa obvyčajne zameriavajú na svoje dlhodobejšie interakcie, ktoré sa týkajú špecifickej problematiky, alebo programu. Koordinácia vyžaduje plánovanie a rozdelenie rolí a otvorenú komunikáciu medzi viacerými inštitúciami.¹ Práve v oblasti prevencie a eliminácie násilia páchaného na ženách a ich deťoch je pre zabezpečenie ich ochrany a bezpečia koordinácia a koordinovaná odozva medzi inštitúciami nevyhnutnosťou.² Preto vo svete, ale aj na Slovensku vznikajú multiinštitucionálne iniciatívy, ktoré majú za cieľ účinne ochrániť, profesionálne a citlivo pristupovať k ženám zažívajúcim násilie a ich deťom. Podľa viacerých literárnych zdrojov medzi základné princípy fungovania multiinštitucionálnych iniciatív v tejto problematike patrí:

- zameranie sa na zlepšenie emocionálnej, psychologickkej a fyzickej bezpečnosti žien zažívajúcich násilie a ich detí v kratšom, alebo dlhodobom horizonte,
- minimalizovanie sekundárnej viktimizácie - v tomto kontexte sa sekundárna viktimizácia môže vyskytnúť v rámci rôznych inštitúcií (polícia, sociálna kuratela atď.), čo môže u žien vyvolať opätovný pocit bezmocnosti, alebo môžu byť vystavené ďalšej traume, tým, že budú musieť popisovať, to čo zažili rôznym ľuďom, poskytovateľom služieb,
- brať násilníkov na zodpovednosť za ich násilné činy.³

Multiinštitucionálne iniciatívy bývajú klasifikované do nasledovných dvoch hlavných kategórií:

Multiinštitucionálna spolupráca - znamená vzájomné prepojenie všetkých organizácií a inštitúcií, zaoberajúcich sa problematikou násilia páchaného na ženách a deťoch na strategickú úroveň. Predpokladá, že jednotlivé inštitúcie spolupracujú s cieľom vytvorenia podmienok pre efektívne a kvalitatívne adekvátne zabezpečenie špecializovaných služieb pre ženy a ich deti, predpokladá tiež prijatie jednotných metodických postupov práce s touto cieľovou skupinou v rámci inštitúcií, ale aj medzi inštitúciami z hľadiska ich vzájomného informovania sa. Cieľom je obvyčajne stav, keď žena zažívajúca násilie kontaktuje akúkoľvek inštitúciu, bude jej poskytnutá krízová podpora a ochrana zaručujúca jej bezpečie. Vychádza sa pri tom z poznania, že žiadna inštitúcia neuspeje, pokiaľ bude pracovať izolovane.⁴ Môže mať napríklad formu pracovných skupín, alebo partnerstiev.

1The Language of Collaboration.

Dostupné na: <http://www.mncasa.org/assets/PDFs/Language%20of%20collaboration.pdf>

2 Za účelom koordinácie problematiky násilia na ženách a domáceho násilia vzniklo aj Koordinačno-metodické centrum pre rodovo podmienené a domáce násilie

3 Breckenridge, J. et al.. Meta-evaluation of existing interagency partnerships, collaboration, coordination and/or integrated interventions and service responses to violence against women: State of knowledge paper. State of knowledge | September 2015. ISBN: 978-1-925372-10-6 (print) 978-1-925372-11-3 (online). s. 12

Dostupné na: [http://media.aomx.com/anrows.org.au/Integrated%20Responses%20Meta-Evaluation%20landscapes%20\(State%20of%20knowledge\)%20Issue%20Eleven.pdf](http://media.aomx.com/anrows.org.au/Integrated%20Responses%20Meta-Evaluation%20landscapes%20(State%20of%20knowledge)%20Issue%20Eleven.pdf)

4 Podľa Logar R. Bridging Gaps – From good intentions to good cooperation. Manual for effective multi-agency cooperation in tackling domestic violence. WAVE, 2006. s. 53 – 54 Dostupné na: http://files.wave-network.org/trainingmanuals/Bridging_Gaps_MultiAgency_2006_English.pdf a Kráľová S. ed. Riešenie prípadov násilia na ženách v partnerských vzťahoch odporúčania pre prax štátnych a verejných inštitúcií. Fenestra, Košice, 2016 s.7

Dostupné na: http://www.fenestra.sk/sites/default/files/pdf/13_osf_eea_odporucania.pdf s. 7

Multiinštitucionálna intervencia - predstavuje spoluprácu medzi inštitúciami a odborníkmi a odborníčkami, a to pri riešení konkrétnych individuálnych prípadov násilia na ženách. Tento typ spolupráce medzi inštitúciami je nutný vzhľadom k tomu, že väčšina žien, ktoré zažívajú násilie, sa dostáva do kontaktu s viacerými inštitúciami, a to aj opakovane a zároveň vedie k jej účinnejšej ochrane, pomoci a podpore. Môže mať formu multiinštitucionálnych konferencií, alebo intervenčných tímov, prípadne iné. Možno ju začať len ak existuje fungujúca multiinštitucionálna spolupráca medzi inštitúciami na strategickej úrovni.⁵

Multiinštitucionálne iniciatívy fungujú najlepšie na miestnej úrovni, s inštitúciami spolupracujúcimi na každodennej báze. Je dôležité, aby všetci aktéri boli zapojení do jej činnosti v tom istom čase. V niektorých regiónoch Slovenska už niekoľko rokov takéto iniciatívy existujú, vznikli zdola napr. v Košickom samosprávnom kraji a môžu byť inšpiráciou aj pre iné kraje, mestá alebo obce. Zavedenie multiinštitucionálnej spolupráce na strategickej úrovni bolo podporené aj v rámci národných projektov Prevencie a eliminácie násilia na ženách (ďalej len PEN) prostredníctvom podpory práce pracovných skupín v 8 samosprávnych krajoch (viac v kapitole 8.4), ako aj v rámci projektu Koordinačno-metodického centra pre rodovo podmienené a domáce násilie (ďalej len KMC, viac v kapitole 8.5).

Cieľom dokumentu je poskytnúť základné informácie o terminológii v danej problematike, o výhodách, základných cieľoch, princípoch multiinštitucionálnej spolupráce a intervencie a štandardoch, ktoré by mali fungovať vo vnútri inštitúcií, ak sa chcú venovať problematike násilia páchaného na ženách. Takisto obsahuje popis súčasnej situácie z hľadiska systémového zavedenia multiinštitucionálnej spolupráce na Slovensku, zhrnutie a reflexiu aktivít výsledkov doterajšej praxe fungovania multiinštitucionálnej spolupráce, ktorá bola podporená v rámci národných projektov a nórskeho grantu. V neposlednom rade obsahuje návrh systému na zavedenie multiinštitucionálnej spolupráce a intervencie na celoštátnej úrovni, úrovni samosprávnych krajov a miestnej úrovni, ako aj základné metodologické postupy, ako ju budovať a konkrétne kroky v ďalšom období.

Dokument primárne rieši multiinštitucionálnu spoluprácu a intervenčné tímy zamerané na prevenciu a elimináciu násilia, čo vyplýva z úloh zadefinovaných v Národnom akčnom pláne pre elimináciu a prevenciu násilia na ženách na roky 2014 - 2019⁶. To neznamená, že materiál opomína aj násilie na mužoch, ale celý rad štúdií, štatistických údajov a výskumov potvrdil, že násilie v rodinách sa v prevažnej miere pácha na ženách a ich deťoch⁷ a je dôsledkom rodových nerovností v spoločnosti.⁸ K opatreniam na riešenie prevencie a eliminácie násilia na ženách sa zaviala aj Slovenská republika prostredníctvom ľudskoprávných dohovor na úrovni OSN a Rady Európy a vyplýva aj zo smerníc a strategických dokumentov Európskej únie.

1 Výklad pojmov v texte

Nižšie uvádzame základné pojmy, ktoré sa týkajú riešenia problematiky rodovo podmieneného násilia a domáceho násilia.

Rodovo podmienené násilie „...je namierené voči určitej osobe z dôvodu jej pohlavia, rodovej identity alebo rodového vyjadrenia alebo ktoré neprimerane postihuje osoby určitého pohlavia/rodu

5 Tamtiež

6 NAP 2014 – 2019 s. 13 Dostupné na: http://www.gender.gov.sk/wp-content/uploads/2012/06/NAP_nasilie_print.pdf

7 Viac napr. <http://www.gender.gov.sk/aktivity/databaza/publikacie/>

8 Viac napr. <http://www.gender.gov.sk/dokumenty/>

a môže obeti spôsobiť telesnú, sexuálnu, psychickú ujmu alebo majetkovú škodu“⁹. Zahŕňa násilie páchané blízkou osobou, sexuálne delikty, obchodovanie s ľuďmi, otroctvo a rôzne formy škodlivých praktík, ako napríklad nútené manželstvá, mrzačenie ženských pohlavných orgánov a takzvané trestné činy spáchané v mene cti.

Násilie na ženách – „ide o akýkoľvek čin rodovo podmieneného násilia, ktorý spôsobuje alebo by mohol spôsobiť telesnú, sexuálnu alebo duševnú ujmu alebo utrpenie žien, vrátane vyhrážania sa takýmito činmi, zastrasovania alebo úmyselného obmedzovania slobody, a to vo verejnom alebo súkromnom živote.“ Čiže ide o porušenie ľudských práv a formu diskriminácie.¹⁰

Domáce násilie zahŕňa „...rôzne skutky fyzického, psychického, sexuálneho a majetkového násilia, ktoré je charakteristické najmä tým, že násilie pácha osoba, ktorá s obeťou je, alebo bola, v manželskom alebo partnerskom zväzku, alebo je iným rodinným príslušníkom obete bez ohľadu na to, či páchateľ s obeťou žije, alebo žil v spoločnej domácnosti.“¹¹

Žena zažívajúca násilie je žena, ktorá má skúsenosť s rodovo podmieneným násilím a jeho formami. Pojem odkazuje na skúsenosť s násilím a aktívnu rolu ženy, ktorá hľadá rôzne spôsoby a stratégie, ako zabrániť násiliu či zlepšiť svoju situáciu. Niekedy sa používa aj formulácia „žena zažívajúca násilie a jej deti“, a to na zdôraznenie skutočnosti, že násilie na ženách, v prípade že sú prítomné aj deti, je vždy i násilím na deťoch, či už je dieťa priamo terčom násilia spolu so ženou alebo je vystavené násiliu nepriamo.¹²

Obete domáceho násilia, alebo osoby, ktoré zažili domáce násilie, sú osoby, ktoré majú skúsenosť s násilím v rodine zo strany blízkej osoby (rodič, súrodenec, širšia rodina), ktoré im spôsobuje fyzické, psychické, sociálne, ekonomické a iné následky.

Blízka osoba je fyzická osoba, ktorá žije alebo žila s ohrozenou osobou v partnerskom zväzku alebo v spoločnom obydľí. Podľa trestného zákona sa blízkou osobou rozumie príbuzný v priamom pokolení, osvojiteľ, osvojenec, súrodenec a manžel/manželka. Blízkou osobou sa na účely trestných činov vydierania podľa § 189, znásilnenia podľa § 199 ods. 2, sexuálneho násilia podľa § 200 ods. 2, sexuálneho zneužívania podľa § 201 ods. 2, týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208, nebezpečného vyhrážania podľa § 360 ods. 2 alebo nebezpečného prenasledovania podľa § 360a rozumie aj bývalý manžel, druh, bývalý druh, rodič spoločného dieťaťa a osoba, ktorá je vo vzťahu k nim blízkou osobou, ako aj osoba, ktorá s páchateľom žije alebo žila v spoločnej domácnosti.¹³

Zraniteľná osoba je dieťa a osoba vystavená vyššiemu riziku ohrozenia na základe osobitných okolností a charakteristík ako jej tehotenstvo alebo materstvo, zdravotné postihnutie alebo nepriaznivý zdravotný stav, príslušnosť k inej rase alebo etniku, vysoký vek, drogová závislosť, sexuálna orientácia alebo rodová identita, utečenecký status alebo iný dôvod vedúci k znevýhodneniu ohrozenej osoby.

Klientky/klienti inštitúcií, poskytovateľov služieb – pojem sa používa vtedy, keď chceme zdôrazniť perspektívu organizácií a inštitúcií, ktoré poskytujú rôzne služby a ktoré v rôznej miere prichádzajú do kontaktu so ženami zažívajúcimi násilie a ich deťmi a ďalšími osobami, ktoré zažili domáce násilie.

9Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EÚ, ods. (17) Dostupné na: http://pomocobetiam.sk/wp-content/uploads/2014/09/Smernica-EP-a-rady-2012_29_E%C3%9A-z-25-10-2012.pdf

10 Deklarácia OSN o odstránení násilia na ženách, 1993, článok 1 Dostupné na: <http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r104.htm>

11Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EÚ, ods. (18)

12 Andre Z. Odhad nebezpečenstva násilia na ženách. IVPR, 2016 s.9 Dostupné na: <http://www.gender.gov.sk/zastavmenasilie/files/2016/02/Odhad-nebezpecenstva-nasilie.pdf>

13 V zmysle zákona č. 300/2005 (Trestný zákon)

§ 127 Dostupné na: <http://www.lewik.org/term/1114/blizka-osoba-trestny-zakon/>

Tento výraz podčiarkuje aj dôležitosť porozumenia tomu, že tieto organizácie a inštitúcie majú k žene zažívajúcej násilie uplatňovať na klientku orientovaný prístup a v zmysle ponúkaných služieb a vlastných kompetencií stáť na jej strane.¹⁴

Prevenca násilia sú cieľavedomé, plánované, koordinované a komplexné opatrenia, ktorých cieľom je predchádzanie a odstraňovanie všetkých foriem násilia. Primárna prevencia predstavuje preventívne pôsobenie na osoby a preventívne opatrenia uskutočnené vo vzťahu k situáciám a objektom v rámci celej SR, alebo niektorého mesta či miesta, alebo je adresovaná niektorým demograficky vymedzeným skupinám obyvateľstva napr. mladým ľuďom na školách. Sekundárna prevencia je určená priamo ohrozeným osobám alebo rizikovým skupinám obyvateľstva, pričom vytvára priestor pre ciele aktivy v sociálnej oblasti, zdravotníctve, školstve, psychológii a orgánov činných v trestnom konaní. Terciárna prevencia sa vzťahuje k páchatelom násilia a týka sa prevencie recidívy násilnej činnosti.¹⁵

Sekundárna (druhotná) viktimizácia je spôsobovanie psychickej ujmy ženám zažívajúcim násilie, a ďalším osoba, ktoré zažili domáce násilie, a to necitlivým konaním, neadekvátnym prístupom alebo nekonaním subjektu alebo zamestnanca/zamestnankyne subjektu, ktorý v rozsahu svojich právomocí a činností ovplyvňuje alebo môže ovplyvniť postavenie alebo situáciu ohrozenej osoby. „K sekundárnej (druhotnej) viktimizácii môže dochádzať v rôznych zložkách spoločnosti, ako napr. v štátnych orgánoch činných v trestnom konaní či v rámci sociálnej podpory obetí (polícia, súd, prokuratúra, sociálne odbory a ď.), v médiách, ale i zo strany blízkeho okolia (príbuzní, susedia, obyvatelia obce, spolupracovníci a spolupracovníčky a i.).“¹⁶

Štandardizovaný prvý kontakt so ženou, ktorá zažila násilie zahŕňa krízovú intervenciu (upokojenie a posilnenie ženy), identifikáciu násilia, odhad nebezpečenstva násilia, plánovanie bezpečia a poskytnutie základných kontaktov na špecializované služby a ďalšie pomáhajúce profesie.

Odhad nebezpečenstva/rizika násilia na ženách sa vzťahuje na proces identifikácie a posudzovania nebezpečenstva v konkrétnej situácii, pričom sa využíva systematické vyhodnocovanie sledu rizikových faktorov a ako pomôcku možno použiť nástroje na odhad nebezpečenstva. Nebezpečenstvo sa týka akéhokoľvek ohrozenia ľudí v kontexte násilia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch a ich deťoch.¹⁷

Bezpečnostný plán je zoznam kontaktov, opatrení alebo činností, ktorý slúži žene, ktorá zažíva násilie a jej deťom, ak je bezprostredne ohrozená násilím, na zaistenie bezpečia tejto ženy a jej blízkych osôb.¹⁸

V ďalšej časti tejto kapitoly uvádzame definície pojmov spojených s multiinštitucionálnymi iniciatívami, ktoré používame v návrhu systému multiinštitucionálnej spolupráce v problematike prevencie a eliminácie násilia na ženách na Slovensku.

Expertná skupina multiinštitucionálnej spolupráce na celoštátnej úrovni - expertná skupina odborníkov a odborníčok zložená zo zástupcov a zástupkyň relevantných ministerstiev, samosprávy

14 Andre Z. Odhad nebezpečenstva násilia na ženách. IVPR, 2016 s. 15 Dostupné na:

<http://www.gender.gov.sk/zastavmenasilie/files/2016/02/Odhad-nebezpecenstva-nasilia.pdf>

15 Inšpirované Mikuškovičová A. Prevencia násilnej kriminality mládeže. s. 15 Dostupné na:

<http://diplom.utc.sk/wan/2559.pdf>

16 Podľa Glosár rodovej terminológie <http://glosar.aspekt.sk/default.aspx?smi=1&ami=1&vid=19>

17 WAVE, De Montfort University, Coordinated Action Against Domestic Abuse (CAADA), PROTECT II -

Rozvíjanie kapacít v oblasti odhadu nebezpečenstva a manažmentu bezpečia na ochranu žien ohrozených zvlášť závažnými formami násilia, Viedeň 2012, s 13. Dostupné na: http://files.wave-network.org/trainingmanuals/PROTECTII_Risk_Assessment_and_Safety_2012_English.pdf

18 Tamtiež s.108

a špecializovaných ženských MVO s cieľom zabezpečiť implementáciu multiinštitucionálnej spolupráce a jej koordináciu z národnej perspektívy, mala by poskytovať podporu, riešenie problémov, advokáciu na politickej úrovni, prípravu legislatívy, metodické vedenie pre regionálne partnerstvá multiinštitucionálnej spolupráce a intervenčné tímy na miestnej úrovni.

Partnerstvo multiinštitucionálnej spolupráce¹⁹ - je to forma multiinštitucionálnej spolupráce medzi inštitúciami a organizáciami na strategickej úrovni riešenia problematiky prevencie a eliminácie násilia na ženách v regióne. Partnerstvo sa vzťahuje na procesy a politiky vyplývajúce z výsledkov práce rôznych inštitúcií, ktoré sa zaoberajú problematikou násilia páchaného na ženách a ich deťoch a ktoré sa zaviazali k spoločnej práci (napríklad formou memoranda o spolupráci) s cieľom zlepšiť jej celkovú efektivitu.²⁰ MVO, ktoré poskytujú špecializované služby pre ženy zažívajúce násilie a ich deti musia byť vždy integrované do tvorby politik v tejto oblasti a ženy zažívajúce násilie a ich deti by sa mali podieľať na hodnotení ich činnosti.

Partnerstvo predstavuje koordinačný resp. konzultačný orgán pre implementáciu napr. regionálnych akčných plánov v oblasti násilia na ženách, pre vytváranie podmienok pre špecializované služby pre ženy v regióne a pre reflexiu a vyhodnocovanie súčasnej praxe a politik v oblasti rodovo podmieneného násilia na ženách. Fungujú na úrovni samosprávneho kraja. Participujúce inštitúcie v partnerstve zastupujú zástupcovia a zástupkyne stredného a vyššieho manažmentu (riaditeľa/riaditeľky, vedúci/vedúce odborov atď.).

Intervenčný tím - multiinštitucionálna intervencia²¹ - predstavuje špecifickú formu multiinštitucionálnej intervencie pri riešení individuálnych a konkrétnych prípadov žien, ktoré zažívajú násilie a ich deťom s bezprostredným a/alebo vysokým stupňom nebezpečenstva násilia (na základe urobeného odhadu nebezpečenstva). Ide o spoločné stretnutia, porady, alebo konferencie zástupcov a zástupkyň relevantných inštitúcií a MVO, odborníkov a odborníčok na ktorom si vymieňajú osobné informácie o ženách, ktoré zažili násilie a navrhujú opatrenia a kroky, ktoré jednotlivé inštitúcie podniknú za účelom zvýšenia bezpečia ženy zažívajúcej násilie a jej detí, zlepšenia podpory, ochrany a ich posilnenia a v záujme zníženia rizika, že utrpia ďalšiu ujmu, ohrozenie na živote.²² Intervenčných tímov môže byť v regióne viac. Fungujú na miestnej úrovni, t.j. úroveň okresov, obvodov, miest. Participujúce inštitúcie v intervenčnom tíme zastupujú odborníci a odborníčky, ktorí priamo riešia dané prípady v inštitúcii (v rámci prvého kontaktu, v rámci špecializácie). V intervenčnom tíme, ženu ktorú zažila násilie zastupuje pracovníčka špecializovanej ženskej organizácie. Nevyhnutná je opäť spolupráca inštitúcií so špecifickými podpornými službami pre ženy, ktoré ženám dokážu poskytnúť špecifickú a dlhodobú pomoc a podporu.

Koordinačno-metodické centrum pre prevenciu a elimináciu násilia na ženách - koordinačné centrum, ktoré má za úlohu vzájomné zosúlaďovanie, personálne a organizačno-technické zabezpečenie úloh, činností a postupov pri ochrane žien zažívajúcich násilie a ich detí na celoštátnej a regionálnej úrovni. V texte túto úlohu plní Koordinačno – metodické centrum pre rodovo podmienené a domáce násilie pod Inštitútom pre výskum práce a rodiny.

19 V rámci národného projektu PEN 2 existovali pracovné skupiny multiinštitucionálnej spolupráce, pojem partnerstvá sme zvolili preto, lebo všetky inštitúcie, či už z verejnej správy, samosprávy, alebo mimovládneho sektora by mali mať rovnocenný hlas pri rozhodovaní a prijímaní krokov a mali by partnersky spolupracovať na základe spoločne dosiahnutého konsenzu.

20 Podľa: Logar R., Vargová, M.B. Effective Multi-agency Co-operation for Preventing and Combating Domestic Violence. Training of Trainers Manual. Council of Europe 2015. s. 49 Dostupné na:

http://files.wave-network.org/trainingmanuals/Effective_Multi_Agency_Cooperation_2015.pdf

21 Podľa: Logar R., Vargová, M.B. Effective Multi-agency Co-operation for Preventing and Combating Domestic Violence. Training of Trainers Manual. Council of Europe 2015. s. 49 Dostupné na:

http://files.wave-network.org/trainingmanuals/Effective_Multi_Agency_Cooperation_2015.pdf

22 Tamtiež s.4

Špecializované podporné služby pre ženy zažívajúce násilie a ich deti²³ (špecializované organizácie/ženské organizácie) sú organizácie poskytujúce škálu možností, ktoré umožňujú žene vytvoriť si pocit bezpečia, žiadať spravodlivosť a prekonať traumu. K týmto možnostiam patria napríklad: poradenské centrá, obhajoba práv žien, bezpečné ženské domy, krízové telefonické linky, svojpomoc, právne poradenstvo a podobne. Základným cieľom týchto podporných služieb je poskytnúť ženám priestor, v ktorom sa nebudú báť hovoriť, kde im budú dôverovať a rešpektovať ich a kde nájdu široké možnosti podpory a pomoci. Keďže v organizáciách poskytujú služby najmä ženy a sú zamerané na pomoc ženám zvyknú sa označovať aj ako ženské organizácie.

Participujúca inštitúcia - inštitúcia, alebo organizácia, ktorá participuje na partnerstve multiinštitucionálnej spolupráce a/alebo intervenčných tímoch a ktorá spolupracuje na jeho cieľoch a úlohách. Patrí sem najmä špecializovaná MVO, polícia, prokuratúra, súdy, samospráva, UPSVaR, zdravotnícke zariadenia a ďalšie.

Participujúci pracovník/pracovníčka - pracovník/pracovníčka inštitúcie zapojenej do multiinštitucionálnej spolupráce v rámci partnerstva (riadiaca pozícia), alebo intervenčných tímov (pracovník/pracovníčka prvého kontaktu a/alebo špecialista/špecialistka).²⁴

2 Prečo multiinštitucionálna spolupráca a intervencia - výhody

Zo vzájomnej spolupráce profitujú samotné inštitúcie, ale hlavne ich klientky, ženy zažívajúce násilie. Výhodou pre inštitúcie môže byť nákladová efektívnosť, a to tým že dochádza k minimalizácii duplicity poskytnutých služieb, prínosom je aj formálne zdieľanie informácií medzi službami, zlepšenie zručností pomáhajúcich profesií v problematike, ich špecializácia, ako aj väčšia transparentnosť a zodpovednosť za riešenie problematiky medzi inštitúciami a ich pracovníkmi a pracovníčkami. Klientky, ženy zažívajúce násilie majú úžitok zo zjednodušených koordinovaných služieb, ktoré zohľadňujú ich potreby, minimalizuje sa ich sekundárna viktimizácia a zlepšuje sa pre ne dostupnosť služieb.²⁵ Nižšie je podrobnejšie uvedené aké výhody prináša multiinštitucionálna spolupráca a intervencia relevantných inštitúcií pre cieľovú skupinu žien, ktoré zažívajú/zažili násilie a ich deti, ale aj pre zamestnancov/zamestnankyne inštitúcií a celú spoločnosť.²⁶

23 Kol. autoriek 2015. MULTIINŠTITUCIONÁLNA SPOLUPRÁCA NA SLOVENSKU AKO NEVYHNUTNÝ PREDPOKLAD ÚČINNEJ POMOCI ŽENÁM ZAŽÍVAJÚCIM NÁSILIE (Súčasný stav a odporúčania) IVPR, 2015, s. 13. Dostupné na:

http://www.ceit.sk/IVPR/images/IVPR/NP/podpora_prevenie/dokument_multiinstitucionalna_spolupraca_na_slovensku.pdf s. 13

24 KOORDINÁCIA OCHRANY DETÍ PRED NÁSILÍM. MPSVR SR, Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch 1/2015

Dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/files/skolenie/koordinacna-prirucka-verzia-tlac.pdf>

25 Breckenridge, J. et al.. Meta-evaluation of existing interagency partnerships, collaboration, coordination and/or integrated interventions and service responses to violence against women: State of knowledge paper. S t a t e o f k n o w l e d g e | S e p t e m b e r 2 0 1 5. ISBN: 978-1-925372-10-6 (print) 978-1-925372-11-3 (online). s. 9

Dostupné na: [http://media.aomx.com/anrows.org.au/Integrated%20Responses%20Meta-Evaluation%20Landscapes%20\(State%20of%20knowledge\)%20Issue%20Eleven.pdf](http://media.aomx.com/anrows.org.au/Integrated%20Responses%20Meta-Evaluation%20Landscapes%20(State%20of%20knowledge)%20Issue%20Eleven.pdf)

26 Inšpirované Multi Agency Working and information Sharing Project. Final report, July 2014, Home office, s. 10 – 13 ISBN: 978-1-78246-460-0 Dostupné na:

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/338875/MASH.pdf

Zapojenie všetkých zodpovedných inštitúcií

Problematiku násilia na ženách a ich deťoch rieši mnoho odlišných aktérov: verejné inštitúcie a ich organizácie na celoštátnej a regionálnej úrovni a MVO. Multiinštitucionálna spolupráca zahŕňa všetkých aktérov, ktorí sa zúčastňujú na prevencii a eliminácii násilia páchanom na ženách, ako aj na riešení podpory a ochrany žien vystavených násiliu a ich detí, čo umožňuje zabezpečenie komplexnej pomoci pre túto cieľovú skupinu. Zároveň inštitúcie majú vzájomný prehľad o svojich kompetenciách.

Zapojenie špecializovaných ženských organizácií

Multiinštitucionálna spolupráca a intervencia predpokladá silné zapojenie a využitie skúsenosti ženských organizácií (je prvoradé), ktoré poskytujú špecializované služby pre ženy zažívajúce násilie a ich deti a zohľadňujú a poznajú skúsenosti a potreby týchto žien veľmi dobre.

Zlepšenie kvality systému ochrany a komplexnej pomoci pre ženy zažívajúce násilie a ich deti

Tento typ spolupráce medzi inštitúciami je potrebný vzhľadom k tomu, že väčšina žien, ktoré zažívajú násilie, sa dostáva do kontaktu s viacerými inštitúciami, a to aj opakovane. Koordinovanie intervencií jednotlivých inštitúcií s ohľadom na bezpečie ženy a na jej potreby vedie k jej účinnejšej ochrane, pomoci a podpore. Rýchle, odborné, efektívne, dostupné a cielené postupy práce zlepšia kvalitu systému ochrany.

Zefektívnenie pomoci a postupov vo vzťahu k ženám zažívajúcim násilie a ich deťom v rámci inštitúcií

Vzhľadom k veľkému množstvu práce a neraz obmedzenému množstvu ľudských zdrojov je čas na kvalitnú prácu potrebný v prípadoch násilia na ženách a ich deťoch nedostatočný. Skúsenosti z praxe poukazujú na to, že mnohé úkony sa zbytočne opakujú, informácie sa získavajú zdĺhavo resp. sa neraz zisťujú a poskytujú opätovne, prípadne nie sú postačujúce. Multiinštitucionálna spolupráca a intervencia môžu pomôcť zefektívniť procesy vzájomným informovaním inštitúcií o možnostiach zefektívňovania spolupráce a súčinnosti, realizáciou spoločných, časovo hospodárnejších konzultácií v rámci koordináčnych stretnutí a môže tiež znižovať formalizmus a byrokráciu v komunikácii.

Stratégia riešenia problematiky na regionálnej úrovni

Pomoc funguje najlepšie, keď je adresná z hľadiska regionálnej úrovne. Tento typ spolupráce kombinuje regionálne skúsenosti a podmienky s postupmi vytvorenými na celoštátnej úrovni a zároveň sa umožňuje učiť sa dobrej praxi medzi regiónmi.

Včasnú identifikáciu prípadov násilia na ženách a ich deťoch

Včasnú identifikáciu prípadov násilia je nevyhnutným predpokladom na ochranu života, zdravia a bezpečnosti žien a ich detí. Multiinštitucionálna spolupráca a intervencia podporujú takúto identifikáciu vzájomným odovzdávaním všeobecných skúseností v identifikovaní násilia na ženách, v odhade nebezpečenstva, vzájomným informovaním o skutočnostiach, ktoré pomôžu rozpoznať existujúce alebo hroziace násilie na ženách a ich deťoch, ako aj zosúladovaním plnenia úloh súvisiacich s preverovaním závažných informácií svedčiacich o ohrození žien násilím.

Zvyšovanie profesionality výkonu

Jedným z predpokladov zlepšenia ochrany žien zažívajúcich násilie a ich detí je okrem systematického odborného vzdelávania, príkladov dobrej praxe aj dostupnosť aktuálnych informácií o postupoch inštitúcií vo vzťahu k pomoci ženám zažívajúcim násilie a ich deťom. Umožňuje podporiť vzdelávanie pomáhajúcich profesií, v rámci ktorého sa scitlivujú a špecializujú na problematiku.

Informovanosť inštitúcií, žien, širokej verejnosti a zjednotenie postojov k problematike na všetkých troch úrovniach prevencie

Multiinštitucionálna spolupráca pomáha aj vzájomným informovaním o aktuálnych trendoch v práci pomáhajúcich profesií a štandardoch a metódach pomoci ako aj pomáha preberať príklady dobrej praxe do realizovaných procesov súvisiacich s ochranou žien zažívajúcich násilie a ich detí.

Pri zavádzaní multiinštitucionálnej spolupráce si treba dávať pozor na nasledovné²⁷:

Pri zameraní sa na procesy multiinštitucionálnej spolupráce, nestratiť zo zreteľa jeho prínosy vo vzťahu ku kvalite a rozsahu poskytovaných služieb, koordinované služby by mali byť v prvom rade na klientku orientované a musia mať na zreteli ich zameranie sa na čo najlepšie reflektovanie ich potrieb a zaistenie bezpečnosti žien a ich detí.

Treba si tiež dať pozor na nerovnováhu moci medzi inštitúciami, konflikt v zameraní intervencií a služieb zo strany rôznych inštitúcií, preto je dôležité sa dohodnúť na spoločnom chápaní a princípoch problematiky, ako aj na zabezpečení rovnakej pozície inštitúcií pri robení rozhodnutí partnerstiev, alebo intervenčných tímov.

Netreba zabúdať na to, že záležitosti klientky sú dôverné a túto dôvernúosť treba zabezpečiť zo strany všetkých inštitúcií, pretože môže dôjsť k vzájomnému neporozumeniu o tom, aké informácie môžu byť zdieľané.

Problémom môžu byť tiež zdroje na zabezpečenie spolupráce a tiež sa zabúda aj na monitoring a hodnotenie výstupov a výsledkov spolupráce.

Často sa stáva, že sa multiinštitucionálna spolupráca zameria najmä na deti a zabudne sa na inklúziu problematiky vo vzťahu k dospelým ženám, ktoré napríklad nemajú deti.

Problémom môže byť tiež nezohľadnenie kultúrnych bariér pri práci so ženami so špecifickými potrebami, napríklad pochádzajúcich z marginalizovaných rómskych komúnit.

Tiež je dôležité určiť, kto má hlavnú zodpovednosť za koordináciu a riadenie multiinštitucionálnej spolupráce a intervencie.

3 Subjekty zapojené do multiinštitucionálnej spolupráce

V rámci multiinštitucionálnej spolupráce je dôležité, aby fungovala spolupráca ústredných orgánov štátnej správy, na úrovni ministerstiev vzájomne medzi nimi, ale aj so samosprávou (VÚC a obce) a tiež s organizáciami, ktoré poskytujú špecializované služby ženám, ktoré zažívajú, alebo zažili násilie. Súčasťou partnerstiev multiinštitucionálnej spolupráce, alebo intervenčných tímov môžu byť

27 Inšpirované Multi Agency Working and information Sharing Project. Final report, July 2014, Home office, s. 10 – 13 ISBN: 978-1-78246-460-0

Dostupné na:

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/338875/MASH.pdf a Breckenridge, J. et al.. Meta-evaluation of existing interagency partnerships, collaboration, coordination and/or integrated interventions and service responses to violence against women: State of knowledge paper. State of knowledge | September 2015. ISBN: 978-1-925372-10-6 (print) 978-1-925372-11-3 (online). s. 9 Dostupné na: [http://media.aomx.com/anrows.org.au/Integrated%20Responses%20Meta-Evaluation%20Landscapes%20\(State%20of%20knowledge\)%20Issue%20Eleven.pdf](http://media.aomx.com/anrows.org.au/Integrated%20Responses%20Meta-Evaluation%20Landscapes%20(State%20of%20knowledge)%20Issue%20Eleven.pdf)

stáli členovia a členky, ktoré tvoria riadiacou skupinu a ďalší experti a expertky, ktorí sú prizývaní a prizývané podľa pracovného programu.

Jednotliví aktéri by mali podľa tréningového manuálu Európskej siete žien proti násiliu kooperovať v rámci tzv. kolese partnerstva.²⁸ V kolese partnerstva sú žena aj deti v strede. Svojimi službami ich podporujú nezávislé ženské organizácie, ktorých špeciálna rola spočíva v tom, že zastupujú ženy zažívajúce násilie v multiinštitucionálnom partnerstve resp. v intervenčných tímoch. Silné zapojenie ženských organizácií je dôležité, pretože sú veľmi skúsené a intenzívne zapojené do podpory žien zažívajúcich násilie a ich detí a do zlepšenia postupov, ktoré sú prispôsobené ich potrebám a problémom. Sú centrálnymi, alebo kľúčovými inštitúciami, ktoré by nemali chýbať v rámci multiinštitucionálnej podpory a mali by mať centrálnu koordinačnú úlohu hlavne na regionálnej úrovni. Menšie kruhy v kolese partnerstva označujú najbližšiu rodinu, komunitu a sociálne siete, ktoré žene často spolu so ženskými organizáciami poskytujú podporu. Vo väčších kruhoch sú zo zákona zriadené inštitúcie, ako napr. polícia, prokuratúra a súdy, úrady práce, sociálnych vecí a rodiny, samosprávne kraje, obce a mnoho iných inštitúcií potrebných na zabezpečenie bezpečia. Inštitúcie a organizácie nie sú vždy rovnako veľké a nemajú rovnaké zdroje, niektoré sú ženám zažívajúcim násilie ťažšie dostupné. Je tiež dôležité zapojiť inštitúcie, ktoré hrajú dôležitú úlohu v prevencii a vo zvyšovaní povedomia, ako aj miestne úrady a politikov a političky.

Kľúčové inštitúcie sú tie, ktoré prichádzajú do styku s násilím na ženách na každodennej báze, často sú miestami prvého kontaktu pre ženy. Patria medzi ne najmä polícia, prokurátora, súdy, UPSVAR, samospráva (VÚC, obec), zdravotnícke zariadenia, poskytovateľky špecializovaných služieb. Ich úlohou je poskytnúť krízovú intervenciu a mali by mať samozrejme lepšie rozpracovanú politiku na prevenciu a elimináciu násillia na ženách, tak ako aj jasné štandardné postupy pre najlepšie riešenie problému, podporu a ochranu žien zažívajúcich násilie a ich detí, odhady nebezpečenstva, manažment bezpečia ako aj mať účinné prostriedky na zastavenie násillia. Ako ukázali viaceré výskumy²⁹, inštitúcie, ktoré vytvorili špeciálne jednotky a odbory s cieľom bojovať s násilím na ženách a prispôbujú svoje intervencie na mieru individuálnym prípadom sú viac úspešné v prevencii pred sekundárnou viktimizáciou a podporou žien zažívajúcich násilie a ich detí.³⁰

3.1 Hlavné inštitúcie zapojené so multiinštitucionálnou spoluprácou a intervenciou na Slovensku

Práca pracovníčky a pracovníka pomáhajúcej inštitúcie má prebiehať formou tímovej práce, v záujme stanovenia stavu ohrozenia a potrieb ženy ohrozenej násilím. Dôležitá je spolupráca s inými inštitúciami (priama aj nepriama) ako **pomáhajúcimi profesiami, napr. políciou, súdmi, zdravotníkmi**

28 Podľa: Kol. autoriek. Rozvíjanie kapacít v oblasti odhadu nebezpečenstva a manažmentu bezpečia na ochranu žien ohrozených zvlášť závažnými formami násillia. Tréningový manuál. WAVE, 2012 s.46 - 47

29 Napr. UNDP. Multisectoral Cooperation –Institutional Response to Violence against Women. 2013 Dostupné na:

http://www.undp.org/content/dam/serbia/Publications%20and%20reports/English/UNDP_SRB_Multisectoral_Cooperation_-_Institutional_Response_to_Violence_against_Women.pdf

30 Hester/ Westermarland 2005; Vallely et al 2005; Humphreys et al 2005 in Logar R. Bridging Gaps – From good intentions to good cooperation. Manual for effective multi-agency cooperation in tackling domestic violence. WAVE, 2006 s. 50

a zdravotníckami, pedagogickými pracovníkmi a pracovníčkami, pracovníčkami a pracovníkmi úradov práce, miestne, mestské a obecné úrady, úrady miestnej aj regionálnej samosprávy, štátnej a verejnej správy, prokuratúry, ako aj psychologické a psychiatrické poradne, pedagogicko – psychologické poradne, zariadenia spadajúce do zriaďovateľskej pôsobnosti obcí, miest aj samosprávnych krajov, charitatívne organizácie, materské centrá, združenia fyzických osôb, advokátske kancelárie, združenia na občianskej, kresťanskej, záujmovej či profesionálnej báze, špecializované ambulancie zdravotníckej pomoci, príjmové ambulancie štátnych aj neštátnych zdravotníckych zariadení, pracoviská iných relevantných pomáhajúcich profesií poskytujúcich resp. vykonávajúcich služby v oblasti násilia na ženách v danom regióne či lokalite, meste, spádovej oblasti, azylové a utajené ubytovania, nonstop linky pomoci a linky pracujúce v režime pracovnej doby organizácie, poskytovatelia sociálnych bytov a ubytovania, organizácie založené a pracujúce na podpore pre minoritné skupiny žien zo skupín ako – cudzinecká polícia, azylové zariadenie v správe, ale aj odborné komory súdnych znalcov, odborníkov/odborníčky z akademickej obce, Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny a iné. Nemenej dôležitá je aj spolupráca s partnerskými inštitúciami a odborníkmi/odborníčkami v tejto oblasti zo zahraničia, aj v rámci prebiehajúcich projektových partnerstiev.

Medzi najdôležitejších tzv. kľúčové inštitúcie multiinštitucionálnej spolupráce v oblasti násilia na ženách a domáceho násilia na Slovensku patria nižšie uvedené v stanovených profesijných oblastiach a úrovniach.

Oblasť koordinácie politiky v oblasti prevencie a eliminácie násilia na ženách

Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny SR (MPSVR SR)

MPSVR SR je zodpovedné za rodovú rovnosť a rovnosť príležitostí a koordináciu štátnej politiky aj v oblasti eliminácie a prevencie násilia na ženách. Má vypracovanú Národnú stratégiu a Národný akčný plán na elimináciu a prevenciu násilia na ženách na roky 2014 – 2019. Viac informácií je dostupných na www.gender.gov.sk.

Koordinačno metodické centrum pre rodovo podmienené a domáce násilie (pôsobí v rámci Inštitút pre výskum práce a rodiny, ďalej len KMC)

Jeho poslaním je v súlade s Národným akčným plánom na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách na roky 2014 – 2019 vytvoriť, implementovať a koordinovať komplexnú celoštátnu politiku pre túto oblasť. Medzi hlavné aktivity KMC patrí aj zabezpečenie koordinovaných postupov pri poskytovaní ochrany a pomoci ženám zažívajúcim, alebo ohrozeným násilím a ich deťom, pri riešení prípadov domáceho násilia a to prostredníctvom metodík a štandardov a multiinštitucionálnej spolupráce, rieši tiež oblasť odborného vzdelávania pomáhajúcich profesií, primárnu prevenciu a realizuje výskumy a monitoring v predmetnej problematike. Viac informácií je dostupných na <http://www.zastavmenasilie.gov.sk/>.

Oblasť špecializovaných služieb pre ženy, ktoré zažívajú násilie a ich deti

Bezplatná non-stop linka 0800 212 212 pre ženy zažívajúce násilie (funguje pod Inštitútom pre výskum práce a rodiny)

Linka pre ženy je dôverným a bezpečným priestorom pre ženy, ktoré sú ohrozené alebo zažívajú násilie. V situácii ohrozenia ženy a jej detí poskytnú poradkyne na linke krízovú pomoc a všetky potrebné informácie. Služby, ktoré sú na Národnej linke poskytované, vychádzajú z potrieb žien, ktoré majú skúsenosť s násilím vo svojich životoch. Poradkyne taktiež odpovedajú na základné otázky týkajúce sa právnej pomoci a budú ženám asistovať pri hľadaní ďalšej pomoci v jej regióne.³¹

31 Viac na: <http://www.gender.gov.sk/zastavmenasilie/pomoc/non-stop-linka-0800-212-212/>

Špecializované ženské organizácie (bezpečné ženské domy, krízové linky, poradenské centrá)

Ide o organizácie, ktoré poskytujú špecializované služby ženám zažívajúcim násilie ako napr. špecializované sociálne, právne a psychologické poradenstvo, krízovú intervenciu, bezpečné ubytovanie, odhad nebezpečenstva, tvorba bezpečnostných plánov a ďalšie.³² Mali by poskytovať bezplatné a anonymné služby. Dôležité je aj zapojenie organizácií, ktoré poskytujú služby ženám z etnických minorít, alebo s ďalšími špecifickými potrebami ako zdravotné znevýhodnenie, sexuálna orientácia atď.. Tieto organizácie by mali stáť v centre multiinštitucionálnej spolupráce v regiónoch. Kontakty na organizácie nájdete na <http://www.zastavmenasilie.gov.sk/adresar/>.³³

Oblasť sociálnej práce, sociálnej kurately

Ústredie a úrady práce, sociálnych vecí a rodiny

Ústredie riadi, kontroluje, koordinuje a metodicky usmerňuje výkon prostredníctvom 46 úradov práce, sociálnych vecí a rodiny na celoštátnej úrovni. Má uzavreté Memorandum o spolupráci s KMC v súlade s požiadavkou prevencie a eliminácie rodovo podmieneného a domáceho násillia a prevencie a eliminácie diskriminácie, na základe ktorého spolupracujú (memorandum je uvedené v prílohe č.1). Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny fungujú na regionálnej a miestnej úrovni a prichádzajú často do prvého kontaktu so ženami, ktoré zažívajú násilie a ich deťmi a v rámci svojich kompetencií napr. poskytujú sociálne poradenstvo, informácie o možnosti získania dávok, na ktoré má žena nárok, pomoc pri vybavení dávky v hmotnej núdzi, ak je to potrebné, poradenstvo k zvereniu detí (sociálna kuratela), psychologické poradenstvo v rámci referátov poradensko - psychologických služieb, atď.. Viac o kompetenciách UPSVAR je uvedené na http://www.upsvar.sk/socialne-veci-a-rodina.html?page_id=212.

Oblasť bezpečnosti

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (MV SR)

Ministerstvo vnútra SR zabezpečuje koordináciu a realizuje politiky na zabezpečenie bezpečnosti osôb, kam patrí aj problematika rodovo podmieneného a domáceho násillia. Koordinuje činnosť Policajného zboru, ktorý rieši vo svojej činnosti prípady násillia na ženách a domáceho násillia. Koordinuje činnosť všeobecnej vnútornej správy vrátane vecí územného a správneho usporiadania Slovenskej republiky, kde rieši aj priestupky proti občianskemu spolunažívaniu aj voči blízkym osobám. Venuje sa tiež prevencii kriminality, a to aj prostredníctvom Rady vlády SR pre prevenciu kriminality, kde jednou z tém je aj problematika prevencie násillia na ženách a domáceho násillia. Viac informácií je na <http://www.minv.sk/?prevencia-kriminality-5>. Pri Rade vlády existuje Expertná skupina pre násilie na ženách, viac informácií dostupných na <http://www.gender.gov.sk/sample-page/exp-skupina-pre-nasilie-na-zenach/>.

Policajný zbor SR (PZ) (Prezídium PZ na celoštátnej úrovni, krajské a okresné riaditeľstvá PZ na regionálnej úrovni, obvodné oddelenia PZ na miestnej úrovni)

32 Viac nájdete v publikácii: Štandardy komplexnej podpory a ochrany žien zažívajúcich násilie, Metodika k poskytovaniu komplexnej podpory a ochrany ženám zažívajúcim násilie a ich deťom. Dostupné na: http://www.ceit.sk/IVPR/index.php?option=com_content&view=article&id=386&Itemid=1&lang=sk

33 V praxi poskytujú pomoc ženám aj nešpecializované zariadenia núdzového bývania, pri ktorých je cieľom, aby dodržiavali štandardy a princípy pre poskytovanie služieb pre ženy zažívajúce násilie a ich deti.

Polícia býva často prvým kontaktom so ženami, ktoré zažívajú násilie. Medzi jej kompetencie patrí napr. prijímanie trestného oznámenia, povinnosť preverovania skutku (príchod na miesto činu, nadviazanie kontaktu s oboma stranami, zhromažďovanie informácií, riešenie problému, použitie inštitút vykazania z obydľia, odhad nebezpečenstva). Polícia je tiež napr. povinná už pri prvom kontakte so ženou poskytnúť jej písomnú informáciu o jej právach a povinnostiach spolu s kontaktom na organizácie pomáhajúce obetiam násilia (viac informácií na http://www.minv.sk/?PZ_SR).

Okresný úrad

Rieši priestupky proti občianskemu spolunažívaniu: na blízkej osobe, vyhrážanie, ponižovanie, poškodzovanie dobrého mena a povesti a rozhodnutím ukladá pokutu. Môže prísť do kontaktu s problematikou násilia na ženách, keďže mnohé činy spojené s násilím bývajú vyhodnotené ako priestupky.³⁴

Oblasť spravodlivosti

Ministerstvo spravodlivosti SR (MS SR, Justičná Akadémia, Zbor väzenskej a justičnej stráže)

Ministerstvo spravodlivosti zabezpečuje tvorbu a uskutočňovanie štátnej politiky a koordináciu plnenie úloh v oblasti ľudských práv, kde špecificky patria aj ľudské práva žien a obetí násilných trestných činov. Tiež pripravuje právnu úpravu v oblasti trestného práva a občianskeho práva, ktoré sa dotýkajú aj problematiky rodovo podmieneného a domáceho násilia. Zabezpečuje výkon znaleckej činnosti aj v prípadoch, kedy ide o násilie na ženách a domáce násilie. Viac informácií je dostupných na <https://www.justice.gov.sk/Stranky/Ministerstvo/Uvod.aspx>.

Súdy (najvyšší súd, krajské a okresné súdy)

Súdy rozhodujú o prípadoch násilia na ženách a domáceho násilia, ako aj o tom ako bude postihnutý násilník v trestnoprávnom, alebo občianskoprávnom konaní. Rozhodujú tiež napr. o neodkladných opatreniach, zákaze vstupu do obydľia, zákaze priblíženia, rieši návrhy na ochranu osobnosti, rieši návrhy na marenie úradného rozhodnutia, rieši tiež poručenské spory, ktoré sa týkajú zverenia detí do starostlivosti rodičov. Viac informácií o rozmiestnení súdov nájdete na <https://obcan.justice.sk/infosud/-/infosud/zoznam/sud>.

Probační a mediační úradníci a úradníčky (pôsobia pod súdmi)

Probační a mediační úradníci a úradníčky tiež môžu prísť do následného kontaktu so ženami, ktoré zažívajú násilie, ako aj s násilníkmi. Mali by napr. informovať ženu zažívajúcu násilie o násilníkovi a o tom ako súd kontaktuje poškodenú, pričom ju poučí o povinnostiach a obmedzeniach, ktoré vyplývajú z uznesenia voči násilnej osobe. Žena by mala mať možnosť v prípade porušenia zákazu priblíženia ihneď kontaktovať probačného úradníka, alebo úradníčku ktorý/kotrá hneď vo veci koná a podá správu prokurátorovi/sudcovi/sudkyni.

Generálna prokuratúra (krajská a okresná prokuratúra)

Prokuratúra chráni práva a zákonom chránené záujmy fyzických osôb, právnických osôb a štátu. Je povinná vo verejnom záujme vykonávať opatrenia na predchádzanie porušovania zákonnosti, na zistenie a odstránenie porušenia zákonnosti, na obnovu porušených práv a vyvodenie zodpovednosti za ich porušenie, a to aj v prípadoch násilia na ženách a domáceho násilia. Prokuratúra napr. rieši trestné oznámenia, ktoré sa týkajú násilia na ženách (týranie blízkej a zverenej osoby) a prijíma sťažnosti na postup v trestnom konaní, rozhodujú často o tom, či sa prípady dostanú pred súd. Viac informácií je dostupných na <https://www.genpro.gov.sk/prokuratura-sr/postavenie-a-posobnost/prokuratury-v-slovenskej-republike-1eab.html>.

34 V súčasnosti platí priestupková recidíva, ak 2 x do roka je násilník pokutovaný za tento priestupok, je to už trestný čin týrania blízkej a zverenej osoby (§ 208)

Oblasť zdravia

Ministerstvo zdravotníctva SR (MZ SR)

MZ SR koordinuje politiku v oblasti zabezpečenia zdravotnej starostlivosti pre občianky a občanov SR, vrátane zabezpečenia ľudských práv pacientov a pacientok. Takisto pripravuje vestníky a metodické odporúčania pre zdravotnícke profesie a zariadenia, aj v oblasti násilia na ženách a domáceho násilia. Viac informácií na <http://www.health.gov.sk/?dalsie-materialy>.

Zdravotnícke zariadenia

Zdravotníci/zdravotníčky ako jedny z prvých vedia „detekovať“ násilie na ženách a domáce násilie na základe opakovaných návštev pre nešpecifické poranenia, hematómy rôzneho dátumu, nejasný popis mechanizmu úrazu, ktorý nekorešponduje so zraneniami, ktoré si skúsený lekár všimne. Mali by ho hlásiť a kontaktovať relevantné informácie. Ak žena vyhľadá pomoc po fyzickom napadnutí alebo na základe psychického násilia, je možné žene pomôcť, vydať lekársky nález, ak sa sama rozhodne potvrdiť, že sa jedná o násilie. Zdravotnícke zariadenia majú postupovať v tejto problematike podľa Vestníka MZ SR (2008).

Oblasť samosprávy

Samosprávne kraje (Vyššie územné celky, SK8)

Samosprávne kraje koordinujú politiku regiónu v oblasti sociálneho rozvoja, kde jednou z tém je aj riešenie problematiky násilia na ženách a domáceho násilia. Zabezpečujú sociálnoprávne poradenstvo a inú formu pomoci prostredníctvom zariadení, ktorých je VÚC zriaďovateľom, alebo ktorému prispieva na činnosť v oblasti poskytovania služieb ženám zažívajúcim násilie a obetiam domáceho násilia. Spolupracuje s obcami, orgánmi sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ako aj napríklad so školami, kde môže pomôcť riešiť problematiku prevencie. Jeho právomoci v oblasti sociálnych služieb sú upravené zákonom č. 448/2008 Z.z.. Podľa NAP pre elimináciu a prevenciu násilia na ženách na roky 2014 – 2019 by mali vytvárať Regionálne akčné plány (RAP) pre prevenciu a elimináciu násilia na ženách. Samosprávne kraje sú združené aj v združení SK8 (viac informácií na <https://www.trnava-vuc.sk/zdruzenie-samospravných-krajov>).

Obce (ZMOS, Únia miest)

V rámci obcí sú dôležité najmä odbory sociálnych vecí a odbory bývania. Poskytujú napr. sociálne poradenstvo na oddelení sociálnych vecí, pomoc pri hľadaní ubytovania v spolupráci s VÚC, poskytnutie finančného príspevku pre občianky a občanov v nepriaznivej sociálnej, v prípade núdze sa klientke môže uhradiť aj ubytovanie, ak je voľný nájomný mestský byt, môže byť žene priradený. Obce sú združené v Združení miest a obcí (<http://www.zmos.sk/>) a Únii miest, ktoré môžu vplývať na ich činnosť aj v smere podpory problematiky rodovo podmieneného a domáceho násilia

Ďalší možní aktéri a aktérky multiinštitucionálnej spolupráce môžu byť:

- profesijné, alebo rezortné vzdelávacie inštitúcie – Akadémia vzdelávania Policajného zboru, Justičná Akadémia, Metodicko-pedagogické centrá, univerzity a vysoké školy, MVO, ktoré poskytujú špecializované tréningy v problematike atď.,
- výskumné inštitúcie – Slovenská akadémia vied, univerzity, MVO realizujúce výskumy v tejto oblasti a iné,
- inštitúcie pracujúce s páchatelmi násilia na ženách – napr. Zbor väzenskej a justičnej stráže, MVO,
- členovia a členky rozličných kultúrnych, etnických alebo náboženských komunít.

V rámci zapojenia jednotlivých inštitúcií do partnerstiev multiinštitucionálnej spolupráce, alebo intervenčných tímov je potrebné v rámci prvých krokov ich spoločnej práce vykonať analýzu ich kompetencií, navrhnúť odporúčania na doplnenie kompetencií pre ich inštitúciu a vytvoriť

kompetenčný model pre zabezpečenie partnerstiev multiinštitucionálnej spolupráce a intervenčných tímov.

4 Princípy a štandardy práce inštitúcií zapojených do multiinštitucionálnej spolupráce a intervenčných tímov

Nižšie uvádzame základné princípy, ktoré by mali jednotlivé inštitúcie dodržiavať pri práci so ženami, ktoré zažívajú násilie a ich deťmi ako aj pri vzájomnej spolupráci a mali by sa k nim v rámci partnerstva, alebo intervenčného tímu zaviazovať. Tiež rámcovo uvádzame aké štandardy by mali inštitúcie naplniť vo svojej vnútornej práci a v rámci svojej organizácie a aké štandardy by mali spĺňať jednotlivé pomáhajúce/odborné profesie, tak aby pomoc ženám, ktoré zažívajú násilie bola okamžitá, kvalitná, efektívna a nezraňujúca.

4.1 Princípy poskytovania pomoci ženám, ktoré zažívajú násilie

Jedným z dôvodov, prečo je pomoc ženám zažívajúcim násilie často neadekvátne a neúčinná je aj nedodržiavanie týchto princípov pri práci s klientkami. Základné princípy práce so ženami zažívajúcimi násilie sú „nadrámcové pravidlá a hodnoty, ktoré sú kľúčové pre nastavovanie a aplikáciu štandardov poskytovania podpory a ochrany žien zažívajúcich násilie a ich detí...“³⁵. Napriek tomu, že sú viac orientované na organizácie poskytujúce špecializované služby pre ženy, väčšina princípov sa týka všetkých inštitúcií, ktoré prichádzajú do kontaktu so ženou zažívajúcou násilie a ich deťmi a mali by ich akceptovať, ak chcú riešiť problematiku v rámci multiinštitucionálnej spolupráce. Práve jedným zo základných princípov je **práve koordinovaná odozva čo znamená, že poskytovanie podpory, ochrany a bezpečia ženám zažívajúcim násilie by malo byť riešené na úrovni partnerstiev multiinštitucionálnej spolupráce a/alebo intervenčných tímov**, pretože len zahrnutie všetkých dotknutých organizácií umožňuje účinnú odozvu na situáciu násillia. Prostredníctvom koordinovaného prístupu zvyšujeme bezpečnosť žien a ich detí, predchádzame opakovanému násilliu, sekundárnej viktimizácii a zmierňujeme dopad násillia. Medzi ďalšie princípy patria³⁶:

Chápanie násillia na ženách ako príčiny a dôsledku nerovnosti žien.

Násilie páchané na ženách je dôsledkom nerovnosti moci medzi mužmi a ženami v rodine i celej spoločnosti, ktorý súvisí s rodovými stereotypmi a patriarchálnymi vzorcami správania sa. Hovoríme o rodovej podmienenosti násillia, pretože toto násilie sa deje ženám na základe toho, že sú ženami, nie ich osobnostných charakteristík, postojov či správania.

Bezpečie a ľudská dôstojnosť. Právo na sebaurčenie, dôvera a rešpektovanie skúsenosti žien.

35 Tieto princípy sú detailne spracované v dokumente Štandardy komplexnej podpory a ochrany žien zažívajúcich násilie, ktoré spracovali expertky pracujúce z touto cieľovou skupinou v rámci národného projektu PEN2. Podobný súhrn základných princípov zohľadňovaných pri práci so ženami zažívajúcimi násilie ponúka napríklad európska sieť Women Against Violence Europe (WAVE). f

36 Prevzaté z Andre Z. Odhad nebezpečenstva násillia na ženách. IVPR, 2016 s. 13 Dostupné na: <http://www.gender.gov.sk/zastavmenasillie/files/2016/02/Odhad-nebezpecenstva-nasillia.pdf>

Bezpečnosť žien zažívajúcich násilie a ich detí je najvyššou prioritou, cieľom a základným princípom poskytovania služieb. Ide o zabezpečenie vonkajšieho bezpečia žien a ich detí, ale aj vnútorného pocitu bezpečia žien. Uplatňovanie princípu bezpečia a ľudskej dôstojnosti zo strany akejkoľvek inštitúcie znamená uznanie ženy a jej skúsenosti s násilím, prejavenie rešpektu voči nej a jej situácii, vyjadrenie dôvery v jej rozprávanie, slušný a profesionálny prístup a správanie sa voči nej a jej deťom, ako aj nespochybňovanie, nebagatelizovanie, nezosmiešňovanie a neignorovanie jej potrieb. Takisto je dôležité, aby ženy sami rozhodovali na základe skúsenosti a poznatkov/informácií, ktoré majú, alebo získajú o tom, aké ďalšie kroky podniknú pri riešení svojej situácie.

Posilnenie žien.

Posilnenie napomáha žene získať korektívnu skúsenosť so sebou, obnoviť vlastnú dôstojnosť a sebaúctu a uvedomiť si svoje potreby a práva s cieľom prevzatia kontroly nad svojím životom. Je potrebné rešpektovať, že žena samotná je najväčšou odborníčkou na svoj život a násilie, ktoré zažila. Poskytovanie podpory a ochrany má odrážať túto skutočnosť a byť určované ženou samotnou tak, aby žene nebola odoberaná moc a kontrola.

Rôznorodosť a spravodlivý prístup.

Násilie na ženách môže zažívať každá žena bez ohľadu na vek, etnicitu, sexuálnu orientáciu, náboženskú príslušnosť, status a iné, a preto je potrebné porozumieť rôznorodosti žien a ich potrieb a tiež špecifickým potrebám niektorých podskupín žien. Spravodlivý prístup znamená bezplatnú dostupnosť služieb, napríklad vzhľadom na geografické rozloženie, kapacitu a časovú neobmedzenosť.

Nulová tolerancia násilia a volanie páchatel'ov na zodpovednosť.

Násilie nie je nikdy oprávnené či zaslúžené, neexistuje preň ospravedlnenie. Platí nulová tolerancia násilia. Žene, ktorá zažila násilie, dôverujeme, rešpektujeme ju a nespochybňujeme ju, ona nie je vinná a nenesie zodpovednosť za násilie, ktoré zažila. Zodpovednosť za násilie nesie ten, kto násilie spáchal. Ide o protiprávne konanie, ktoré musí byť primerane potrestané.

Podpora a práca s deťmi.

Násilie na ženách, najmä zo strany intímneho partnera, má vždy priamy alebo nepriamy dopad aj na deti a preto je potrebné, aby poskytovanie podpory a ochrany ženám zahŕňalo i adekvátnu podporu a ochranu detí a aj opatrenia na podporu vzťahu medzi matkou a dieťaťom.

Dôvernosť informácií a informovaný súhlas a poskytovanie informácií.

Žena má právo na súkromie. Informácie, ktoré poskytne sú dôverné a môžu byť poskytnuté ďalej len na základe jej rozhodnutia a informovaného súhlasu, pokiaľ táto dôvernosť nie je obmedzená, o čom je žena vopred informovaná. Zároveň má žena právo na informácie, a preto má byť informovaná o intervenciách súvisiacich s jej situáciou. Tento princíp je úzko prepojený s princípom bezpečia a rešpektovania ženy.

Právne zastupovanie a obhajoba práv žien.

Násilie na ženách je formou diskriminácie, porušovania práv žien a ich detí a častokrát trestným činom. Je potrebné reagovať jednoznačne a odsúdiť násilie páchané na ženách a ich deťoch vo všetkých jeho formách. Ženám zažívajúcim násilie má byť dostupná bezplatná právna pomoc o právne zastupovanie.

Participácia žien na rozvoji a riadení služieb.

Keďže poskytovanie podpory a ochrany by malo vychádzať z potrieb a záujmov žien so skúsenosťou s násilím a ich detí, participácia žien so skúsenosťou s násilím je kľúčová pri nastavovaní, riadení a rozvoji služieb na všetkých úrovniach, inak je poskytovaná pomoc neúčinná.

Špecializované služby pre ženy zažívajúce násilie vychádzajúce z potrieb žien.

Špecializované služby sú služby, ktoré sú špecificky zamerané na ženy zažívajúce násilie a ich deti a ktoré pristupujú k násiliu páchanému na ženách ako k rodovo podmienenej forme násillia, čomu prispôsobujú aj svoje intervencie, ktoré nie sú „rodovo neutrálne“.

Riadenie a zodpovednosť.

Služby špecializovanej podpory a ochrany pre ženy zažívajúce násilie a ich deti sú riadené efektívne, sú kvalitné, vykonávajúci personál je adekvátne vyškolený v problematike a diverzifikovaný a adekvátne ohodnotený.

Spoločenská zmena.

Bez zmeny spoločenských podmienok, ktoré vytvárajú nerovné rozdelenie moci medzi mužmi a ženami nedôjde k eliminácii násillia na ženách. Je potrebné zmeniť prístup jednotlivých inštitúcií, ako aj celkové systémové nastavenie v spoločnosti tak, aby boli odstránené predsudky, prístupy a vzorce správania, ktoré umožňujú páchanie násillia na ženách a ich deťoch.

Ďalšie špecifické princípy vo vzťahu k multiinštitucionálnej spolupráci zainteresovaných inštitúcií, ktoré tvoria doplnok k vyššie uvedeným sú najmä:

Bezpečnosť ženy zažívajúcej násilie je prioritou všetkých koordinovaných intervencií. Násilné správanie musí byť zastavené a násilníci musia byť potrestaní.

Násilie nikdy nie je súkromnou záležitosťou, ale spoločenskou, verejnou záležitosťou, nemalo by byť riešené ako menej závažné, ako iné formy násillia.

Ženy zažívajúce násilie nie sú nikdy zodpovedné za násilie, ktoré je na nich páchané, násilie nemožno ospravedlniť.

Inštitúcie sa dištancujú od akejkoľvek formy obviňovania žien, sekundárnej viktimizácie a diskriminácie.

Ženy zažívajúce násilie majú právo na adekvátnu podporu a asistenciu zo strany každej zapojenej inštitúcie, preto musia mať vytvorené adekvátne štandardy a metodické postupy.

Na úrovni vzájomnej spolupráce a komunikácie medzi inštitúciami, definovali napríklad regionálne pracovné skupiny multiinštitucionálnej spolupráce tieto princípy:³⁷ vzájomný rešpekt, uznanie odbornosti jednotlivých členov a členiek v rámci ich inštitúcie/organizácie, uznanie odbornosti a skúseností MVO pôsobiacich v oblasti násillia páchaného na ženách, otvorenosť k dialógu, k zmene a ku konštruktívnej kritike, zachovávanie dôvernosti informácií.

Odsúhlasenie vyššie uvedených princípov a prihlásenie sa k nim zo strany všetkých relevantných inštitúcií sú nevyhnutným základom fungovanie partnerstiev multiinštitucionálnej spolupráce a alebo intervenčných tímov.

37 Podľa: Kol. autorov a autoriek. MULTIINŠTITUCIONÁLNA SPOLUPRÁCA NA SLOVENSKU AKO NEVYHNUTNÝ PREDPOKLAD ÚČINNEJ POMOCI ŽENÁM ZAŽÍVAJÚCIM NÁSILLIE (Súčasný stav a odporúčania) IVPR, 2015. s. 101
Dostupné na:
http://www.ceit.sk/IVPR/images/IVPR/NP/podpora_prevenie/dokument_multiinstitucionalna_spolupraca_na_slovensku.pdf

Základné princípy dobrej praxe intervenčných tímov³⁸

V rámci multiinštitucionálnej intervencie t.z. keď intervenčné tímy riešia individuálne prípady žien zažívajúcich násilie musia byť splnené ešte ďalšie podmienky, ktoré zaisťujú kvalitu a bezpečnosť poskytovania takejto pomoci. Medzi také patrí najmä:

Je dôležité, aby v intervenčných tímoch zastupovali ženu nezávislé ženské organizácie, ktoré si sama vyberie. Súčasťou takéhoto zastupovania žien má byť príprava na intervenčný tím za účasti ženy a aj spätná väzba po porade intervenčného tímu.

Základnými cieľmi intervenčných tímov sú posilnenie ženy, ktorá zažila násilie a ich dôvera. Plánovanie bezpečia a konkrétnych krokov vychádza z ohrozenia, potrieb a práv ženy. Nikdy sa nesmú prijímať rozhodnutia, ktoré by preniesli bremeno realizácie opatrení na ženu zažívajúcu násilie, alebo ju ešte viac ohrozili.

Zúčastnené inštitúcie musia vytvoriť protokoly a zaviesť vedenie protokolov o zdieľaní informácií, ktoré budú zrozumiteľné aj ženám zažívajúcim násilie. Výmena osobných informácií musí vychádzať z právnych predpisov a obmedziť sa len na skutočnosti, ktoré sú dôležité pre odhad nebezpečenstva a pre plánovanie bezpečia.

Musia vždy konať so súhlasom ženy a informovať ju o tom, ktoré inštitúcie sa intervenčných tímov zúčastnia a aké informácie budú zdieľať.

Ak sa v prípadoch akútneho nebezpečenstva, ktoré si vyžadujú okamžitý zásah, musí urobiť výnimka, nemožno vopred získať súhlas ženy, musí byť takéto rozhodnutie obhájiteľné a transparentné a treba zabezpečiť rovnováhu medzi uplatňovaním práv ženy a právomocou inštitúcií.

Intervenčné tímy môžu fungovať dobre, ak existuje sieť adekvátnych služieb a sú zároveň podmienkou ich fungovania. Nemôžu byť vnímané ako stratégia na kompenzáciu iných nedostatkov v poskytovaní služieb ženám, ktoré zažili násilie a ich deťom.

4.2 Štandardy práce so ženami, ktoré zažívajú násilie zo strany jednotlivých profesií/inštitúcií

Jednotlivé profesie by mali mať špecifické štandardy a z toho vyplývajúce metodiky, ako postupovať so ženami, ktoré zažívajú/zažili násilie a ich deťmi. Nižšie uvádzame príklady takýchto štandardov pre jednotlivé profesie, ktoré vyplývajú z dostupnej literatúry³⁹ a doteraz vypracovaných materiálov/metodík. Jednotlivé profesie si budú špecifikovať svoje vlastné štandardy aj v rámci partnerstva MIS spolupráce na základe skúsenosti a pripomienok ďalších inštitúcií, ktoré riešia túto problematiku ako aj expertiek a expertov, ktoré pracujú so ženami zažívajúcimi násilie a ich deťmi.

38 Podľa: Kol. autoriek. Rozvíjanie kapacít v oblasti v oblasti odhadu nebezpečenstva a manažmentu bezpečia na ochranu žien ohrozených zvlášť závažnými formami násillia. Tréningový manuál. WAVE, 2012,s. 122

Dostupné na:

[http://files.wave-](http://files.wave-network.org/trainingmanuals/PROTECTII_Risk_Assessment_and_Safety_2012_Slovak.pdf)

[network.org/trainingmanuals/PROTECTII_Risk_Assessment_and_Safety_2012_Slovak.pdf](http://files.wave-network.org/trainingmanuals/PROTECTII_Risk_Assessment_and_Safety_2012_Slovak.pdf)

39 Logar R. Bridging Gaps – From good intentions to good cooperation. Manual for effective multi-agency cooperation in tackling domestic violence. WAVE, 2006. Dostupné na: [http://files.wave-](http://files.wave-network.org/trainingmanuals/Bridging_Gaps_MultiAgency_2006_English.pdf)

[network.org/trainingmanuals/Bridging_Gaps_MultiAgency_2006_English.pdf](http://files.wave-network.org/trainingmanuals/Bridging_Gaps_MultiAgency_2006_English.pdf)

Štandardy pomoci špecializovaných ženských organizácií

Štandardy by mali reflektovať minimálne štandardy Rady Európy, ktoré majú spĺňať podporné služby pre ženy zažívajúce násilie a ich deti⁴⁰. A samozrejme mali by spĺňať podmienky zákona o sociálnych službách č. 448/2008 Z.z.. Patria medzi ne napríklad.

- Podporiť na mieru šité služby podľa potrieb žien zažívajúcich násilie a ich detí.
- Vytvoriť vzťah dôvery a empatie.
- Komplexná, intenzívna, bezplatná a dlhodobá podpora žien zažívajúcich násilie a ich detí.
- Proaktívna podpora (udržiavanie kontaktu so ženou, ktorá zažila násilie aj po opustení zariadenia).
- Emočná podpora, porozumenie strachu ženy zažívajúcej násilie.
- Priebežný odhad nebezpečenstva a plánovanie bezpečia so ženou.
- Praktická pomoc a asistencia (peniaze, práca, bývanie, bezpečnosť).
- Komplexná podpora zameraná na deti.
- Posilnenie žien zažívajúcich násilie s cieľom reflektovať situáciu a tiež opatrne riešiť postoje a pohľady, ktoré ich brzdia vo vedení autonómneho života.
- Rovnováha medzi povzbudením žien aby podnikli kroky na riešenie násillia (napr. prostredníctvom polície) a netlačiť ich do niečoho, čo nemusia byť pripravené urobiť.
- Rešpekt pre ich rozhodnutie.
- Povzbudenie participácie v robení rozhodnutí, ktoré sa vzťahujú k službám, k demokratickým štruktúram a ďalšie

V rámci PEN bol spracovaný materiál Štandardy komplexnej podpory a ochrany žien zažívajúcich násilie, ktorý definuje základné postupy práce špecializovaných ženských organizácií dostupný na http://www.ceit.sk/IVPR/images/IVPR/NP/podpora_prevenencie/standarty_komplexnej_podpory.pdf. Tiež bola vypracovaná Metodika k poskytovaniu komplexnej podpory a ochrany ženám zažívajúcim násilie a ich deťom v zariadeniach poskytujúcich špecializované služby, ktorá je dostupná na http://www.ceit.sk/IVPR/images/IVPR/NP/podpora_prevenencie/metodika_k_poskytovaniu_komplexnej_podpory.pdf. Štandardy by tiež mali reflektovať minimálne štandardy Rady Európy, ktoré majú spĺňať podporné služby pre ženy zažívajúce násilie a ich deti.

Štandardy v oblasti sociálnej práce, sociálnej kurately (UPSVAR) by mali byť napríklad nasledovné:

- zákaz mediácie medzi partnermi v prípadoch, kedy sa vyskytlo v rodine domáce násilie,
- výchovné opatrenia by mali zohľadňovať najlepší záujem dieťaťa,
- vedieť identifikovať domáce násilie a násilie na ženách ako jeden z dôvodov, ktoré spôsobujú problémy v životoch detí,
- realizovať bezpečné a dôverné spôsoby pýtania sa detí, čo sa u nich deje, čo je zlé, ak zaznamenajú symptómy násillia,
- zamedziť sekundárnej viktimizácii žien, ktoré zažili násilie aj tým, že im nebudú odoberať deti, v prípade ak bolo zlyhanie na strane násilného partnera,
- vedieť aká pomoc im pomôže a ich matkám a podporiť ich v tom aby dostali adekvátnu pomoc.

Mali by mať jasné metodiky pre podporu detí a ich matiek, ktoré by mali zahŕňať nasledovné štandardy:

bezpečnosť detí a ich matiek musí mať prioritu vo všetkých intervenciách, tento vzťah medzi deťmi a nenásilným rodičom/matkou by mal byť posilňovaný, keďže je to často jediná bezpečná zložka v živote detí, ktoré zažili domáce násilie, posilnenie matky a posilnenie detí by mal byť paralelný

40 Viac na: <https://alianciazien.files.wordpress.com/2015/06/minimc3a1ne-c5a1tandardy-rady-europy.pdf>

proces, deti by nikdy nemali byť nútené do toho, aby sa vídali s otcom, ktorý na nich páchal násilie alebo násilie na ich matke, násilní otcovia/manželia by sa mali zodpovedať za násilie a byť povinný zastaviť ich násilné správanie a zmeniť sa návštevou programu pre násilných mužov

Fungovanie sociálnej kurately sa riadi najmä zákonom o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele č. 305/2005 Z.z. Činnosť psychológov a psychologičiek referátov proadensko-psychologických služieb sa riadi zákonom č. 199/1994 Z. z. o psychologickéj činnosti a Slovenskej komore psychológov. Jednou z dôležitých úloh v nasledujúcom období bude presné vypracovanie štandardov a metodiky postupov práce UPSVAR v prípade ak dôjde do kontaktu s násilím na ženách a ich deťoch, tak aby nepoškodzovali ženy zažívajúce násilie a konali v najlepšom záujme dieťaťa, ktoré bolo vystavené násiliu.

Štandardy pre policajné profesie môžu obsahovať napríklad nasledovné podmienky:

- ochrana a bezpečie žien zažívajúcich násilie a ich detí je priorita intervencie,
- zabránenie sekundárnej viktimizácii žien zažívajúcich násilie a ich detí zo strany polície, t.z. že jej prípad nebude zľahčovaný, zosmiešňovaný, nebude obviňovaná z nečinnosti,
- zamedzenie konfrontácie žien zažívajúcich násilie a ich detí s násilníkmi,
- vyšetrovať všetky oznámenia, ktoré sa týkajú násilia na ženách a domáceho násilia,
- vykonávať efektívne zásahy voči násilníkom tak, že budú braný na zodpovednosť prostredníctvom orgánov činných v trestnom konaní,
- prijať proaktívny multiinštitucionálny prístup v prevencii a redukovaní násilia na ženách a domáceho násilia,
- všetky práva a povinnosti polície majú byť jasne regulované zákonom,
- polícia musí reagovať na núdzové telefonáty okamžite, tieto telefonáty majú mať top prioritu,
- robenie odhadu nebezpečenstva násilia a plánovanie bezpečia pri každom ohlásenom prípade na základe štandardizovaných postupov,
- polícia má právomoc a povinnosť vstúpiť do bytu aj napriek vôli násilného partnera,
- vykázanie z obydlija a neodkladné opatrenia sú efektívne nástroje, ktoré umožňujú ochrániť ženy zažívajúce násilie a ich deti predtým ako násilie začne eskalovať,
- implementácia vykázaní z obydlija, zákazu vstupu do obydlija je jasne rozpracovaná prostredníctvom usmernení, nie je závislá od individuálneho policajta/policajtky,
- keď je ohrozený život, zdravie, alebo sloboda osoby, polícia musí násilníka vykázať z obydlija,
- polícia musí monitorovať dodržiavania vykázaní, neodkladných opatrení,
- ženy zažívajúce násilie a násilníci majú právo na informácie, čo musí byť naplnené zo strany polície,
- spolupráca polície so súdmi, špecializovanými službami pre ženy a UPSVA rmi by mala byť integrovaná do implementovaných procedúr, tak že pomoc nezávisí len na dobrej vôli individuálnych jedincov,
- starostlivé vyšetrovanie a zadováženie dôkazov ako aj detailná dokumentácia intervencií je povinná,
- možnosť podať sťažnosť na opatrenia polície na nezávislú autoritu, alebo súd ,
- zabezpečenie vzájomného informovania sa medzi políciou, súdmi a prokuratúrou atď..

Štandardy môžu byť špecifikované pre policajných príslušníkov a príslušníčky prvého kontaktu a pre vyšetrovateľov a vyšetrovateľky. Činnosť policajného zboru sa riadi najmä zákonom o policajnom zbore 171/1993 Z.z., trestným zákon 300/2005 Z.z. a trestným poriadkom č. 301/2005 Z.z. . Policajný zbor má vypracované usmernenie o vykázaní z obydlija, ktoré obsahuje poučenie ohrozenej osoby a poučenie vykázananej osoby. KMC vypracovalo v predchádzajúcom období Metodiku postupu polície prvého kontaktu v prípadoch domáceho násilia ako aj materiál Základný odhad nebezpečenstva -

príručka pre policajtov a policajtky prvého kontaktu, ktoré obsahujú detailné informácie, ako by polícia v týchto prípadoch mala postupovať a čomu sa vyhnúť.

Štandardy pre systém trestnej a občianskej spravodlivosti, súdy a prokuratúru

Procesy trestného konania a hlavne súdy sú stresujúce pre ženy zažívajúce násilie a je tam väčšie nebezpečenstvo sekundárnej viktimizácie. Dobrá prax v tomto smere predstavuje nasledovné:

- násilné akty by nemali byť podriadené len malým trestom, pretože sa stali v rámci rodiny, naopak by to malo byť priťažujúcou okolnosťou,
- štát a nie ženy zažívajúce násilie by mali byť zodpovedné za vznesenie obvinení a obžaloby,
- násilné činy voči ženám by mali byť efektívne trestne stíhané, so zameraním na dôkladné vyšetrovanie a zbieranie dôkazov,
- počas trestného konania, musia byť prijaté opatrenia na ochranu obetí a prevencie ďalšieho násillia (neodkladné opatrenia, povinnosti násilníkov podriadiť sa intervenčnému programu pre páchatel'ov násillia na ženách, probácia súdnym príkazom atď.),
- ženy zažívajúce násilie majú mať právo participovať na trestnom konaní, pýtať sa otázky a prinášať dôkazy a žiadať náhradu škody v trestnom, alebo občianskom konaní,
- ženy zažívajúce násilie by mali mať právo na bezplatnú právnu pomoc a asistenciu počas trestného konania,
- pred, počas a po súdnom pojednávaní by mala byť špeciálna pozornosť venovaná bezpečnosti žien a ich detí, konfrontácia s násilníkom by mala byť znemožnená (mali by čakať napríklad v oddelených miestnostiach),
- obeť by mali mať právo, aby s nimi bolo zaobchádzané so špeciálnou pozornosťou, keď dávajú dôkazy a svedčia tak sa odporúča robiť to cez video záznam (nie v prítomnosti násilníka a nemali by byť viacnásobne vypočúvané),
- sudcovia/sudkyne, prokurátori/prokurátorky a právnici/právničky (ktorý obhajujú) by mali absolvovať citlivovací tréning zaobchádzania so ženami zažívajúcimi násilie s cieľom vyhnúť sa ďalšej traumatizácii,
- ženy zažívajúce násilie by nemali byť tlačené do toho, aby svedčili niekoľkokrát, procedúra svedčenia by mala byť zorganizovaná tak, aby naplnila štandardy ľudských práv pre férový súd a aby stačilo svedčiť len raz,
- obeť majú právo na informácie o ich právach počas trestného konania,
- súdy a prokuratúry by mali vytvoriť špecializované odbory, ktoré riešia problematiku násillia aj na ženách atď..

V oblasti občianskoprávneho konania je opatrná implementácia neodkladných opatrení⁴¹ voči násilliu na ženách elementom dobrej praxe. Informácie a tréning by mali byť poskytnuté čo najväčšiemu množstvu ľudí z inštitúcií a služieb, ktoré budú prichádzať do styku s implementáciou zákonov, ktoré sa týkajú tejto témy. Tréning by nemal hovoriť len o právnych aspektoch, ale aj o filozofii, ktorá je za zákonom, jej cieľoch a dôsledkoch pre spoločnosť. Je dôležité, aby neodkladné opatrenia boli dostupné ženám, ktoré zažívajú násilie v rodine, lebo nie všetky vyhľadajú pomoc polície. Dôležitá je tiež implementácia v prípadoch psychologického násillia, terorizovania, alebo prenasledovania a komplexná ochrana v individuálnej sfére (doma, pracovisko, škôlka atď..) a zákaz prenasledovania a kontaktovania. Nevyhnutnosťou je tiež rýchla dostupnosť právnych opatrení, právnej pomoci, ak je žena v nebezpečenstve a úzka spolupráca medzi súdmi, políciou a pomáhajúcimi organizáciami. Súdy by nemali zverovať deti do náhradnej starostlivosti rodičom/otcom, ktorí páchali násilie na žene, ani by im nemali ukladať výchovné opatrenia s cieľom donútiť rodičov komunikovať, keďže žena, ktorá

41 Viac o neodkladných opatreniach v civilnom sporovom poriadku.

zažila násilie môže byť opätovne traumatizovaná, tak ako aj jej deti a je to len podpora pokračovania násilia na ženách.

Súdy sa riadia trestnoprávnou legislatívou, civilným sporovým poriadkom č. 160/2015 Z.z. a civilným mimosporovým poriadkom č.161/2015 Z.z., ako aj zákonom o súdoch č.757/2004. Prokuratúra sa primárne riadi zákonom o prokuratúre č.153/2001 Z.z. V súčasnosti absentuje vzdelávanie sudcov a sudkýň v tejto problematike a metodiky ako pristupovať k ženám, ktoré zažívajú násilie a obetiam domáceho násilia počas súdneho konania.

Štandardy pre zdravotnícke profesie

Odporúčania pre zdravotnícky personál pri poskytovaní zdravotníckych služieb sú nasledovné:

- rozpoznať znaky a symptómy násilia,
- zabezpečiť súkromie, keď sa rozprávajú a počúvajú pacientku,
- pýtať sa na násilie (dotazníky),
- poskytnúť citlivú liečbu pri fyzických, psychologických a emocionálnych zraneniach, vrátane riešenia možných problémov s mentálnym zdravím alebo problémov spojených so závislosťami,
- zapojiť sa do odhadu nebezpečenstva a plánovania bezpečia,
- presne zdokumentovať zranenia a iné symptómy, o ktorých hovorí žena zažívajúca násilie, urobiť fotografie,
- zbierať a zabezpečiť dôkazy, ktoré sa môžu požadovať pre forenzné účely,
- zabezpečiť dôvernoscť, ak to nie je možné, kvôli zákonným dôvodom, treba to vysvetliť pacientke,
- poskytnúť pacientke informácie o zdrojoch a dostupnej pomoci, odporučiť ich a aktívne ich podporovať v kontaktovaní zariadení.

Odporúčania pre manažment zdravotníckych služieb zahŕňajú vytvorenie jasných metodík a protokolov o tom ako riešiť domáce násilie a ako podporiť pacientky/pacientov, ktoré zažívajú násilie, vytvoriť systém hlásení/dotazníkov, poskytnúť tréning pre zdravotníckych pracovníkov a pracovníčky

Zdravotnícke profesie sa riadia zákonom o zdravotnej starostlivosti č. 576/2004 Z.z.. K problematike bol vydaný Vestník MZ SR č.54 – 55/2008 zameraný na odborné usmernenie zdravotníckych pracovníkov a pracovníčky pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti žene ohrozenej násilím.

Štandardy pre vládu a samosprávu v problematike prevencie a eliminácie násilia na ženách

- mať vypracovaný národný akčný plán pre elimináciu a prevenciu násilia na ženách a finančné zdroje na jeho implementáciu, priebežná implementácia, hodnotenie a adaptácia akčného plánu,
- jasne definované zodpovednosti a kompetencie vo vzťahu k násiliu páchanému na ženách na národnej a regionálnej úrovni v rámci VÚC a obcí ,
- špeciálne odbory zabezpečené adekvátnymi ľudskými a finančnými zdrojmi na všetkých relevantných ministerstvách a administratívnych jednotkách, koordinačné útvary,
- zabezpečenie poskytovanie špecializovaných služieb pre ženy zažívajúce násilie vo všetkých regiónoch v adekvátnej kvalite a množstve,
- úzka spolupráca s občianskou spoločnosťou, hlavne so ženskými mimovládnyimi organizáciami,
- dostatočné zdroje pre bezpečné ženské domy a iné pomáhajúce organizácie a efektívne sociálna, psychologická, sociálna a zákonná podpora pre všetky ženy, ktoré zažili násilie a ich deti, zákonná ochrana a pomoc pre obeť,
- systematické zbieranie dát o násilí na ženách v relevantných oblastiach atď..

Slovensko má vytvorený Národný akčný plán na prevenciu a elimináciu násilia na ženách na roky 2014 – 2019 dostupný na http://www.gender.gov.sk/wp-content/uploads/2012/06/NAP_nasilie_print.pdf. Vyššie územné celky sa primárne riadia zákonom o samospráve vyšších územných celkov č. 302/2001 Z.z. a obce zákonom o obecnom zriadení č.369/1990 Z.z.. Niektoré samosprávne kraje majú zadefinované vo svojich stratégiách aj rozvoj

sociálnych služieb pre túto cieľovú skupinu.⁴² Viac o tom, čo sa v problematike na Slovensku realizovalo na úrovni verejnej správy je uvedené v časti 8.

4.3 Štandardy práce so ženami, ktoré zažívajú násilie a ich deťmi vo vnútri inštitúcií

K tomu, aby mohlo dôjsť k riešeniu jednotlivých prípadov násilia na ženách, alebo domáceho násilia je nutné, aby aj samotné inštitúcie, ktoré s nimi prichádzajú do kontaktu zaviedli vo svojom fungovaní štandardy na prácu so ženami zažívajúcimi násilie a ich deťmi. Mala by to byť hlavne úloha partnerstiev MIS spolupráce, ktoré prostredníctvom zastúpenia jednotlivých inštitúcií nastavujú takéto štandardy a vytvária potrebu, aby ich inštitúcie začali realizovať. Podľa Rosi Logar (2006) dôležité štandardy multiinštitucionálnej spolupráce orientované na ženu zažívajúcu násilie a ich deti, ktoré by mali byť naplnené v rámci inštitúcií zahŕňajú⁴³:

Povedomie

Každá inštitúcia, ktorá môže vo svojej činnosti riešiť prípady násilia na ženách a ich deťoch (polícia, UPSVAR, zdravotníci a zdravotníčky, nemocnice, všeobecní lekári a lekárky, sociálne služby, služby bývania, školy) si **musí byť vedomá príčin a cyklu násilia na ženách v partnerských vzťahoch**. Tiež musí byť **presvedčená o dôležitosti riešenia problému prostredníctvom politiky a praxe inštitúcie** a má **vedieť o možnom výskyte problému** násilia na ženách v prípadoch riešených inštitúciou na celoštátnej úrovni, aj v danom regióne. Inštitúcie by si mali byť vedomé, že aj ich zamestnanci a zamestnankyne môžu byť ovplyvnení a ovplyvnené domácim násilím, či už ako obeť, alebo páchatelia. Inštitúcie by mali mať za **cieľ vytvoriť bezpečné a podporné prostredie, tak aby klientky/ženy zažívajúce násilie nemali obavy hovoriť o ňom** a mali by byť dostupné a podporné pre všetky klientky a **nediskriminujúce** napr. na základe etnicity, sexuálnej orientácie⁴⁴, čiže by mali zohľadňovať potreby špecifických skupín žien napr. rôzneho etnika a národnosti, klientky so zdravotným znevýhodnením, s inou sexuálnou orientáciou a iné. Napr. **plagáty a letáky s telefónnym číslom bezplatnej linky pre ženy, ktoré zažívajú násilie, ako aj kontakty na špecializované ženské organizácie** (poradenské centrá, bezpečné ženské domy) by mali byť k dispozícii v čakárňach, čím inštitúcia zároveň komunikuje, že si je vedomá tohto problému a ponúka možnosť klientkam vziať si informačné materiály so sebou – pre ne samotné, alebo pre ženy, o ktorých vedieť, že potrebujú pomoc. Letáky by tiež mali byť k dispozícii na ženských toaletách, keďže niektoré ženy zažívajúce násilie, nemajú odvahu si ich zobrať na verejnom mieste a mali by byť **v jazykoch, ktorými sa hovoria v danom regióne**.

Stanovenie poslaní a vízia

Jasné formulovanie poslaní, ktoré odsudzuje všetky formy násilia na ženách a ich deťoch by malo byť súčasťou písanej politiky každej inštitúcie. Vízia spoločnosti, v ktorej vzájomný rešpekt, rovnosť a partnerstvo determinujú vzťahy medzi ženami a mužmi, rodičmi a deťmi a medzi ľuďmi vo všeobecnosti, by mala byť vedúcim princípom inštitúcie. Je nevyhnutné aby všetci zamestnanci a zamestnankyne organizácie boli oboznámení s politikou a poslaním inštitúcie vo vzťahu k násiliu na ženách. Dôležité je aj aby boli povzbudzovaní a povzbudzované, aby šíрили toto poslanie. **Rodová**

42 Napr. Košický samosprávny kraj

43 Podľa: Logar R. Bridging Gaps – From good intentions to good cooperation. Manual for effective multi-agency cooperation in tackling domestic violence. WAVE, 2006. s. 34- 36 Dostupné na: http://files.wave-network.org/trainingmanuals/Bridging_Gaps_MultiAgency_2006_English.pdf

44 V rámci štandardov používame pojem klientka v súvislosti so ženami zažívajúcimi násilie na ženách, keďže najviac vystihujú orientáciu inštitúcie na ženu a jej deti, aj keď v rôznych situáciách môžu vystupovať rôzne ako napr. poškodené.

rovnosť ako aj rešpektovanie diverzity a princíp nediskriminácie by mal byť súčasťou etických kódexov.

Štandardy a politiky, postupy, metodiky

Bezpečnosť žien zažívajúcich násilie a ich detí musí byť prioritou. Všetky inštitúcie by mali mať jasné postupy, štandardy a metodiky pre riešenie prípadov násillia na ženách a ich deťoch. Metodiky, postupy by mali existovať v písanej forme a všetci zamestnanci a zamestnankyne by mali byť s nimi oboznámení a oboznámené, mali by ich prijať ako aj s postupmi na implementáciu metodik do ich každodennej práce. Metodika na riešenie prípadov násillia na ženách v partnerských vzťahoch by mala byť súčasťou všeobecných kvalitatívnych štandardov inštitúcie. Mali by tiež zabezpečiť, že **klientky sú informované o všetkých postupoch a intervenciách a o možnostiach pomoci, ktoré im môžu ponúknuť**. S informáciami od klientok by sa malo zaobchádzať ako s dôvernými a musia byť podniknuté kroky pre vzájomné porozumenie. Výnimky môžu byť vykonané v prípade bezprostredného nebezpečenstva alebo povinnosti nahlásiť násilie orgánom činným v trestnom konaní. **Základná krízová intervencia, identifikácia násillia, odhad nebezpečenstva, vytvorenie bezpečnostného plánu by mali byť štandardným postupom v každej inštitúcii**. Informácie od klientky ako aj prípadné zranenia by mali byť starostlivo zdokumentované, tak aby mohli byť k dispozícii v dôvernom a bezpečnom režime na základe stanovených postupov k dispozícii aj ostatným inštitúciám. Ak je to vhodné, mali by byť spravené obrázky poranení a zozbierané všetky dostupné dôkazy. Zamestnanci a zamestnankyne by mali implementovať metodiky a postupy pod supervíziou skúsenejších kolegov a kolegyň resp. expertiek na danú problematiku.

Manažment prípadu, prevencia sekundárnej viktimizácie a oznamovanie a výmena informácií medzi inštitúciami

Ženy zažívajúce násilie a ich deti potrebujú priebežnú podporu, preto by sa inštitúcie mali uistiť, že **zostanú v kontakte s klientkami** a mali by im **poskytnúť priebežnú podporu**, alebo ich **poslať do špecializovaných ženských organizácií**. Inštitúcie by mali byť zodpovedné za koordináciu s inými inštitúciami a **nenechať na klientku, aby sa spojila s inou inštitúciou sama**. Mali by si **vymieňať informácie medzi sebou**, najmä informácie o rizikových faktoroch. Dobrá spolupráca s inštitúciami a **jasné postupy spolupráce** medzi nimi sú dôležité preto, aby sa zabezpečilo, že klientky v skutočnosti pôjdu tam, kam chcú ísť a nebudú musieť vysvetľovať svoju situáciu viackrát a tak sa vyhnú frustrácii a sklamaniu. **Pre ženy zažívajúce násilie je nápomocné, ak inštitúcia prevezme iniciatívu pri vytvorení kontaktu so službou, ktorú žena potrebuje**. Zdieľanie informácií s inými inštitúciami by sa malo konať z dôvodu zlepšenia klientkinej bezpečnosti. Za účelom posilnenia dôvery klientky vo vzťahu k inštitúcii, **nemali by byť tlačení do toho, aby komunikovali s rôznymi zamestnancami a zamestnankyňami v inštitúcii**, vždy keď hľadajú pomoc (výnimkou je krízová intervencia).

Bezpečnosť zamestnancov a zamestnankýň inštitúcie

Bezpečnosť by mala byť dôležitým bodom aj pre zamestnancov a zamestnankyne inštitúcie. Bezpečné plánovanie v inštitúcii by malo zahŕňať rutinnú procedúru (čo robiť keď sa objaví násilník, čo keď je napadnutý zamestnanec/zamestnankyňa). Informácie a podpora by mali byť dostupné zamestnancom a zamestnankyniam, ktoré sú obeťami domáceho násillia. Inštitúcie by tiež mali mať postup pre situáciu, čo robiť keď sa odhalí, že zamestnanec je násilník.

Tréning/školenie zamestnancov a zamestnankýň inštitúcie

Všetci zamestnanci a zamestnankyne, ktorí môžu riešiť prípady násillia na ženách a ich deťoch musia dostať **adekvátny a priebežný tréning (najmenej dva dni) o rodovo podmienenom a domacom násillí**. Mal by byť integrálnou súčasťou základného tréningu pre každú pomáhajúcu profesiu. Kľúčové inštitúcie (polícia, súdy, úrady práce atď.) by mali mať špeciálne útvary a špecializovaných zamestnancov a zamestnankyne, ktorí dostanú intenzívny tréning (najmenej dva týždne).

Manažovanie bezpečia a podpory žien zažívajúcich násilie a ich deti

Je úlohou manažmentu inštitúcie zabezpečiť správnu implementáciu, hodnotenie a adaptáciu štandardov a metodík riešenia prípadov násilia na ženách. Na riešenie problematiky treba poskytnúť **adekvátne zdroje** (čas, priestory na dôverné rozhovory so ženami, letáky, informácie o organizáciách na ktoré sa môžu obrátiť atď.), aby zamestnanci a zamestnankyne mohli vykonávať svoje úlohy efektívne. Manažment by mal pravidelne monitorovať a hodnotiť individuálne prípady, dávať spätnú väzbu a podporovať zamestnancov a zamestnankyne. Kľúčové inštitúcie, ktoré často prichádzajú do styku s násilím na ženách, by mali mať špeciálne jednotky a špeciálnych vyšetrovateľov a vyšetrovatelky. Dôležité je poveriť osobu /odbor, ktorý by mal byť zodpovedný za implementáciu politiky zameranej na riešenie problematiky rodovo podmieneného a domáceho násilia v inštitúcii.

Sieťovanie a multiinštitucionálna spolupráca

Multiinštitucionálna spolupráca by mali byť integrálnou súčasťou každej inštitúcie. Každá inštitúcia by mala byť jej súčasťou v regióne, či už ako členovia/členky partnerstiev MIS spolupráce, alebo intervenčných tímov. Zo strany manažmentu by mali byť pridelené zdroje na zabezpečenie **účasti na multiinštitucionálnej spolupráci vo forme pracovného času, ako aj podporené finančným a materiálnym príspevkom**. Senior manažment zamestnanci a zamestnankyne ako aj zamestnanci a zamestnankyne prvého kontaktu by mali participovať na iniciatívach multiinštitucionálnej spolupráce.

Kvalitatívne štandardy

Manažmentom by mali byť **definované kvalitatívne štandardy pre adekvátne riešenie** prípadov násilia na ženách a ich detí v spolupráci s internými a externými expertkami na problematiku násilia na ženách, ako aj v rámci multiinštitucionálnej spolupráce. Mala by byť zabezpečená **kontrola kvality riešenia** prípadov a zlepšenie s cieľom dosiahnuť udržateľné výsledky. Tiež by mali byť formulované **konkrétne ciele pre zlepšenie intervencií a identifikované indikátory** tak aby sa mohlo zhodnotiť či ciele boli dosiahnuté a prípadne ich preformulovať na základe výsledkov.

Klientky ako aktérky hodnotenia kvality pomoci

Názory klientok na kvalitu služieb by mali byť pravidelne zisťované prostredníctvom dotazníkov, rozhovorov, diskusných fór. Inštitúcie by mali byť otvorené spätnej väzbe zo strany žien zažívajúcich násilie. Aj keď je to kritická spätná väzba mali by povzbudiť a uľahčovať takúto spätnú väzbu. **Klientky, ženy zažívajúce násilie by mali byť informované, komu môžu podať sťažnosti v prípade ak nie sú spokojné so službou.**

Dokumentácia a hodnotenie

Priebežné zbieranie adekvátnych údajov a tvorba štatistík sú potrebné pre hodnotenie, rozvoj a zlepšenie inštitucionálnej reakcie na problémy žien zažívajúce násilie a ich detí. Pre monitoring situácie je potrebné zabezpečiť, aby jednotlivé inštitúcie zbierali **štandardizované údaje dostatočne špecifikované**. Interné hodnotenie by malo byť vykonávané pravidelne. Externé hodnotenie, audity bezpečnosti a výskum sú dôležité a nevyhnutné stratégie pre rozvoj a zlepšenie intervencií a služieb.

Kľúčové inštitúcie ako polícia, prokurátora, súdy, úrady práce, sociálnych vecí a rodiny a ženské organizácie by mali mať väčšiu zodpovednosť v ochrane žien zažívajúcich násilie, prevencii ďalšieho násilia a vyvodzovaní zodpovednosti voči násilníkom. Preto potrebujú **viac rozpracovanú politiku**, aby naplnili svoje úlohy, ktoré môžu zahŕňať⁴⁵:

45 Logar R., Vargová Marvanová B. Effective Multi-agency Co-operation for Preventing and Combating Domestic Violence. Training of Trainers Manual. Council of Europe 2015. Dostupné na:

- špeciálne jednotky pre elimináciu násilia na ženách a domáceho násilia na polícii
- špecializovaná prokurátora a súdy
- efektívne zákonné podmienky pre intervencie (vykázanie, nepribližovanie sa, práva obete v trestnom konaní)
- komplexné metodiky a postupy, inštrukcie
- komplexné tréningy (najmenej dva týždne)
- monitoring manažmentu intervencií
- štandardy kvality a kontrola kvality
- externé hodnotenia a audity bezpečnosti
- priateľské intervencie vo vzťahu k žene zažívajúcej násilie a ich deťom (napr. kontrolný list prvej konzultácie).

5 Kritéria efektívneho partnerstva

Sieť ženských organizácií v samosprávnych krajocho, ktoré poskytujú adekvátne služby pre ženy zažívajúce násilie a ich deti predstavuje najdôležitejšiu podmienku pre efektívnu multiinštitucionálnu spoluprácu. Samosprávny kraj môže mať veľmi efektívne ambulantné služby, ale ak tam nie je nemocnica, kde by mohli ležať chorí, alebo zranení ľudia, cieľ poskytnúť im adekvátne medicínske liečenie nebude dosiahnutý. Podobne, v prípadoch násilia na ženách a ich deťoch, polícia zlyhá v zaistení bezpečnosti pre ženy a deti v akútnom nebezpečenstve, ak tam nie je v regióne bezpečný ženský dom, ak polícia nemá dosť zásahových aut a zamestnancov a zamestnankýň, aby reagovali na domáce násilie. V prípade núdzového volania, ich pomoc môže prísť neskoro.

Napríklad Rakúsky model intervencie stavia na nasledovných kritériách, kedy sú partnerstvo a intervenčné tímy efektívne:⁴⁶

- Expertky zo ženských organizácií hrajú centrálnu úlohu.
- Participujúce inštitúcie sú ochotné a kompetentné zmeniť vlastnú prax.
- Spolupráca nie je len debatný krúžok ale sú stanovené záväzné ciele, sú plánované, implementované a hodnotené projekty, vytvorený regionálny akčný plán s dostatkom zdrojov.
- Každá inštitúcia prispieva k ľudským a finančným zdrojom, ktoré sú potrebné k implementovaniu plánov a dosiahnutiu cieľov partnerstva.
- Participujúce inštitúcie tiež riešia rodovú rovnosť v ich vlastných organizáciách (uplatňovanie rodového hľadiska).
- Vyzýva zodpovedných aktérov na politickej úrovni aby prijali záväzok podpory žien zažívajúcich násilie a ich detí, ak je nedostatok zdrojov.
- Všetci participujúci členovia a členky majú jasnú ideu spoločného cieľa v procese ochrany žien zažívajúcich násilie a ich detí.
- Všetci participujúci členovia a členky poznajú dobre svoje kompetencie a kompetencie iných inštitúcií, ako aj svoje profesionálne povinnosti vo vzťahu k týmto kompetenciám.

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680595b8f>

46 Podľa: Logar R. Domestic Abuse Intervention Center, Vienna and WAVE-Network THE AUSTRIAN MODEL OF INTERVENTION IN DOMESTIC VIOLENCE CASES, 2005. Dostupná na:

<http://www.un.org/womenwatch/daw/egm/vaw-gp-2005/docs/experts/logar.dv.pdf>

- Všetci participujúci členovia a členky poznajú dobre metódy a nástroje výmeny informácií a konzultácií v rámci a medzi inštitúciami nasledované vhodnými dokumentami a spätnou väzbou.

Podľa manuálu WAVE dobrú prax pre efektívne pracujúce partnerstvo MIS spolupráce a intervenčné tímy predstavujú:⁴⁷

Zdieľané ciele: participujúce inštitúcie by sa mali zaviazat' k zdieľanej vízii a skupine cieľov.

Štruktúra a riadenie: participujúce inštitúcie, by mali súhlasiť, že budú zodpovedné vo vzťahu k partnerstvu, mali by mať schopnosť rozšíriť toto partnerstvo do iných oblastí.

Stratégia, vedenie a akčný plán: v rámci participujúcich inštitúcií musia byť nastavené strategické ciele a akčný plán spolupráce. Vedenie spolupráce zabezpečujú kľúčové inštitúcie..

Reprezentácia: každá participujúca inštitúcia, by mala byť reprezentovaná v rámci partnerskej štruktúry a reprezentovaná niekym s autoritou rozhodovať v mene inštitúcie a schopnosťou reagovať na potreby partnerstva v rámci vlastných štruktúr inštitúcie.

Zdroje: participujúce inštitúcie by mali vedieť, koľko ich násilie na ženách, domáce násilie a sexuálne násilie stojí každý rok; pozornosť by mala byť venovaná inštitúciám, ktoré historicky nesú náklady týchto služieb s cieľom deliť sa o zdroje na financovanie zabezpečenia ochrany na miestnej úrovni.

Koordinácia: participujúce inštitúcie by mali pracovať s cieľom koordinácie svojich aktivít a iniciatív s tými, ktoré majú ich partnerské inštitúcie, tak aby dosiahli ciele partnerstva, cenná rola koordinovanej odozvy by mala byť vyzdvihnutá a podporovaná.

Tréning: musí byť poskytnutý tréning zamestnancom a zamestnankyniam prvého kontaktu s cieľom identifikovať osoby s rizikom na ktorých je páchané násilie v partnerských vzťahoch a/alebo sexuálne násilie, tak aby vedeli reagovať adekvátne a efektívne.

Dáta: participujúce inštitúcie pracujúce v partnerstve by mali spolupracovať na vytvorení a zbieraní štandardizovaných údajov s cieľom monitorovať, informovať a reagovať na zistenú situáciu. Tieto informácie by mali byť zbierané a analyzované ako časť výkonu manažmentu partnerstva. Participujúce inštitúcie by mali vytvoriť indikátory výstupu s cieľom posúdiť ich efektívnosť.

Politiky a postupy, protokoly: multiinštitucionálna spolupráca by mala byť podporená štandardnými postupmi a metodikami starostlivosti o ženy zažívajúce násilie a ich deti, zdieľaním informácií, jasnými procesmi, manažmentom bezpečia a učením sa zo závažných prípadov násilia na ženách.

Špecializované služby: mala by byť vykonaná analýza potrieb s cieľom identifikovať miestne požiadavky na špecializované služby pre ženy na zabezpečenia problematiky v súlade s minimálnymi štandardami.

Diverzita: miestne etnografické štatistiky by mali byť použité, tak aby inštitúcie boli informované o špecifických skupinách žien v regióne a aby všetky členky a členovia komunity mali prístup k službám. Zabezpečenie potrieb celej komunity musí byť prioritou.

Používateľky služieb: skúsenosť najmä žien zažívajúcich násilie s používaním služieb by mala byť pravidelne a systematicky využívaná s cieľom informovať partnerstvo o efektoch spoločnej práce s cieľom navrhnuť zlepšenia.

Podľa Potito et al. (2009)⁴⁸ medzi kľúčové znaky úspešného partnerstva patria:

47 Podľa: WAVE, De Montfort University, Coordinated Action Against Domestic Abuse (CAADA), PROTECT II - Rozvíjanie kapacít v oblasti odhadu nebezpečenstva a manažmentu bezpečia na ochranu žien ohrozených zvlášť závažnými formami násilia, Viedeň 2012. s.58 Dostupné na:
http://www.wavenetwork.org/sites/default/files/protectii%28slovak%29final%28july2012%29_0.pdf

- komunikácia – formálna aj neformálna,
- dôvera – na každom stupni, aj medzi inštitúciami,
- zdieľané ciele – transparentnosť dohodnutých intervenčných cieľov,
- rovnosť medzi inštitúciami – rola každej inštitúcie je rovnako hodnotná,
- vodcovstvo – mať vedúcu inštitúciu je nápomocné, ale dôležitý je najmä manažment prípadu klientky podľa jej potrieb.

Podľa Mulroney (2003)⁴⁹ sú tiež dôležité elementy, ktoré môžu poskytnúť partnerstvu, alebo intervenčnému tímu zdieľaný rámec a podporu:

zdieľané protokoly a procesy intervencií,

memorandá o spolupráci medzi inštitúciami, podpísané súhlasy s účasťou na spolupráci,

jasné politiky, ktoré hovoria o princípoch, cieľoch a aktivitách intervencií – a to tak v rámci inštitúcií ako aj medzi nimi,

odsúhlasená prax štandardov a postupov pomoci zo strany všetkých inštitúcií, ktoré sú zapojené do spolupráce,

model najlepšej praxe, ktorý reflektuje súčasnú situáciu,

strategické plány pre každú inštitúciu a podchytenie integrovanej pomoci,

strategické riadiace výbory pozostávajúce zo zástupcov a zástupkyň miestnych inštitúcií, monitoring implementácie akčných plánov a adekvátnosti integrovanej pomoci,

tréning medzi inštitúciami, tak aby bola zachovaná konzistentnosť postupu pomoci,

identifikovanie vedúcej inštitúcie, tak aby boli postupy a pomoc dobre koordinované a všetky písané politiky a dokumentácia sú k dispozícii a sú odsúhlasené všetkými inštitúciami v partnerstve, alebo intervenčnom tíme.

6 Príklady cieľov a aktivít partnerstiev multiinštitucionálnej spolupráce a intervenčných tímov

Pre dobré fungovanie multiinštitucionálnej spolupráce a intervencie v oblasti pomoci ženám zažívajúcim násilie a intervencie pre ženu je kľúčové definovanie základných spoločných cieľov, princípov a východísk a ich zdieľanie a chápanie všetkými inštitúciami zastúpenými v partnerstve, alebo v intervenčnom tíme. **Víziou multiinštitucionálnej spolupráce je najmä zabezpečenie**

48 Breckenridge, J. et al.. Meta-evaluation of existing interagency partnerships, collaboration, coordination and/or integrated interventions and service responses to violence against women: State of knowledge paper. State of knowledge | September 2015. ISBN: 978-1-925372-10-6 (print) 978-1-925372-11-3 (online). s. 12

Dostupné na: [http://media.aomx.com/anrows.org.au/Integrated%20Responses%20Meta-Evaluation%20Landscapes%20\(State%20of%20knowledge\)%20Issue%20Eleven.pdf](http://media.aomx.com/anrows.org.au/Integrated%20Responses%20Meta-Evaluation%20Landscapes%20(State%20of%20knowledge)%20Issue%20Eleven.pdf)

49 tamtiež s. 13

komplexnej ochrany, pomoci a podpory žien zažívajúcich násilie a ich detí. Nižšie uvádzame príklady základných cieľov a aktivít multiinštitucionálnej spolupráce.⁵⁰

Príklady cieľov inštitúcií fungujúcich v rámci multiinštitucionálnej spolupráce (na strategickej úrovni), tak ako ich zadefinovali pracovné skupiny pôsobiace v rámci národného projektu PEN:

- zlepšenie bezpečnosti a ochrany žien zažívajúcich násilie a ochrana ich detí,
- vytvorenie spolupráce za účelom dosiahnutia spoločných cieľov, identifikovaných prostredníctvom analýzy potrieb, SWOT analýzy,
- vytvorenie podmienok pre koordinovanú, rýchlu a účinnú a odbornú pomoc zo strany spolupracujúcich inštitúcií,
- zabezpečiť komplexný prístup k organizovaniu procesu pomoci, ochrany a podpory ženám zažívajúcim násilie a ich deťom,
- vytvoriť a poskytnúť všeobecné a štandardizované príručky, metodiky pre realizáciu, dobrú prax a spoluprácu medzi rôznymi orgánmi vlády, inštitúciami a inými zákonnými inštitúciami a osobami v prípadoch násilia na ženách a domáceho násilia ,
- vytvorenie podmienok pre špecializované služby pre ženy, ktoré zažívajú násilie a ich deti,
- zdieľanie nadobudnutých skúseností,
- zvýšenie počtu vyriešených prípadov násilia a zvýšenie počtu starostlivo vybavených žalôb, trestných stíhaní, rozsudkov,
- zlepšiť a unifikovať dokumentovanie a systém zbierania dát zo strany jednotlivých inštitúcií v tejto problematike,
- zvýšiť povedomie o problematike násilia na ženách medzi inštitúciami a aktérmi v systéme ochrany atď..

Príklady aktivít/úloh multiinštitucionálnej spolupráce

Hague a Malos (1996) a ďalší identifikovali nasledovné úlohy bežné pre partnerstvá MIS spolupráce:⁵¹

Koordinovanie zabezpečenia služieb pre ženy zažívajúce násilie a ich deti. Úlohy sú orientované napr. na zlepšenie dostupnosti služieb, produkovanie informačných materiálov (letáky, internetové stránky atď.), prepojenie služieb, zlepšenie žiadosti o súhlas s poskytnutím informácií zo strany žien a spolupráce medzi inštitúciami, monitoring a zlepšenie praxe oznamovania prípadov násilia na ženách atď..

Vytvorenie stratégií, politík a metodík zameraných na štandardizované riešenie prípadov násilia páchaného na ženách a ich deťoch. Napr. môže ísť o formulovanie príručky dobrej praxe pre multiinštitucionálnu spoluprácu, štandardy a metodika odhadu nebezpečenstva, zlepšenie štandardov bezpečnosti v poskytovaní služieb, asistovanie individuálnym inštitúciám pri tvorbe ich vlastných politík a praktických štandardizovaných postupov, metodík, príručiek.

Monitorovanie služieb násilia na ženách, identifikovanie medzier v poskytovaných službách s cieľom zaplniť ich. Napr. mapovanie poskytovania služieb, identifikovanie modelov dobrej praxe, identifikovanie medzier (kvantitatívnych, kvalitatívnych) v poskytovaní služieb, implementovanie projektov na zaplnenie medzier v poskytovaní služieb a vytvorenie nových služieb, zabezpečenie ich trvalej udržateľnosti, realizácia a iniciovanie miestnych výskumných

50 Podľa: Logar R. Bridging Gaps – From good intentions to good cooperation. Manual for effective multi-agency cooperation in tackling domestic violence. WAVE, 2006 a MULTIINŠTITUCIONÁLNA SPOLUPRÁCA NA SLOVENSKU AKO NEVYHNUTNÝ PREDPOKLAD ÚČINNEJ POMOCI ŽENÁM ZAŽÍVAJÚCIM NÁSILIE (Súčasný stav a odporúčania) IVPR 2015, s. 96-100

51 Tamtiež s. 66

projektov s cieľom identifikovať potreby žien zažívajúcich násilie a ich detí, zviditeľnenie potrieb špecifických skupín (etnické minority, zdravotné postihnutie, sexuálna orientácia...).

Iniciovanie a realizácia tréningov zameraných na prevenciu a elimináciu násilia na ženách a ich deťoch. Zahŕňa napr. mapovanie tréningovej situácie rôznych inštitúcií, vyhnutie sa duplicite učením sa od inštitúcií so skúsenosťami v organizovaní tréningov, vytvorenie, adaptovanie, alebo ak je to možné použitie existujúcich modelov tréningu, organizovanie tréningu pre trénerov a trénerky, seminárov a workshopy pre expertov a expertky z rôznych inštitúcií, asistovať inštitúciám vo vytvorení a realizovaní komplexného plánu pre vzdelávanie a tréning na všetkých úrovniach, vytvorenie priebežného hodnotenia tréningových kurzov.

Zapojenie do preventívnej, vzdelávacej práce a zvyšovania povedomia (vrátane vytvorenia programov pre páchatel'ov, verejné kampane, vzdelávacie balíčky pre školy atď.) Patrí sem napr. tvorba letákov a informačných balíčkov pre ženy zažívajúce násilie a ich deti, zameranie na špecifické skupiny, plánovanie a vedenie miestnych kampaní, participovanie v celosvetovej kampani 16 dní aktivizmu voči násiliu na ženách, práca s mládežníckymi organizáciami atď..

Príklady cieľov multiinštitucionálnej intervencie⁵²:

- Zlepšenie a efektívne vyriešenie individuálnych prípadov žien, ktoré zažívajú násilie a ich detí, špecificky tých, ktoré sú vo vysokom riziku nebezpečenstva násilia (identifikovaný cez DASH dotazník odhadu rizika resp. iné).
- Zapojenie všetkých relevantných inštitúcií a MVO do riešenia individuálnych prípadov, tak aby bola poskytnutá pomoc komplexná.
- Využitie skúsenosti špecializovaných ženských MVO, ktoré poskytujú služby ženám zažívajúcich násilie na ženách.
- Znížiť riziko sekundárnej viktimizácie žien, stupňovanie násilia a závažného násilia, vrátane femicíd a pokusov o femicíd.

Príklady aktivít/úloh pre intervenčné tímy:⁵³

- Zdieľať informácie za účelom zaistenia bezpečia, zdravia a blaha žien a ich detí v situáciách vysokého stupňa ohrozenia násilím.
- Identifikovať, pre koho predstavuje páchatel' významné nebezpečenstvo a spoločne pracovať na riešení situácie.
- Spoločne zostaviť a implementovať plán manažmentu bezpečia, ktorý podporí všetky osoby vystavené nebezpečenstvu v rámci prípadu násilia na žene a ktorý znižuje riziko ujmy.
- Skvalitniť preberanie zodpovednosti za riešenia násilia na ženách a ich deťoch zo strany inštitúcií prostredníctvom štandardizovaných metodík práce so ženami a ich deťmi.
- Zlepšiť bezpečie a podporu pre zamestnancov a zamestnankyne, ktoré na týchto prípadoch pracujú.
- Monitorovať všetky procesy týkajúce sa intervenčných tímov a ich výsledky, aby sa zabezpečilo účinné riešenie otázok súvisiacich so zodpovednosťou inštitúcií, sekundárnou viktimizáciou, diskrimináciou a rozmanitosťou služieb.

52 Tamtiež s. 125

53 WAVE, De Montfort University, Coordinated Action Against Domestic Abuse (CAADA), PROTECT II - Rozvíjanie kapacít v oblasti odhadu nebezpečenstva a manažmentu bezpečia na ochranu žien ohrozených zvlášť závažnými formami násilia, Viedeň 2012. Dostupné na: http://www.wavenetwork.org/sites/default/files/protectii%28slovak%29final%28july2012%29_0.pdf

7 Kroky ako budovať multiinštitucionálnu spoluprácu a intervenciu v regióne

Budovanie multiinštitucionálnej spolupráce nie je jednoduchá vec, najmä ak organizácie majú rôzne kompetencie a pravidlá fungovania. Vyžaduje záväzok top manažmentu resp. najvyšších predstaviteľov predstaviteľiek inštitúcie zapojiť sa do spolupráce a meniť inštitúciu aj zvnútra, čo sa týka metodických postupov v oblasti prevencie násilia na ženách. Nižšie je uvedený návrh krokov ako budovať multiinštitucionálnu spoluprácu podľa Rosy Logar, ktorá bola a ešte stále je inšpiráciou pre jej vytváranie aj na Slovensku.⁵⁴

Príprava

Zbierať a poskytnúť štatistiky prevalencie násilia na ženách a deťoch v regióne, sledovať počet obetí, ktoré hľadali pomoc v inštitúciách, tak ako aj informácie z výskumov a správ o stave poskytovania služieb. Tiež je dôležité identifikovať politické zámery, národné a medzinárodné dokumenty, národné akčné plány, ktoré vytvárajú tlak na celoštátnu a regionálne vlády poskytovať efektívne služby a ochranu ženám zažívajúcim násilie a použiť tieto dokumenty ako základ multiinštitucionálnej iniciatívy.

Mapovanie

Zmapovať inštitúcie, ktoré prichádzajú do styku s problematikou násilia na ženách. Urobiť sériu dvoch, alebo troch stretnutí s cieľom vytvoriť multiinštitucionálnu iniciatívu v regióne a pozvať inštitúcie, ktoré boli identifikované ako potencionálni spojenci. Vytvoriť malú pracovnú skupinu, alebo riadiacu skupinu s cieľom koordinovať aktivity. Vytvoriť priebežné fórum, kde sa budú inštitúcie stretávať pravidelne.

Možné počiatočné aktivity

Začať s cieľom spoločne sa spoznať a zdieľať informácie. Zorganizovať tréning multiinštitucionálnej spolupráce v problematike násilia na ženách, aby sa zástupkyne a zástupcovia inštitúcií vzájomne spoznali a prehľadali poznatky o vzájomnej práci a skúsenostiach. Dopriať si čas, aby zistili, čo participujúce inštitúcie očakávajú od multiinštitucionálnej spolupráce a čím sú ochotné prispieť. Identifikovať konkrétne témy pre prvé stretnutie. Identifikovať medzery v službách. Vytvoriť spoločnú víziu a ciele o ideálnej odozve na násilie na ženách a ich deťoch.

Vedenie

Za účelom sformovať úspešnú a produktívnu iniciatívu multiinštitucionálnej spolupráce, je nevyhnutné vytvoriť pozíciu vedenia a koordinácie procesov zo strany špecifických inštitúcií (najlepšie špecializované služby pre ženy) alebo osobami s príslušným vzdelaním. Niektoré multiinštitucionálne iniciatívy sa rozhodnú pre rotujúce vedenie; ďalšie menujú jednu inštitúciu, aby prebrala túto úlohu, alebo najmä osobu, aby vzala túto prácu. Nezáleží na tom, ako je táto úloha organizovaná je dôležité aby inštitúcie, ktoré sú najviac zapojené do problematiky, a to špecializované ženské organizácie prevzali vedúcu úlohu a že ich expertíza bola uznaná a hodnotená. Veľa multiinštitucionálnych iniciatív má dobré skúsenosti s expertkami zo ženských organizácií, ktoré majú komplexné poznatky o probléme, vedia prevziať zodpovednosť za koordináciu a prípravu stretnutí.

Vytvorenie pracovných štruktúr

54 Logar R. Bridging Gaps – From good intentions to good cooperation. Manual for effective multi-agency cooperation in tackling domestic violence. WAVE, 2006 s.67 – 72. Dostupné na: http://files.wave-network.org/trainingmanuals/Bridging_Gaps_MultiAgency_2006_English.pdf

Odporúča sa nasledovná minimálna štruktúra:

- koordinujúca inštitúcia - osoba s cieľom pripraviť a viesť a predsedáť stretnutiam
- mailing list kontaktných osôb z inštitúcií
- pozvánky na stretnutie
- pravidelné stretnutia (na začiatku je treba stretávať sa častejšie, jedenkrát do mesiaca, neskôr keď sú ciele zadefinované a úlohy sú zdieľané, každý druhý mesiac, alebo štvrťročne, frekvencia v závislosti na projektoch a na dĺžke ich trvania),
- záväzok stretávať sa pravidelne v stanovený čas
- vytvorenie konkrétnych cieľov a krokov na ich implementovanie,
- zápisy zo všetkých stretnutí a aktivít, ich distribúcia,
- evaulačné procedúry s cieľom monitorovať rozvoj a progres.

Subskupiny – ak má multiinštitucionálna spolupráca veľký počet participantov a participantiek, vytvorenie podskupín môže byť metódou ako ostať produktívny a vyhnúť sa frustrácii. Môžu riešiť špecifické záležitosti (neodkladné opatrenia, situáciu žien z etnických minorít, vplyvy na deti, programy pre páchatelov násilia) alebo môžu slúžiť na vykonanie špecifických úloh ako organizovať konferenciu, alebo tréningový kurz.

Riadiaca skupina – keď počet partnerov multiinštitucionálnej spolupráce narastá, môže byť dôležité vytvoriť riadiacu skupinu, ktorá koordinuje aktivity, môže slúžiť ako manažérsky orgán multiinštitucionálnej spolupráce, ich úlohou môže byť koordinovať politiky a aktivity, s cieľom poskytnúť zdroje cez fundraisingové aktivity, alebo sieť s inými iniciatívami.

Spoločný základ, rešpekt a dialóg

Je dôležité identifikovať spoločný základ spolupráce, na ktorom sa všetci zhodnú a časom ho rozširovať. Je dôležité tiež identifikovať body s ktorými participujúce členky a členovia nesúhlasia a pokúsiť sa pochopiť prečo. Odporúča sa zapojiť do dialógu a pokúsiť sa pochopiť a odhaliť zdroje určitého stanoviska namiesto striktného nesúhlasu. Je dôležité rešpektovať a vážiť si názory inštitúcií s dlhodobou expertnou v oblasti, najmä ženské mimovládne organizácie. Rešpektujúce, nesexistické a nediskriminačné postoje a aktivity, by mali formovať základ pre spoločnú prácu. Na základe podmienky nediskriminácie by pozícia každej inštitúcie mala byť rešpektovaná, aj keď nie je zdieľaná všetkými.

Robenie rozhodnutí

S cieľom posunúť sa od viac neformálnej siete a posilniť schopnosť spoločnej práce je dôležité dohodnúť sa na metóde rozhodovania. Niektoré otázky, ktoré treba brať do úvahy sú:

- Bežné rozhodnutia, ktoré slúžia na vybudovanie identity multiinštitucionálnej spolupráce.
- Je potrebné vypracovať praktickú metódu rozhodovania.
- Rozdiely v moci medzi inštitúciami (napr. malé vs. veľké, štátne vs. mimovládne) by nemali byť zdôraznené reflektovaním moci v procese rozhodovania, každý by mal mať rovnaký hlas.
- Perspektívy, záujmy a potreby žien zažívajúcich násilie a ich detí by mali byť vždy v centre rozhodovania.
- Najlepšie je usilovať sa o konsenzus pri rozhodovaní ak je to možné, tak aby bolo zabezpečené, že všetci členky a členovia sa cítia byť rešpektované a integrované. Avšak, multiinštitucionálna spolupráca by mala mať tiež za cieľ dosahovať rozhodnutia tak, aby garantovali progres a zlepšenie status quo, členky a členovia by nemali svoju moc zneužívať na to, aby blokovali progres a zlepšenie.
- S cieľom vybudovať dôveru, je dôležité súhlasiť s tým, že členky a členovia nebudú hovoriť verejne o multirinštitucionálnej spolupráci bez súhlasu ostatných partnerov.

Ciele, politiky a akčné plány

Dôležité pre spoluprácu je identifikovať konkrétne ciele a dostať ich do praxe. Akčné plány a písané usmernenia/metodiky, podpísané všetkými členkami a členmi formujú spoločnú štruktúru pre multiinštitucionálnu spoluprácu a reprezentujú dôležitý základ pre udržateľnú prácu a intervenčné tímy.

Akčný plán by mal obsahovať dlhodobé ako aj krátkodobé ciele. Dlhodobé ciele sú širšie a popisujú všeobecný rozvoj, ktorý by mal byť dosiahnutý ako napríklad „Zlepšenie služieb pre ženy zažívajúce násilie a ich deti“. Tieto všeobecnejšie ciele by mali byť rozdrobené na konkrétnejšie ciele a formulované tak aby boli dosiahnuteľné (zlepšenie služieb pre ženy zažívajúce násilie vytvorením ďalšieho bezpečného ženského domu v regióne, podpora vychádza z aktivít, ktoré nasledujú ďalšie 3 mesiace).

Vo vzťahu k schopnosti monitorovať a hodnotiť, či ciele boli dosiahnuté, je dôležité formulovať ich veľmi jasne a tiež definovať indikátory vhodné pre meranie cieľov. Indikátory môžu byť kvalitatívne, alebo kvantitatívne. Napríklad, ak je cieľom vytvorenie metodiky pre spoluprácu medzi dvoma inštitúciami, indikátorom pre dosiahnutie cieľa bude, že metodika existuje v písanej forme a bola implementovaná do pracovných procesov oboch inštitúcií v určitom čase.

Tiež je dôležité, aby ciele boli v súlade s disponibilnými zdrojmi a aby potrebné zložky (financie, infraštruktúra, personálne kapacity) boli k dispozícii pre implementovanie cieľov. Starostlivé a realistické plánovanie je potrebné s cieľom vyhnúť sa chybám a frustrácii, ktoré v najhoršom prípade môžu viesť ku kolapsu multiinštitucionálnej spolupráce. Odsúhlasené ciele by mali byť formulované v písomnom akčnom pláne koordinovanom vedúcimi predstaviteľmi a predstaviteľkami všetkých zapojených inštitúcií a podpísaný všetkými členmi a členkami.

Akčný plán, alebo politika by mali obsahovať:⁵⁵

- Spoločnú definíciu problému
- Stanovenie posolstva a vízie
- Analýza status quo a vyjadrenie potreby zmeny
- Dlhodobé ciele a operačné ciele
- Aktivity a metódy pre dosiahnutie cieľov a implementovanie politík
- Definovať indikátory s cieľom merať a determinovať či ciele boli dosiahnuté
- Časový harmonogram
- Zodpovedné inštitúcie a osoby
- Zdroje alokované na vykonanie úloh (personálne, peňažné, materiálne)
- Nastaviť evaulačné procesy, analyzovať a zhodnotiť výsledky (na čom pracovali a prečo, čo nefungovalo a prečo, čo potrebujú aby sa zmenilo)
- Upraviť akčný plán s cieľom pripraviť zlepšenia a redefinovanie cieľov

Dôležité je tiež spraviť prácu viditeľnou – prostredníctvom zápisov, výročných správ, výskumných a hodnotiacich správ, webových stránok.

Hodnotenie

Ciele a akčné plány musia byť hodnotené priebežne. Kruh kontroly kvality môže slúžiť ako model pre integrovanú evauláciu. Partnerstvo MIS spolupráce by malo najmenej raz ročne evalvovať prácu,

⁵⁵ Podľa: HANDBOOK FOR NATIONAL ACTION PLANS ON VIOLENCE AGAINST WOMEN. UN WOMEN NEW YORK, 2012 Dostupné na: <http://www.un.org/womenwatch/daw/vaw/handbook-for-nap-on-vaw.pdf>

ktorá bola urobená. Odporúča sa obrátiť sa na externých expertov a expertky pre realizáciu tejto úlohy.

Zdroje

Nedostatok zdrojov je najbežnejší faktor, ktorý bráni rozvoju multiinštitucionálnej spolupráce, alebo je spojený so zastavením práce. Je nevyhnutné pre multiinštitucionálnu spoluprácu, aby partneri našli zdroje s cieľom dosiahnuť udržateľné výsledky. Každá inštitúcia by mala alokovať nevyhnutné zdroje pre aktívnu participáciu na multiinštitucionálnej spolupráci a prinajmenšom poskytnúť čas pre zamestnancov a zamestnankyne, aby mohli pracovať na úlohách spojených s multiinštitucionálnou spoluprácou a ak je to možné peniaze pre realizáciu projektov a úloh.

Minimálny štandard by mal byť, že miestne a regionálne authority financujú multiinštitucionálnu spoluprácu na pravidelnej báze, ktorá zahŕňa prácu na koordinácii a špecifických projektoch. Inštitúcie by mali poskytnúť financovanie venovaním dostatočného pracovného času pre členov a členky skupiny a implementáciu dohodnutých cieľov a metódik, príručiek v rámci organizácie. Nákladovo efektívne je v rámci inštitúcie polície, alebo prokuratúry vytvoriť špeciálne jednotky, alebo odbory, ktoré sa zaoberajú domácim násilím. Ženské organizácie by mali dostať dodatočné zdroje so strany regionálnych parlamentov pre multiinštitucionálnu spoluprácu, aby nemuseli brať zo zdrojov na služby.

Minimálne štandardy pre financovanie multiinštitucionálnej spolupráce:

Miestne alebo regionálne vlády, alebo špecifický koordinačný orgán by mali poskytnúť finančné zdroje najmenej pre jedného koordinátora, alebo koordinátorku vrátane nákladov pre vykonávanie multiinštitucionálnej spolupráce (kancelária, telefón, náklady, poštovné ..)

Miestne, alebo regionálne vlády, by mali tiež poskytnúť priestory na stretnutia vo verejných budovách.

Multiinštitucionálna práca, by mala byť súčasťou pracovných úloh reprezentantov a reprezentantiek inštitúcií a mala by byť zahrnutá do písaného popisu práce.

Veľké inštitúcie ako polícia, alebo prokuratúra by mali vytvoriť špeciálne jednotky a odbory s cieľom riešiť problematiku násilia na ženách a domáceho násilia a mali by sa zúčastňovať multiinštitucionálnej práce.

Inštitúcie by tiež mali poskytnúť nevyhnutné zdroje na implementáciu cieľov a príručiek, ktoré boli vytvorené v rámci partnerstva multiinštitucionálnej spolupráce v rámci každodennej práce.

Mali by integrovať tréningy multiinštitucionálnej spolupráce do stratégií osobného rozvoja.

V predchádzajúcom období (viď. kapitola 8) boli v rámci IVPR a za spolupráce MPSVR SR vykonané kroky na prípravu, mapovanie podmienok a počiatočné aktivity v oblasti budovania spolupráce. V nasledujúcom období je potrebné zamerať sa najmä na reálnu prácu a aktivity pracovných skupín/partnerstiev multiinštitucionálnej spolupráce, čo znamená vytvorenie pracovných štruktúr fungujúcich napr. na základe memoranda o spolupráci, alebo štatútu a rokovacieho poriadku, kde zástupcovia a zástupkyne inštitúcií majú nomináciu od najvyšších predstaviteľov inštitúcie a majú právomoc konať v mene inštitúcie, ako aj realizovať kroky v rámci inštitúcie. Tiež je dôležité pristúpiť k vytvoreniu a realizácii regionálnych akčných plánov, kde by boli zadefinované ciele, aktivity a indikátory plnenia opatrení, ktoré budú zamerané na zlepšenie prevencie a eliminácie násilia na ženách v regióne.

Kroky v rámci intervenčných tímov

Nižšie tiež orientačne uvádzame aké kroky by sa mali podniknúť na zavedenie fungovania intervenčných tímov, ktoré riešia individuálne prípady žien, ktoré zažili/zažívajú násilie na miestnej úrovni.⁵⁶

Nezávislé zastupovanie žien

Súhlas ženy a príprava spolu s ňou sú kľúčové predpoklady pre odporúčanie prípadu na poradu. Každú ženu na porade zastupujú nezávislé, ženské organizácie, ktorým dôveruje. Prvým krokom je zistiť, či v regióne existujú nezávislé ženské organizácie, definovať nedostatky v tejto oblasti a spôsob, ako ich odstrániť. Je dôležité, aby tieto organizácie neustále podporovali a zastupovali ženu zažívajúcu násilie. Znamená to účinnú podporu poskytnutú ženám, ešte pred stretnutiami, zastúpenie ich názorov, potrieb a práv a presadzovanie ich bezpečia a podporu žien po stretnutí tak, aby nedošlo k zvýšeniu ohrozenia násilím.

Identifikácia

Inštitúcie rozumejú rizikám násilia na ženách a ich deťoch v rámci domáceho násilia a dokážu použiť nástroj na odhad nebezpečenstva a svoje odborné stanovisko na identifikáciu násilia na žene a jej deťoch. Prvým krokom je skúmať nástroje na odhad nebezpečenstva, prípadne navštíviť potencionálne partnerské inštitúcie a predstaviť im koncept odhadu nebezpečenstva. Všetky inštitúcie dokážu vykonávať základný odhad nebezpečenstva bez ohľadu na to, na ktorú z nich sa žena obráti. Inštitúcia na ktorú sa žena obráti, vykoná náležité opatrenia na vytvorenie bezpečia ženy, vrátane odporúčania na intervenčné tímy riešiace individuálne prípady a odporúčania na špecializované ženské organizácie.

Odporúčanie

Inštitúcie vedia, ktoré prípady by mali ísť do tímu, pretože sú im jasné kritériá, na ktorých sa spoločne dohodli. Prvým krokom je zber údajov o násilí na ženách a ich deťoch na miestnej úrovni napr. koľko prípadov sa oznámi na polícii, koľko žien ročne využíva služby bezpečných ženských domov a pod. Musia byť stanovené jasné kritériá, ktoré sa budú dôsledne uplatňovať a zverejňovať. Treba dať priestor rôznym odporúčaniam od inštitúcií zriadeným zo zákona aj od mimovládnych organizácií.

Zapojenie sa do spolupráce

Všetky dôležité inštitúcie majú byť v intervenčných tímoch primerane a kontinuálne zapojené. Prvým krokom je identifikácia inštitúcií, ktoré treba na začatie fungovania intervenčných tímov a viesť s nimi predbežné rozhovory. Inštitúcie sa v písomnom protokole musia zaviazat' k dodržiavaniu princípov intervenčných tímov. Účasť inštitúcií má odrážať potreby a rozmanitosť žien na miestnej úrovni. Zúčastnené odborníčky a odborníci musia mať prístup k dôležitým informáciám v rámci vlastných inštitúcií, musia mať oprávnenie tieto informácie poskytnúť ostatným a konať v mene zastupovanej inštitúcie.

Zhromažďovanie a zdieľanie informácií

Dôležité je rešpektovanie dôvernosti informácií o žene, ak však súvisia s nebezpečenstvom, ktoré jej hrozí, zdieľať ich treba primeraným a obhájiteľným spôsobom, ktorý je v súlade so zákonom na ochranu osobných údajov. Treba v prvom rade dodržiavať legislatívu, ktorá sa týka osobných údajov,

56 Rozvíjanie kapacít v oblasti odhadu nebezpečenstva a manažmentu bezpečia na ochranu žien ohrozených zvlášť závažnými formami násilia, Viedeň 2012, s. 129 - 136

Dostupné na:

http://www.wavenetwork.org/sites/default/files/protectii%28slovak%29final%28july2012%29_0.pdf

treba to mať ošetrované zo strany právnika resp. právničky. Protokol má obsahovať odkaz na zákon o ochrane osobných údajov a postupy, ktorými sa budú intervenčné tímy riadiť. Dostanú ho vždy partnerské inštitúcie. V záujme fungovania tímov musia zástupkyne a zástupcovia zúčastnených inštitúcií preskúmať prípady a zdieľať relevantné a primerané informácie, ktoré identifikujú nebezpečenstvo a súvisia s plánovaním bezpečia.

Plánovanie krokov

Mali by byť vytvorené akčné individuálne plány, ktoré riešia identifikované nebezpečenstvo a zahŕňajú účinné a posilňujúce bezpečnostné opatrenia na ochranu žien, na predchádzanie ďalšiemu násiliu a jeho stupňovaniu a na vyvodenie zodpovednosti voči páchateľom. Treba uvažovať o tom, aké kroky zvážiť v tíme a ktoré inštitúcie tieto kroky môžu zrealizovať. Na základe zdieľaných informácií sa identifikujú riziká, ktoré sa týkajú ženy zažívajúcej násilie, ostatných zraniteľných osôb a zamestnankýň a zamestnancov inštitúcií. Akčný plán reaguje na identifikované riziká a načrtáva zaistenie bezpečia. Nezávislé ženské organizácie ženu informujú o prijatých opatreniach. Jednotlivé inštitúcie zodpovedajú za realizáciu náležitých krokov, táto zodpovednosť sa neprenáša na intervenčné tímy. Inštitúcie nikdy nesmú čakať s opatreniami na zvýšenie bezpečia žien vystavených vysokému stupňu ohrozenia násilím a ich detí na rozhodnutie intervenčných tímov.

Počet prípadov a kapacita

Intervenčné tímy sa musia zaviazat', že všetkým ženám, ktoré sú ohrozené vysokým stupňom nebezpečenstva opakovaného a závažného násilia a ich deťom poskytnú potrebnú podporu. Je vhodné prvých niekoľko porád tímov naplánovať v mesačných intervaloch, keďže istý čas potrvá, kým sa identifikujú všetky prípady. Treba byť pripravený aj na častejšie stretnutia, keďže do procesu sa budú zapájať aj ďalšie inštitúcie, ktoré budú identifikovať viac žien vážne ohrozených násilím. Je dôležité, aby sa kapacitne zabezpečilo zastupovanie žien nezávislými ženskými organizáciami.

Rovnosť a nediskriminácia

Intervenčné tímy sa musia zaviazat', že budú poskytovať pomoc všetkým skupinám žien vrátane žien z etnických minorít, migrantiek, lesbičiek a ich deťom. Majú slúžiť všetkým bez ohľadu na ich právne postavenie a pobytový status. Preto je dôležité zapojiť do spolupráce organizácie, ktoré pracujú s rôznymi komunitami. Odporúčania prípadov na porady majú odrážať rozmanitosť miestnej populácie. Akčné plány musia zohľadňovať rozmanité práva a potreby žien.

Prevádzková podpora

Účinné fungovanie intervenčných tímov má mať podporu v dôslednej koordinácii a riadení. Treba porozmýšľať o riadení porád a ktorá inštitúcia resp. jej zamestnanec, alebo zamestnankyňa by ich mohli koordinovať. Prevádzková podpora porád má podporovať ich činnosť a zvyšovať povedomie odbornej verejnosti o nich a pracovať na zvýšení účasti inštitúcií na takejto spolupráci. Niektorí musia zodpovedať za administratívu, vrátane distribúcie zoznamu prípadov na stretnutie a zápisnice zo stretnutia, za monitorovanie realizácie, opatrení a zaznamenávanie údajov.

Zodpovednosť

Skupina zástupkýň a zástupcov partnerských inštitúcií, ktorá bude mať rozhodovacie právomoci sa musí pravidelne stretávať a monitorovať prácu, udržateľnosť a zodpovednosť porád. Členovia a členky tímu by mali byť vo vyšších pozíciách, aby mohli ovplyvňovať smerovanie politik a stratégií na miestnej úrovni. Táto skupina má pracovať na monitorovaní riadenia práce intervenčných tímov, reagovať na problémy prijímaním opatrení a monitorovaním ich výsledkov, pracovať na hľadaní riešení prevádzkových problémov, ktoré porady nevedia vyriešiť, nadväzovať kontakty s inými multiinštitucionálnymi aktivitami.

Evaluácia a spätná väzba od žien, ktoré zažili násilie

Evalúácia, vrátane pravidelnej spätnej väzby od žien, ktoré zažili násilie a od účastníkov a účastníčok porád, je dôležitým nástrojom na garanciu účinnosti a posilňovacieho potenciálu porád. Treba diskutovať o tom, ako by mohli ženy zažívajúce násilie bezpečne poskytnúť spätnú väzbu k tomu, ako porady ovplyvnili ich bezpečie a bezpečie ich detí. Spätnú väzbu analyzuje riadiaca skupina intervenčných tímov a výsledky sa použijú na zlepšenie ich fungovania.

8 Doterajšie kroky a skúsenosti s riešením multiinštitucionálnej spolupráce na Slovensku zo strany štátnej a verejnej správy

V ďalšom texte sa venujeme tomu, čo bolo v oblasti multiinštitucionálnej spolupráce a intervencie v problematike eliminácie a prevencie násilia na ženách urobené v rámci Národného akčného plánu na elimináciu a prevenciu násilia na ženách na roky 2014 – 2019 a zo strany ďalších inštitúcií. Ďalej sa venujeme výstupom a výsledkom v tejto oblasti, ktoré boli realizované v rámci národných projektov Prevencia a eliminácia násilia na ženách v rokoch 2014 – 2015 a v neposlednom rade aj zriadeniu Koordinačno – metodické centra pre rodovo podmienené a domáce násilie a jeho aktivitám v tejto oblasti.

8.1 NAP úlohy zamerané aj na MIS spoluprácu

Národný akčný plán na prevenciu a elimináciu násilia na ženách na roky 2014 – 2019 (ďalej len „NAP“) je strategickým dokumentom vlády SR, za ktorého koordináciu zodpovedá Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, konkrétne odbor rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí.⁵⁷ V súčasnosti sa realizuje jeho verzia platná pre roky 2014 – 2019, kde zodpovednými inštitúciami sú jednotlivé ministerstvá, ale aj Vyššie územné celky. Cieľom NAP je vytvoriť, implementovať a koordinovať komplexnú celoštátnu politiku pre oblasť prevencie a eliminácie násilia na ženách, a to cez konkrétne prijaté plnenia úloh a opatrení, ako bola príprava zákona o domácom násilí a násilí na ženách, vytvorenie koordinačno-metodického centra ale i podpora služieb, vzdelávanie a osвета v tejto oblasti.

Medzi úlohy NAP násilie 2014 – 2019, ktoré sa týkajú multiinštitucionálnej spolupráce patrí aj **„vytvoriť krajské multiinštitucionálne pracovné skupiny a podmienky pre vznik intervenčných tímov na úrovni miest a obcí“**. Je vhodné uviesť, že v zahraničí sa na efektívne zabezpečenie multiinštitucionálnej spolupráce osvedčili systémy kombinujúce inštitucionálnu podporu rôznych typov štátnych, verejných a neštátnych inštitúcií ako sú telefonické linky, poradenské centrá a bezpečné ženské domy, pracujúce v koordinácii s políciou, zdravotnými zariadeniami a právnym systémom. Celý systém by mal fungovať v súčinnosti a tvoriť radu reťazových reakcií na podporu ženy a jej detí.“ Pracovné skupiny boli vytvorené v rámci projektu PEN2 a viac o nich uvádzame v časti 8.4.

Ďalšou úlohou bolo tiež zriadiť Koordinačno-metodické centrum pre rodovo podmienené a domáce násilie (ďalej len KMC) a zabezpečiť jeho trvalú udržateľnosť, jedným z jeho cieľom bolo a je koordinovanie multiinštitucionálnej spolupráce v problematike násilia na ženách. Viac o KMC uvádzame v časti 8.5.

57 NAP 2014 – 2019 s. 13 Dostupný na: http://www.gender.gov.sk/wp-content/uploads/2012/06/NAP_nasilie_print.pdf

Z odpočtu NAP⁵⁸ tiež vyplýva, že v záujme riešenia problematiky násilia na ženách kladie dôraz na jej zabezpečenie na regionálnej a miestnej úrovni, kde samosprávnym krajom odporúča podporu existujúcich a **vytvorenie ďalších samostatných regionálnych akčných plánov pre prevenciu a elimináciu násilia na ženách (RAP)**, ktoré by komplexne mali riešiť problematiku za účasti regionálnych aktérov. Za uplynulé roky sa RAP osvedčili v niektorých vyšších územných celkoch (VÚC), napr. v košickom, prešovskom, bratislavskom, ktoré zahŕňajú problematické oblasti a návrhy riešení v spolupráci viacerých subjektov a plnenie niektorých RAP je pravidelne vyhodnocované a aktualizované, schvaľované vedením a poslaneckým grémiom kraja. Napríklad Bratislavský samosprávny kraj inicioval ešte v roku 2010 vytvorenie pracovnej skupiny zloženej zo všetkých sociálnych aktérov pôsobiach v regióne, ktorých sa problematika násilia na ženách priamo alebo nepriamo dotýka. Spoluprácu v pracovnej skupine prijali zástupcovia štátnej správy, verejnej správy a mimovládne organizácie. Pracovná skupina vypracovala Regionálny akčný plán na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách pre Bratislavský kraj na roky 2014-2016.⁵⁹ Prešovský samosprávny kraj pracuje na RAP, kde si za jednotlivé oblasti v súlade s operačnými cieľmi stanovuje aktivity, ktoré bude vyhodnocovať v stanovených termínoch. Košický samosprávny kraj venuje zvýšenú pozornosť skvalitňovaniu pomoci a podpory v sieti sociálnych služieb tak, aby vytvorené služby boli zamerané na podporu žien a detí zažívajúcich násilie a zohľadňovali ich špecifické a diverzifikované potreby v súlade s vypracovanými európskymi štandardami. Trnavský samosprávny kraj v roku 2015 schválil Koncepciu rozvoja sociálnych služieb na území TTSK 2015 – 2020.⁶⁰ Koncepcia je strednodobý rozvojový dokument pre oblasť poskytovania sociálnych služieb a výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. V rámci nej pre rok 2020 stanovený cieľ: „*Eliminácia násilia a skvalitnenie monitoringu osôb ohrozených násilím*“. Prioritnou oblasťou prevencie a eliminácie násilia je monitoring všetkých foriem domáceho a inštitucionálneho násilia za účelom zefektívnenia prevencie a eliminácie násilia.

Medzi prioritami akčného plánu NAP násilie 2014 – 2019 aj s vplyvom na koordinovanú a integrovanú spoluprácu je **aj príprava ratifikácie Dohovoru RE o predchádzaní násilíu na ženách a domácomu násilíu a boja proti nemu**, vrátane legislatívnych úprav smerujúcich k naplňaniu záväzkov z neho, ktorého ratifikáciu SR pripravuje. SR tento dohovor podpísala v Istanbule 11. mája 2011. Násilie na ženách a domáce násilie je v zmysle dohovoru chápané ako porušovanie ľudských práv a forma diskriminácie žien. **S ohľadom na rozsah pôsobnosti tohto Dohovoru vystala potreba vytvorenia centrálného koordinačného orgánu a integrovaného prístupu všetkých zainteresovaných aktérov v problematike.** V súčasnosti Dohovor stále nebol ratifikovaný zo strany Slovenskej republiky

Rezort spravodlivosti v spolupráci s rezortom vnútra, práce, zdravotníctva, školstva a za pomoci externých odborníkov a odborníčok hlavne pôsobiach v MVO v oblasti pomoci ženám ohrozeným násilím a ich deťom, ako aj v edukatívnej činnosti na vysokých školách a vedeckých pracoviskách v SR venovali v uplynulých dvoch rokoch zvýšenú pozornosť potrebe a **príprave zákona o násilí na ženách a v rodinách, rodovo podmienenom násilí alebo domácom násilí, súbežne s prípravou zákona na pomoc obetiam trestných činov.** Návrhy zákona/ zákonov sú pripravené, niektoré časti aj v paragrafovom znení a predpokladá sa, že po verejnej diskusii prijaté zmeny a doplnenia, pri politickej vôli napomôžu jeho akceptácii štátnymi aj verejnými inštitúciami.

58 Odpočet NAP na: http://www.gender.gov.sk/wp-content/uploads/2012/06/ODPOCET-NAP-2014_2015-do-vlady.pdf

59 Dostupný na:

http://www.bratislava.sk/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=700000&id_dokumenty=11050341

60 Dostupná na:

<https://stary.trnava->

<vuc.sk/sites/default/files/data/dokumenty/2015/08/koncepciariozvojasocialnychsluziebnauzemittsk2015-20207.9.2015.pdf>

8.2 Stratégia prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti v SR na roky 2016 - 2020 a zmeny v trestnom zákone a trestnom poriadku

Zo strany rezortu ministerstva vnútra je v danej oblasti kľúčovým dokumentom Stratégia prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti v SR na roky 2016 – 2020, ďalej len „Stratégia 2016 - 2020“. Podľa rezortu vnútra hlavným cieľom je vytvorenie efektívneho a spoľahlivo fungujúceho systému prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti v SR, ktorý je otvorený a flexibilný, tak aby pôsobil na príčiny a podmienky, ktoré umožňujú páchanie kriminality so zámerom jej predchádzania, potláčania a zamedzovania". Má ambíciu dobudovať komplexný a koordinovaný medzirezortný systém prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti štátnymi orgánmi a orgánmi územnej samosprávy v spolupráci s mimovládnyimi organizáciami, cirkvami, vzdelávacími a vedeckými ustanovizňami a podnikateľskou sférou. Zahŕňa tiež prevenciu v oblasti rodovo podmieneného a domáceho násillia.

Stratégia 2016 - 2020 aktivizovala samosprávne orgány na ochranu bezpečnosti občanov, verejného poriadku a prevencie kriminality v krajocho a obciach, napríklad prostredníctvom začlenenia prevencie kriminality do programových dokumentov krajov a obcí, prostredníctvom finančných výziev a projektov.

Preventívne aktivity a opatrenia stratégie sú zamerané na samotné osoby, prípadne cieľové skupiny ako páchatelia, obeť alebo potenciálni páchatelia a obeť alebo na kriminogénne faktory, to znamená situácie, príčiny a podmienky páchania kriminality. Aktivity stratégie by podľa dokumentu mali byť financované zo štátneho rozpočtu, ale aj z rozpočtov samospráv, z fondov Európskej únie a iných dostupných zdrojov.

V posledných dvoch rokoch boli na základe viacerých iniciatív, vyplývajúcich zo spolupráce štátneho, mimovládneho sektora a regionálnej samosprávy iniciované a prijaté viaceré **novelizácie zákonov, prinášajúce zásadné zmeny pre ženy ohrozené násillím. Išlo o novelizácie zákonov ako Trestný zákon a Trestný poriadok, Zákon o priestupkoch a Zákon o policajnom zbore**. Prijaté novely prispievajú k účinnejšiemu postihovaniu násillia a k jeho prevencii napr. tým, že už **nová definícia trestného činu týrania blízkej a zverenej osoby (§ 208) nezakladá na potrebe dokazovať úmysel týrať a pri opakovaných prípadoch násillia bola zavedená trestnoprávna zodpovednosť priestupkovej recidívy**. Pri vyšetrovaní sa bude klásť dôraz na zamedzenie konfrontácie s násilníkom, **ako prevencia sekundárnej viktimizácie obeť násillia**. V priestupkovom zákone došlo k zavedeniu novej kategórie - **priestupku proti občianskemu spolunažívaní páchanému na blízkej alebo zverenej osobe**, nakoľko doterajšie zadefinovanie neumožňovalo vyhodnotenie celkového počtu priestupkov voči blízkej osobe. Novelou zákona o policajnom zbore došlo k dlho požadovanému predĺženiu **lehoty vykázania násilnej osoby zo spoločného obydllia zo 48 hodín na 10 dní, so súčasným zákazom priblíženia na viac ako 10 metrov**. Predpokladá sa intenzívnejšie využívanie aj neodkladných opatrení zákazu priblíženia sa násilnej osoby k ohrozenej osobe počas doby vykázania, čomu v súčasnosti začína napomáhať aj využívanie **elektronických náramkov počas vykázania**, ale aj počas trvania opatrení v čase podmieneného trestu odňatia slobody, resp. zmeny – skrátenia trestu s nariadenou účasťou na programoch pre násilné osoby, ktoré sa začali pilotne overovať v rámci podporných programov a projektov cez MVO v spolupráci s GR Zväzu väzenskej a justičnej stráže, Ministerstvom vnútra SR - Prezidiom Policajného zboru a Generálnou prokuratúrou SR.

8.3 Ďalšie inštitucionálne zabezpečenie

Riešeniu problematiky formou podpory spolupráce napomáha aj **Expertná skupina pre prevenciu a elimináciu násillia páchaného na ženách a v rodinách** (ďalej len „Expertná skupina“). Expertná skupina vychádzala z modelových stratégií a praktických opatrení na elimináciu násillia páchaného na

ženách vypracovaných OSN a pôsobí pri Rade vlády SR pre prevenciu kriminality. Je odborným orgánom Rady vlády SR pre prevenciu kriminality. Ako medzirezortný orgán zabezpečuje spoluprácu s ministerstvami a inými ústrednými orgánmi štátnej správy, sociálnymi partnermi, obcami, vyššími územnými celkami, orgánmi miestnej štátnej správy, mimovládny neziskovými organizáciami, vedeckými pracoviskami a akademickými inštitúciami. V rámci svojej činnosti sa zameriava na úlohy spojené so zvýšením prevencie a eliminácie násilia na ženách a v rodinách v súlade s medzinárodnými záväzkami SR a jej záväzkami, vyplývajúcimi z členstva v EÚ, zákonmi a všeobecne záväznými právnymi predpismi.⁶¹

8.4 Reflexia národných projektov Prevencia a eliminácia násilia na ženách (PEN)

Významne k podpore multiinštitucionálneho prístupu v problematike prispeli aktivity a výstupy z NP Podpora prevencie a eliminácie násilia na ženách (2015), podporeného z ESF OP ZaSI.⁶²

Realizáciou dvoch národných projektov implementovaných Inštitútom pre výskum práce a rodiny, spolufinancovaných z ESF došlo k posilneniu inštitucionálnej podpory pre ženy, ktoré zažívajú násilie. Cieľom bolo zlepšenie poskytovania pomoci ženám a ich deťom zažívajúcim násilie a zabezpečiť regionálnu dostupnosť podporných sociálnych služieb. Hlavnou náplňou projektu bola podpora existujúcich sociálnych služieb (poradenských centier) na celom Slovensku tak, aby bola zabezpečená ich regionálna dostupnosť. Dôležitou aktivitou v rámci týchto projektov bolo zriadenie národnej bezplatnej non-stop telefonической linky pre ženy 0800 212 212, ktorej úlohou je telefonické poradenstvo ženám, ktoré zažívajú násilie a v prípade potreby kontaktuje špecializované služby a odovzdáva ženu do konkrétnej starostlivosti.

Pracovné skupiny, expertné tímy v jednotlivých samosprávnych krajoch

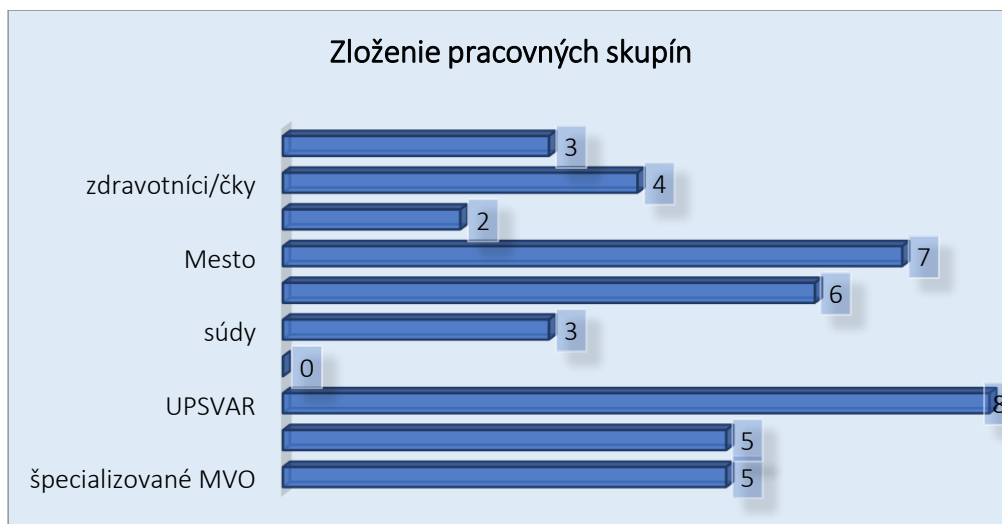
Inštitút pre výskum práce a rodiny v rámci národného projektu PEN vytvoril 8 krajských skupín multiinštitucionálnej spolupráce zložených zo zástupkyň/zástupcov relevantných inštitúcií, prevažne za koordinácie zástupkyň z relevantných špecializovaných mimovládnych organizácií. Do regionálnych skupín MIS bolo spolu zapojených 74 zástupkyň/zástupcov relevantných inštitúcií a 8 expertiek (1muž a +7 žien), ktorí robili koordinátorky a koordinátorov pracovných skupín MIS spolupráce.

Graf č.1 zastúpenie relevantných inštitúcií v pracovných skupinách v samosprávnych krajoch

61 Viac na: <http://www.gender.gov.sk/sample-page/exp-skupina-pre-nasilie-na-zenach/>

62 Výstupy na:

http://www.ceit.sk/IVPR/index.php?option=com_content&view=article&id=319&Itemid=49&lang=sk

Do spolupráce sa podarilo v 8 krajoch vziať zástupcov/kyne z: MVO, samosprávu - mestský úrad, UPSVaR, krajský aj okresný súd, krajskú aj okresnú nemocnicu, okresný úrad, VÚC, mestskú políciu, okresný aj krajský úrad policajného zboru, krajskú, fakultnú aj súkromnú nemocnicu, univerzitu aj strednú odbornú školu, advokátsku kanceláriu, Ústav pre výkon trestu odňatia slobody, detský domov, biskupský úrad, súkromná poradenská agentúra, psychosociálne centrum, ústredné orgány štátnej správy – pomáhajúce inštitúcie. Počty zástupcov a zástupkyň z najdôležitejších inštitúcií možno vidieť v grafe č. 1. Vo všetkých samosprávnych krajoch mal zastúpenie UPSVAR v 7 krajoch malo zastúpenie mesto, v 6 krajoch VUC (neboli zastúpené Žilinský samosprávny kraj a Banskobystrický samosprávny kraj). V 5 krajoch boli v skupine aj zástupcovia/zástupkyne Policajného zboru (v Nitrianskom, Banskobystrickom a Trnavskom kraji neboli). V 5 krajoch boli zastúpené špecializované MVO, ktoré poskytujú služby pre ženy (neboli zastúpené v Banskobystrickom kraji, v Trenčianskom kraji, v Trnavskom kraji, kde tento typ služieb absentoval v tom čase). Súdny boli zastúpené len v 3 krajoch (Bratislavský kraj, Žilinský kraj, Banskobystrický kraj) a prokuratúra ani v jednom. Ďalších 31 účastníkov a účastníčok pracovných skupín bolo buď z tých istých inštitúcií, alebo to boli preventisti polície, zástupcovia a zástupkyne univerzít, zdravotní pracovníci a pracovníčky atď..

Každá z pracovných skupín realizovala niekoľko pracovných stretnutí (5 – 6 stretnutí) za účelom tvorby analytického materiálu o podmienkach vytvorenia multiinštitucionálnej spolupráce s perspektívou intervenčných tímov na úrovni krajov a riešila modulové prípadové štúdie násilia na ženách. Samosprávne kraje predpokladajú, že budú plniť opatrenie po vytvorení právneho a odborného rámca zriaďovania a fungovania siete intervenčných tímov.⁶³

Sumarizácia práce skupín multiinštitucionálnej spolupráce k podpore výmeny dobrej praxe:

- dobrá prax bola identifikovaná ako nutný predpoklad a bola pomenovaná činnosť smerujúca k apelovaniu na zodpovednosť štátu za prevenciu a elimináciu násilia na ženách a domáceho násilia,
- predchádzanie a znižovanie výskytu násilia na ženách a domáceho násilia môže demonštrovať dobrú príležitosť na spoluprácu a preberanie dobrej praxe,
- naštartovaná spolupráca pri vytváraní a zavádzaní jednotných postupov uľahčí prácu zodpovedným inštitúciám a organizáciám a ich pracovníkom/pracovníčkam v oblasti násilia na ženách a domáceho násilia,

63 Vytvorenie sa predpokladá v rokoch 2017 - 2020

- naštartované odborné diskusie, odborné semináre, kolokvia a okrúhle stoly - (odborná facilitácia) dialógov odborných zástupcov a zástupkýň inštitúcií a odborných organizácií, MVO, akademickej obce sú predpokladom na vytvorenie multiinštitucionálnych tímov spolupráce, ktoré môžu prerásť do intervenčných tímov pomoci pre ženy ohrozené násilím a ich deti (predpokladá sa doplnenie regionálnych, miestnych tímov o odborníkov/čky podľa úrovne služieb, zastúpenia odbornej MVO pracujúcej v oblasti konkrétnej pomoci ženám, príp. podľa podmienok, zastúpenia a ponuky na spoluprácu štátnej a verejnej správy),
- zviditeľnená práca a potrebnosť spolupráce jednotlivých aktérov v oblasti konkrétnej pomoci ako súčasť prevencie a eliminácie násillia na ženách v konkrétnych regiónoch,
- na základe dostupných informácií bola podnietená spolupráca na regionálnej – miestnej úrovni medzi zodpovednými zástupcami - inštitúciami pre konkrétnu odbornú pomoc pre ženy a ich deti ohrozené násilím (samospráva a mimovládny sektor) a dohodnuté zodpovedné – kontaktné osoby, kompetencie na zvolávanie, obsahové, priestorové a časové vymedzenie spolupráce, spôsob informovanosti a zodpovednosť za prieniky informácií,
- v oblasti prevencie a eliminácie sa hľadali a navrhovali spoločné východiská a možnosti riešení, eliminácie príčin a dôsledkov násillia na ženách, spoločné postupy a programy a vytýčené reálne ciele, založené na spolupráci,
- pomenovali sa identifikované problémy na celoštátnej, regionálnej, miestnej úrovni s cieľom navrhnúť potrebné opatrenia a spôsoby riešenia, zodpovednosti vrátane finančného, personálneho zabezpečenia, odborného vzdelávania, priestorového a materiálneho riešenia, zariadenia a prevádzky zariadení pre pomoc ženám, výmeny informácií, ich ukladania a dôvernosti, odhad nebezpečenstva násillia a poskytovania špecifickej pomoci v situácii vysokého ohrozenia života, pomoc v dostupnosti vymožitelnosti práva žien a ich detí, dostupnosti finančného zabezpečenia, zdravotnej starostlivosti a bezpečného bývania, overovania zaužívaných či overených postupov v praxi a vytváranie a využívanie prenesených manuálov a praxe v oblasti spolupráce v prospech zlepšenia kvality života žien a ich detí, ohrozených násilím.⁶⁴

Dá sa stotožniť s názorom odborníkov/odborníčok pracujúcich v oblasti prípravy a budovania multiinštitucionálnej spolupráce, z oblastí vytvárania a využívania dobrej praxe takejto spolupráce, že si musíme osvojiť skutočnosť, že všetci pracovníci/pracovníčky pomáhajúcich profesií nemusia ovládať všetky zručnosti a odborné techniky práce so ženami ohrozenými násilím a ich deťmi, ktoré sú odporúčané pri práci so ženami v kríze ani so ženami, na ktorých je páchané násillie. Toto si musíme v rámci spolupráce a preberania dobrej praxe uvedomovať a neočakávať všeobecné ovládanie špecializovaných metód práce všetkými zainteresovanými, aj keď v rámci vzdelávania by sa postupne mali naučiť správne postupy. **Pri prvých kontaktoch je potrebné v rámci multiinštitucionálnej spolupráce a preberaní dobrej praxe stavať na základnej, dostupnej, rýchlej a kvalitnej pomoci**, vrátane podpory a posilnenia ženy, ohrozenej násilím, aby prekonala bezmocnosť, do ktorej sa dostala z dôvodu násillia páchanému proti nej a jej deťom. Žena očakáva okamžitú odbornú pomoc a informácie, a až následne špeciálnu odbornú pomoc a postupné riešenie krízovej situácie ženy. Tam začína multiinštitucionálna spolupráca a prenos overených postupov a metód dobrej praxe v oblasti násillia na ženách.

64 Informácie sú dostupné v materiály Kol. autoriek 2015. MULTIINŠTITUCIONÁLNA SPOLUPRÁCA NA SLOVENSKU AKO NEVYHNUTNÝ PREDPOKLAD ÚČINNEJ POMOCI ŽENÁM ZAŽÍVAJÚCIM NÁSILLIE (Súčasný stav a odporúčania) IVPR, 2015. Dostupné na: http://www.ceit.sk/IVPR/images/IVPR/NP/podpora_prevenie/dokument_multiinstitucionalna_spolupraca_na_slovensku.pdf

Situácia pracovných skupín MIS spolupráce po ukončení národných projektov

Funkčné pracovné skupiny multiinštitucionálnej spolupráce sú aj po skončení realizácie národného projektu v roku 2015 v Košickom, Prešovskom, Nitrianskom a Bratislavskom samosprávnom kraji.

Na území Košického samosprávneho kraja v roku 2016 pokračovala činnosť multiinštitucionálnej pracovnej skupiny na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách v Košiciach, ktorú založila ešte v roku 2009 ženská organizácia a funguje už dlhodobo. Do pracovnej skupiny sa zapojili pracovníci a pracovníčky verejnej aj neverejnej správy, polícia, ÚPSVaR, zdravotnícke, psychologické a iné profesie. Výsledkom stretnutí bola analýza konkrétnych prípadov z pohľadu implementácie medzinárodných dohovorov dokumentov a odporúčaní, vrátane podpory spolupráce a konkrétnej pomoci ženám, ohrozených násilím.

V regióne Nitrianskeho samosprávneho kraja bola v roku 2015 vytvorená multiinštitucionálna skupina, z radov odborníkov a odborníčok, ktorej členkou je aj zástupkyňa Úradu NSK. Členovia a členky multiinštitucionálnej skupiny sa pravidelne stretávajú aj po skončení trvania národného projektu, s cieľom podporovať spoluprácu a tak riešiť problematiku eliminácie a prevencie násilia páchaného na ženách, vrátane konkrétnych prípadov žien, ohrozených násilím.

Prešovský samosprávny kraj podporuje skutočnosť, že v rámci kraja prostredníctvom občianskeho združenia MyMamy bola už skôr vytvorená pracovná skupina, ktorej členom je jedna zástupkyňa aj za Prešovský samosprávny kraj, ktorá sa aktívne zúčastňuje spolupráce subjektov kraja na pomoci ženám zažívajúcim násilie. V rámci činnosti pracovnej skupiny sa do budúcnosti plánuje zriadiť intervenčný tím na podporu spolupráce a pomoci ženám v území kraja.

Bratislavský samosprávny kraj dlhodobo podporuje pracovnú skupinu Regionálneho akčného plánu na prevenciu a elimináciu násilia na ženách, v ktorej aktívne pracujú zástupcovia/kyne širokej škály organizácií, so sídlom v kraji. Pravidelne vyhodnocuje úlohy plnené v rámci spolupráce. V rámci projektu bola zriadená užšia skupina multispolupráce, v ktorej boli zastúpené aj rezortné orgány a inštitúcie.

Manuál Multiinštitucionálna spolupráca na Slovensku ako nevyhnutný predpoklad účinnej pomoci ženám zažívajúcim násilie – súčasný stav a odporúčania

Manuál multiinštitucionálnej spolupráce v prípadoch násilia páchaného na ženách je osobitným výstupom koordinátorov a koordinátoriek pracovných skupín multiinštitucionálnej spolupráce. Materiál podrobne identifikuje relevantných hráčov v regiónoch pri riešení násilia na ženách, spolupráce a začínajúcej dobrej praxe, ako aj akreditované MVO, úrady práce, sociálnych vecí a rodiny, zdravotnícke zariadenia, orgány polície, prokuratúry a pod. Materiál poskytuje aj súhrn informácií o silných stránkach – vnútorných atribútoch organizácií, ktoré jej môžu napomôcť k dosiahnutiu želaného cieľa v oblasti riešenia násilia na ženách. Odkrýva aj vnútorné bariéry organizácií, ktoré im sťažujú dosiahnutie želaného cieľa v oblasti spolupráce a účinnej intervencie, vo využívaní príležitostí externého prostredia. Poskytuje pohľad na ohrozenia a upozorňuje na externé podmienky, ktoré by mohli skomplikovať alebo zamedziť poskytovanie pomoci a spoluprácu v riešení násilia na ženách. Na základe spracovania množstva informácií, poznatkov a praktických skúseností sú vygenerované spoločné východiská, ciele a princípy multiinštitucionálnej spolupráce, odporúčaná mapa spolupráce budúceho funkčného systému. Obsahuje súhrn podmienok a odporúčaní, ktorých napĺňanie môže viesť k procesu budovania nadstavbových intervenčných tímov a intervenčnej pomoci pre ženy zažívajúce násilie a ich deti na základe multiinštitucionálnej spolupráce v regiónoch.

SWOT analýza

Podľa manuálu MIS⁶⁵ jednotlivých 8 samosprávnych krajov SR, sa *silné stránky SR* v oblasti riešenia problematiky násilia na ženách a ich deťoch opierajú:

- o vplyv legislatívy EÚ a postupné zapracovanie odborných usmernení EÚ do legislatívy SR, existujúce strategické dokumenty pre vybrané oblasti napr. ľudské práva, eliminácia násilia páchaného na ženách, existencia čiastočného legislatívneho rámca pre poskytovanie pomoci a ochrany ženám zažívajúcim násilie,
- pôsobenie špecifických poradenských centier a bezpečných ženských domov, ktoré poskytujú dlhodobú, bezplatnú a špecifickú pomoc a podporu ženám zažívajúcim násilie a ich deťom v súlade s ľudsko-právnymi východiskami a princípmi a s vysokou mierou napĺňania Minimálnych štandardov RE pre podporné služby,
- existujúci dialóg a neformálnu spoluprácu medzi štátnymi a verejnými inštitúciami a MVO, týchto ženských ľudsko-právných organizácií, ktoré majú skúsenosti a vysokú odbornosť s priamym poskytovaním špecifickej pomoci a podpory ženám zažívajúcim násilie a ich deťom a zároveň v SR realizujú kampane a vzdelávacie aktivity pre širokú a odbornú verejnosť.

Slabé stránky SR sú ovplyvnené mnohými faktormi, ktoré majú systémový charakter, napr.

- chýbajú legislatívne zmeny, zmeny v oblasti kompetencií, posilnenie personálnych kapacít, vytvorenie špecializovaných útvarov/oddelení, ktoré by sa špecificky zaoberali problematikou násilia páchaného na ženách a podobne, pretrváva fluktuácia odborného personálu z dôvodu nedostatočného finančného ohodnotenia, celková finančná nestabilita MVO, ktoré fungujú vo veľkej miere na dotáciách a grantoch,
- nedostatočné prepojenie a spoločne koordinovaný postup pri riešení problému ženy, na ktorej je páchané násilie s inými pomáhajúcimi inštitúciami, nevyužitý potenciál zamestnancov a zamestnankýň pre nedostatok povedomia o danej problematike (napr. v zdravotníckych zariadeniach, polícii, obciach), absencia primeraného vzdelávania u sudcov a sudkýň všeobecných súdov, nedostatok špecializovaných zariadení poskytujúcich komplexnú pomoc pre ženy zažívajúce násilie, neexistuje stratégia dlhodobého vzdelávania pomáhajúcich profesií a profylaxie pracovníkov a pracovníčok,
- zber údajov je ďalšia z oblastí, v ktorej je možné urobiť zmeny smerom na strane viacerých inštitúcií, ktoré takéto údaje v súčasnosti vôbec nezbierajú alebo ich nevyhodnocujú.

Príležitosťou pre ďalší rozvoj agendy násilia na ženách je:

- vykonanie pozitívnych legislatívnych zmien v oblasti eliminácie a prevencie násilia na ženách, v oblasti poskytnutia pomoci a podpory ženám zažívajúcim násilie a v iných nadväzujúcich oblastiach – t.j. vytvorenie právneho a strategického rámca pre oblasť násilia na ženách s vymedzením kompetencií a úloh dotknutých inštitúcií, s určením metodík a postupov pre prácu s obeťami násilia, určením koncepcie vzdelávania v predškolských zariadeniach, v základnom, strednom a vysokom školstve, vzdelávania u vykonávajúcich profesií a pod.
- pokračovania v rozvíjaní vzájomnej spolupráce medzi inštitúciami a MVO, ochota niektorých inštitúcií a organizácií viac sa zapájať do kampaní a ďalších aktivít pre verejnosť, ktorých cieľom je zvyšovanie povedomia ľudí o NPNŽ a znižovanie tolerance násilia.

Ako vyplynulo z podkladov získaných od inštitúcií a SWOT analýz na Slovensku **je veľmi zriedkavé, aby mali inštitúcie (s výnimkou špecializovaných služieb) definované princípy práce so ženami zažívajúcimi násilie** a ich deťmi alebo strategické materiály k násiliu páchanému na ženách, ktoré by ich obsahovali.

65 Tamtiež s. 59

Špecifické podporné služby pre ženy – špecializované poradenské centrá a bezpečné ženské domy majú definované základné princípy poskytovania pomoci a podpory ženám zažívajúcim násilie v intímnych vzťahoch a ich deťom, ktoré reflektujú ľudsko-právne a rodové východiská riešenia problematiky násilia páchaného na ženách a dlhoročnú skúsenosť a prax s prácou ženami. Mnohé z nich sú popísané v európskych Minimálnych štandardoch pre podporné služby. Väčšina týchto princípov sa dá využiť aj pre prácu multiinštitucionálnych skupín a iniciatív. **Aj preto je účasť MVO, ktoré majú skúsenosť s poskytovaním špecifickej pomoci a podpory ženám, v multiinštitucionálnej spolupráci nevyhnutnou súčasťou.**

Podmienky multiinštitucionálnej spolupráce

Materiál na základe stretnutí pracovných skupín v 8 samosprávnych krajoch definuje podmienky, ktoré musia byť naplnené, alebo riešené aby multiinštitucionálna spolupráca v problematike násilia na ženách na Slovensku fungovala. Podmienky vyberáme z uvedeného materiálu v skrátenej verzii.

Podmienky pre zavedenie multiinštitucionálnej spolupráce na Slovensku⁶⁶:

1) Dôsledné plnenie medzinárodných a národných záväzkov štátu a vyššia politická prioritizácia problematiky násilia páchaného na ženách

Základnou podmienkou účinnej a systémovej prevencie a eliminácie násilia páchaného na ženách je plné prevzatie zodpovednosti na strane štátu. Väčšina medzinárodných a národných dokumentov podrobne uvádza oblasti, ktorým je potrebné sa venovať (napr. primárna prevencia, vzdelávanie, trestno-právna a občiansko-právna legislatíva, zabezpečenie špecifickej pomoci a podpory v podobe špecializovaných poradenských centier a bezpečných ženských domov, ochrana a záujem detí v kontexte násilia páchaného na ženách, multiinštitucionálna spolupráca a iné) a aj konkrétne opatrenia, ktoré je treba na systémovej úrovni prijať.

2) Zmena postojov a zvyšovanie povedomia odbornej a širokej verejnosti

Postoje štátu, jeho vrcholových predstaviteľov a predstaviteľiek a jeho orgánov majú prirodzene vplyv na štátne a verejné inštitúcie. Ak štát vyjadruje jasný odmietavý postoj k násiliu páchanému na ženách a zároveň prijíma a realizuje účinné opatrenia na jeho prevenciu a elimináciu, výrazne ovplyvňuje zmenu postojov širokej i odbornej verejnosti.

3) Pomoc a podpora žien zažívajúcich násilie

Nevyhnutným predpokladom pre účinnú multiinštitucionálnu spoluprácu je existencia dostatočného množstva kvalitných špecifických podporných služieb pre ženy zažívajúce násilie ako sú špecializované poradenské centrá, bezpečné ženské domy, telefonické linky pomoci a podobne. Rôzne druhy podporných služieb vrátane odporúčaných minimálnych štandardov pre ich geografickú dostupnosť a princípy ich práce sú definované v európskych Minimálnych štandardoch pre podporné služby Rady Európy.

4) Mimovládne organizácie

Význam a rolu MVO zdôrazňujú aj medzinárodné dokumenty týkajúce sa násilia páchaného na ženách a ľudských práv žien. Na to, aby boli snahy o systémovú a účinnú prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách úspešné, je nevyhnutné, aby štát a jeho orgány a inštitúcie vyjadrili rešpekt a ocenenie ženským mimovládnym organizáciám, ktoré pôsobia v oblasti prevencie a eliminácie násilia páchaného na ženách.

5) Zmena legislatívy

66 Tamtiež s. 105

Existencia špecifického zákona, ktorý by pokrýval všetky oblasti prevencie a eliminácie násilia páchaného na ženách, ako aj kompetencie a zodpovednosti inštitúcií, je veľmi dobrým základom aj pre rozvíjanie systému multiinštitucionálnej spolupráce.

6) Vzdelávanie a odbornosť zamestnancov a zamestnankýň inštitúcií

Systematické, odborné a špecializované vzdelávanie zamestnancov a zamestnankýň v problematike násilia páchaného na ženách. Toto vzdelávanie by malo byť smerované jednako k zvýšeniu teoretických vedomostí a hĺbkového chápania problematiky, ako aj k zvyšovaniu kvality praktických zručností pri riešení prípadov násilia páchaného na ženách. V ideálnom prípade by odborné a špecializované vzdelávanie k téme násilia páchaného na ženách malo byť súčasťou odbornej prípravy budúcich zamestnancov a zamestnankýň kľúčových inštitúcií.

7) Personálne a iné kapacity inštitúcií

Ako najefektívnejšie riešenie sa javí vyčlenenie špecializovaných pracovníkov/pracovníčok alebo tímov pre túto problematiku. Tento model sa osvedčil aj vo viacerých európskych krajinách (napr. špecializované policajné útvary vo Veľkej Británii, Španielsku). Špecializované tímy alebo jednotlivci zároveň spĺňajú podmienku odbornosti popísanú vyššie.

8) Metodiky, postupy a smernice

V niektorých krajinách je štandardom a dobrou praxou, že aspoň kľúčové inštitúcie (napr. polícia, sociálno-právna ochrana detí, zdravotníctvo a iné) používajú štandardizované metódy pre identifikáciu násilia, odhad nebezpečenstva a manažment rizík a manažment bezpečia v prípadoch násilia páchaného na ženách. Okrem štandardizovaných metodík sa odporúča, aby inštitúcie mali jednoznačné smernice pre postup pri riešení prípadov násilia páchaného na ženách, ktoré presne popisujú jednotlivé opatrenia a úkony, ktoré musí byť pri riešení prípadov násilia páchaného na ženách vykonané. Napr. v rámci spolupráce s kuratelou rezortu práce sa odporúča prihliadať na skutočnosť, že pomoc pre ženu nie je „kontrola“ ženy. Ženu je potrebné informovať o možných krokoch pomoci, postupe, opatreniach, ale aj možných dôsledkoch takýchto navrhovaných riešení. Ponechať na rozhodnutí ženy, aby sa rozhodla sama ako postupovať ale aj niesla zodpovednosť za takéto rozhodnutie v riešení krízovej situácie vo svojom živote.

9) Strategické materiály a akčné plány

Ak má inštitúcia strategický materiál špeciálne pre oblasť prevencie a eliminácie násilia páchaného na ženách, vytvára ním nevyhnutný základ pre to, aby všetci jej zamestnanci a všetky zamestnankyne vnímali, že ich inštitúcia považuje prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách za jednu zo svojich priorít a za vážny spoločenský problém, ktorý si zaslúži špeciálnu pozornosť a prístup. Má jasnú oporu a pozíciu aj pri tvorbe rozpočtu inštitúcie a nejde len o formálne prijatie takéhoto dokumentu, ale o skutočný záväzok, ktorý inštitúcia napĺňa konkrétnymi krokmi.

10) Zber údajov

Efektívny zber údajov založený na špecifických a porovnateľných údajoch za jednotlivé inštitúcie a organizácie zohráva kľúčovú rolu pri nastavovaní politik a stratégií, ako aj výpočte primeraných finančných prostriedkov, ktoré je potrebné na systémové riešenie problematiky násilia páchaného na ženách vyčleniť na strane štátu a jednotlivých rezortov. Preto je existencia takéhoto zberu údajov ďalšou z dôležitých podmienok pre efektívne nastavenie a fungovanie systému multiinštitucionálnej spolupráce v budúcnosti.

Mapy spolupráce v rámci podpory multiinštitucionálnej spolupráce

V rámci materiálu boli navrhnuté aj mapy spolupráce,⁶⁷ ktoré by mali odrážať ideálny stav multiinštitucionálnej spolupráce, t.j. ako by mala spolupráca fungovať, s ktorými inštitúciami, akým spôsobom bude realizovaná, ako budú vymieňané informácie, ako a kým budú vyhodnocované a pod.. Je potrebné vymedziť pojmy multiinštitucionálna spolupráca a intervencia a tieto odporučiť používať. Aby sa nezabudlo na dôležitú právomoc, po vytvorení máp spolupráce a spracovaní postupov intervencie skupiny MIS treba určiť, kto bude mať právo zvolávať tieto skupiny resp. intervenčné tímy – kto bude v centre diania, kto má oprávnenie tam byť a kto ho určí. Je nevyhnutné zabezpečiť, aby sa nezabúdalo na vyškolené odborníčky a odborníkov a aby boli nastavené širšie možnosti pre systémové zmeny zhora, ako aj legislatívne podmienky na zmeny, aby neboli závislé na regionálnych právomociach alebo svojvôli či posudzovaní ich priority alebo odsunutia. Centrom spolupráce na základe záverov vytvorených v rámci národného projektu má byť Koordináčno-metodické centrum pre rodovo-podmienené násilie a domáce násilie, ktoré bude riadiť skupiny MS v jednotlivých krajoch. Úlohou skupín/partnerstiev MIS spolupráce v ďalšom by malo byť určenie strategických priorít, identifikácia zdrojov, vytvorenie a realizácia regionálnych akčných plánov, zabezpečenie očakávaných výstupov, zabezpečenie účinnosti opatrení a spojenie s relevantnými strategickými a riadiacimi orgánmi – inštitúciami. Na výstupy národného projektu nadväzuje aj návrh systému multiinštitucionálnej spolupráce v problematike predchádzania a eliminácie násillia na ženách, ktorý je uvedený v časti 9.

8.5 Národná non-stop telefonickéj linky pre ženy 0800 212 212

Non stop bezplatná linka pre ženy, ktoré zažívajú/zažili násilie (NLŽ) pôsobí na celoštátnej úrovni. Bola zriadená a pilotne overená v rámci národného projektu PEN2, v súčasnosti jej činnosť pokračuje v rámci v rámci projektu KMC podporeného z nórskeho finančného mechanizmu.

Hlavnou cieľovou skupinou NLŽ sú ženy zažívajúce násilie, ktorým je prostredníctvom NLŽ poskytovaný dištančnou formou bezpečný priestor na rozhovor, krízová pomoc, informácie, asistovanie a delegovanie na nadväzujúce služby. V situácii ohrozenia ženy a jej detí poskytnú poradkyne na linke krízovú pomoc a všetky potrebné informácie. Služby, ktoré sú poskytované, vychádzajú z potrieb žien, ktoré majú skúsenosť s násilím vo svojich životoch. Poradkyne sú pripravené hovoriť o všetkých druhoch násillia, s ktorými sa ženy vo svojich životoch stretávajú. Spolu s volajúcou ženou sa snažia minimalizovať riziko, ktorému je v násilnom vzťahu vystavená.⁶⁸ Národná linka je zároveň miestom prvého kontaktu, kde sú ženám poskytnuté všetky dôležité informácie o násilí páchanom na ženách, najmä o násilí v blízkych vzťahoch. Poradkyne tiež odpovedajú na základné otázky týkajúce sa právnej pomoci a budú ženám asistovať pri hľadaní ďalšej pomoci v jej regióne.

Napríklad v roku 2015 bolo osobitnou databázou NLŽ evidovaných 2 829 hovorov od žien so skúsenosťou s násilím, čo tvorí 57% zo všetkých prichádzajúcich hovorov. Celkovo išlo o 495 žien so skúsenosťou s násilím, ktoré volali v priemere 5,7-krát v závislosti od konkrétnej situácie, celkovo 809 hodín s priemernou dĺžkou jedného hovoru 9,5 minúty.⁶⁹

NLŽ by mala byť zapojená a hrá významnú úlohu aj v rámci multiinštitucionálnej spolupráce a to z toho dôvodu, že má prehľad o kapacitách špecializovaných poradenských centier, o základných

67 Tamtiež s. 115

68 Viac <http://www.gender.gov.sk/zastavmenasillie/pomoc/non-stop-linka-0800-212-212/>

69 Holubová B. a kol. Analýza dát vyplývajúca z prevádzky národnej linky pre ženy zažívajúce násilie, 2015.

IVPR, 2015 http://www.ceit.sk/IVPR/images/IVPR/vyskum/2015/Holubova/holubova_nlz_sprava_2015.pdf

obsahových a právnych rámcoch problematiky, bezpečných ženských domoch a ubytovacích zariadeniach na celom Slovensku, má informácie o potrebách žien a problémoch, ktoré ženy zažívajú v rámci rôznych inštitúcií (sociálna kuratela, polícia atď.). Tiež je uvádzané jej číslo v poučeníach polície pre ženu, ktorá zažíva násilie napr. v prípade vykázania násilníka z obydla a v neposlednom rade sa na ňu o potrebné informácie môžu obrátiť pomáhajúce profesie z rôznych inštitúcií.

8.6 Koordinačno - metodické centrum pre rodovo podmienené a domáce násilie a multiinštitucionálna spolupráca

S cieľom vytvorenia koordinačného orgánu bolo v rámci projektu podporeného z Nórskeho finančného mechanizmu vytvorené „Koordinačno-metodické centrum pre rodovo podmienené a domáce násilie“ (ďalej len „KMC“). Poslaním KMC je v súlade s Národným akčným plánom na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách na roky 2014 – 2019 vytvoriť, implementovať a koordinovať komplexnú celoštátnu politiku pre danú oblasť. Ďalšími dôležitými referenčnými dokumentmi KMC sú Dohovor Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a o boji proti nemu a na úrovni Európskej únie ich reflektuje Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EÚ

Vízia KMC

- Zabezpečiť kvalitu systémovej ochrany a podpory ženám zažívajúcim násilie a obetiam domáceho násilia.
- Zvýšiť úroveň citlivosti a porozumenia hlavných aktérov, médií a verejnosti na tému rodovo podmieneného a domáceho násilia.
- Znížiť výskyt násilia na ženách a domáceho násilia z dlhodobého hľadiska.

Ciele KMC

- Vytvoriť a implementovať nástroje pre zabezpečenie efektívneho systému prevencie a eliminácie násilia na ženách a domáceho násilia, vrátane špecifickej legislatívy na elimináciu a prevenciu násilia na ženách a domáceho násilia.
- Vytvoriť podmienky pre rýchlu a efektívnu ochranu a podporu všetkých žien a obetí domáceho násilia vystavených násiliu, alebo hrozbe násilia.
- Predchádzať vzniku násilia a akejkoľvek situácii, ktorá prispieva k vzniku a tolerancii násilia.
- Vytvoriť dostatočnú poznatkovú bázu o násilí na ženách a domácom násilí, aby bolo možné zvyšovať dostupnosť, kvalitu a účinnosť intervencie a prevencie v prípadoch násilia.

Nižšie uvádzame doteraz realizované výstupy a výsledky⁷⁰ realizované v rámci projektu KMC, ktoré sú významné aj pre plnenie podmienok zavedenia multiinštitucionálnej spolupráce a intervencie.

Oblasť koordinovaných postupov a multiinštitucionálnej spolupráce

Boli vypracované štandardy a metodiky v nasledovných oblastiach problematiky prevencie násilia na ženách a ich deťoch:

- Odhad nebezpečenstva násilia na ženách. Metodologické východiská pre pomáhajúce profesie
- Znalecké posudzovanie domáceho násilia v kontexte poručenských sporov o deti. Metodologické východiská pre súdnych znalcov a súdne znalkyne.

70 Viac na <http://www.gender.gov.sk/zastavmenasilie/kmc/> a www.zastavmenasilie.gov.sk

- Návrh doplnenie zákona o znaleckej činnosti o špecializáciu/odbor násilie na ženách a domáce násilie a spracovanie vybraných aspektov znaleckého posudzovania prípadov násilia na ženách
- Metodika pre postupy polície v prípadoch násilia na ženách a Základný odhad nebezpečenstva násilia na ženách pre policajtov a policajtky prvého kontaktu.
- Štandardy a postupy zavedenia sociálno-intervenčných programov pre páchatel'ov násilia na ženách.
- Štúdia výskytu a metodika ako riešiť domáce násilie na LGBTI ľuďoch v rodinách špecificky zo strany pomáhajúcich profesií.
- Podieľania sa na vypracovaní metodiky rekonštrukcia vzťahu matka a dieťa v bezpečných ženských domoch.

Aktivity realizované zo strany KMC v rámci multiinštitucionálnej spolupráce sú uvedené nižšie.

Oblasť odborného vzdelávania pomáhajúcich profesií

V rámci aktivít zameraných na odborné vzdelávanie pre pomáhajúce profesie sa realizovali nasledovné aktivity:

- vypracovaný návrh štandardov kvality vzdelávania v oblasti násilia páchaného na ženách,
- vypracovaný návrh štandardov vzdelávania pre tréning pre trénerov a trénerky z pomáhajúcich profesií
- v spolupráci s Radou Európy bola vypracovaná príručka a manuál v oblasti zvyšovania efektivity justície a orgánov činných v trestnom konaní v boji proti násiliu páchanému na ženách a domácejmu násiliu a zrealizovaný tréning pre trénerov a trénerky pre túto cieľovú skupinu (polícia, súdy, prokuratúra)
- bola vypracovaná príručka a manuál vzdelávania pre základný scitlivovací tréning v prevencii násilia na ženách, ako aj špecifické príručky a manuály so zameraním na terénnu sociálnu prácu, multiinštituiconálnu spoluprácu, psychologické profesie, LGBT klientelu,
- realizovali sa základné scitlivovacie tréningy pre nasledovné pomáhajúce profesie: terénni sociálni pracovníci a pracovníčky, psychológovia a psychologičky referátov poradensko-psychologických služieb UPSVAR, polícia, pracovníci a pracovníčky služieb pre ženy zažívajúce násilie, ďalšie inštitúcie zapojené do multiinštitucionálnej spolupráce.

Oblasť primárnej prevencie

V oblasti primárnej prevencie zameranej na mladých ľudí boli realizované nasledovné aktivity:

- vypracované analýzy existujúcich a dostupných vzdelávacích programov, predmetov, existujúcich kurikúl na VŠ, SŠ, ZŠ a MŠ v oblasti rodovej rovnosti a násilia páchaného na ženách,
- zrealizované vzdelávanie úvod do trénerských zručností pre potencionálnych prednášateľov a prednášateľky na stredných školách,
- organizovania individuálnych workshopov a besied na stredných školách pre študentky a študentov,
- v spolupráci s Metodicko-pedagogickým centrom vyškolenie jeho pracovníkov a pracovníčky a príprava metodických listov v téme pre učiteľov a učiteľky,
- vypracovaná príručka pre pedagogický a odborný personál škôl Situácia detí, svedkov domáceho násilia, výzvy a možnosti intervencie.

Oblasť výskumu a monitoringu

V oblasti monitoringu a výskumu problematiky násilia na ženách sa realizovali nasledovné aktivity:

- výskum zameraný na vzťah matka – dieťa v kontexte partnerského násilia na ženách,
- výskum zameraný na mapovanie postupov a postojov vyšetrovateľov PZ v prípadoch násilia páchaného na ženách,

- realizoval sa reprezentatívny výskum zameraný na prevalenciu a charakter sexuálneho násillia páchaného na ženách
- realizoval sa reprezentatívny výskum zameraný na prevalenciu a charakter domáceho násillia na Slovensku,
- realizovali sa monitorinky organizácii, ktoré poskytujú špecializované služby pre ženy zažívajúce násillie a ich deti, ktoré boli podporené z Nórskeho finančného mechanizmu.

Aktivity KMC v oblasti multiinštitucionálnej spolupráce

KMC vzhľadom na koordinačnú úlohu bolo zriadené aj s cieľom hlavného aktéra koordinácie multiinštitucionálnej spolupráce a intervencie v oblasti násillia na ženách, ktorá zahŕňa mnoho odlišných aktérov, vrátane predstaviteľov zo štátnych inštitúcií ako aj MVO. Cieľom je najmä zabezpečenie koordinovanej, účinnej a efektívnej pomoci a ochrany ženám zažívajúcim násillie a ohrozeným násillím a ich deťom. V rámci KMC sa nadviazalo na činnosť národného projektu PEN, v rámci ktorého boli vytvorené pracovné skupiny MIS v 8 samosprávnych krajocho.

Workshopy pracovných skupín multiinštitucionálnej spolupráce

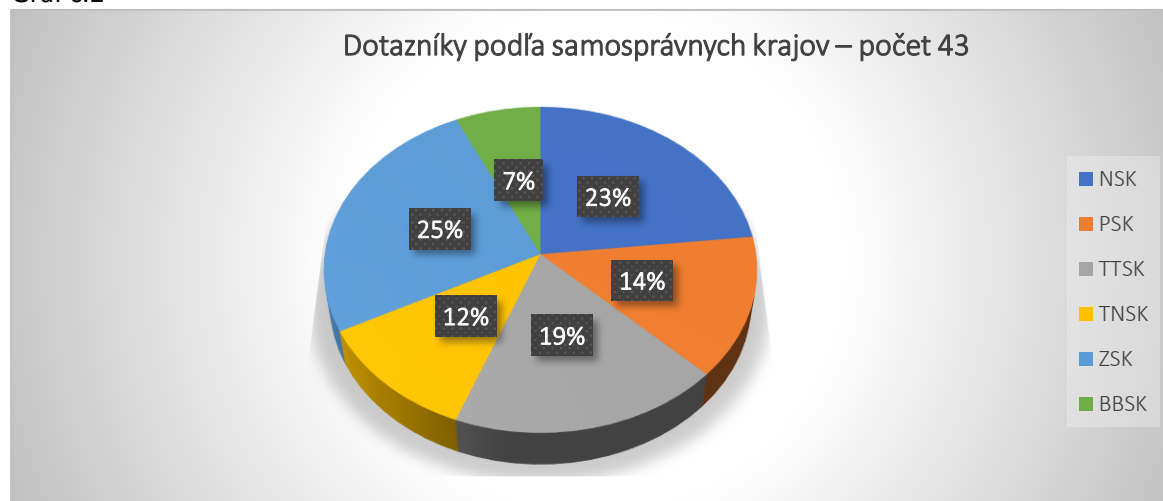
V roku 2016 sa realizovalo 7 workshopov zameraných na multiinštitucionálnu spoluprácu. Uskutočnil sa workshop pre koordinátorky a koordinátorov MIS spolupráce, ktorý sa zamerail na situáciu v jednotlivých pracovných skupinách a nastavenie fungovania partnerstiev multiinštitucionálnej spolupráce v oblasti prevencie a eliminácie násillia na ženách v ďalších rokoch. Uskutočnilo sa 6 pracovných workshopov v samosprávnych krajocho, a to v Nitrianskom, Trenčianskom, Žilinskom, Banskobystrickom, Trnavskom a Prešovskom samosprávnom kraji. Ich obsahom boli informácie o činnosti KMC, kde bolo predstavené KMC ako nový koordinačný orgán, analýza potrieb do budúcnosti, tak aby skupiny mohli plnohodnotne vykonávať úlohy multiinštitucionálnej spolupráce vo svojich inštitúciách. Zároveň im bola predstavená činnosť národnej linky pre ženy a nová úprava legislatívy v problematike násillia na ženách. Téma koordinovaných postupov a systém multiinštitucionálnej spolupráce na celoštátnej úrovni ako aj návrh na spoluprácu v tejto oblasti bol prezentovaný na konferencii v Košickom samosprávnom kraji.⁷¹ V rámci Bratislavského samosprávneho kraja bola činnosť a ďalšie podnety na spoluprácu v rámci multiinštitucionálnej spolupráce prezentované na zasadnutí RAP BSK 17.5.2016.⁷²

V rámci podpory pokračujúcej spolupráce s členmi/kami regionálnych pracovných skupín multiinštitucionálnej spolupráce, boli pracovné skupiny oslovené v apríli 2016 formou krátkeho dotazníka z úrovne KMC. Dotazník sa týkal zmapovania ich vzdelávacích potrieb v oblasti násillia na ženách a multiinštitucionálnej spolupráce, prenosu dobrej praxe a možnosti spolupráce zainteresovaných inštitúcií. Úroveň dostatočného vzdelávania je z KMC považovaná za kľúčovú, nakoľko pre dobré fungovanie každej multiinštitucionálnej spolupráce a intervencie je kľúčové definovanie základných spoločných cieľov, princípov a východísk ale aj ich spoločné zdieľanie a chápanie všetkými inštitúciami zastúpenými v multiinštitucionálnej spolupráci.

71 Viac na <https://web.vucke.sk/sk/novinky/k-nasilliu-zenach-sme-mali-byt-citlivejsi.html>

72 <http://www.region-bsk.sk/socialne-sluzby-dokumenty-koncepcne-materialy.aspx>

Graf č.2

Celkovo bolo vyplnených a odovzdaných 43 dotazníkov zo 6 krajov, najviac za Žilinský a Nitriansky samosprávny kraj (graf č.2). Do prieskumu sa nezapojili skupiny z Košického a Bratislavského samosprávneho kraja. Medzi inštitúciami, ktoré vyplnili dotazník boli zastúpené: mesto, VUC, UPSVaR, nemocnica/psychologička, Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, školstvo (školská psychologička), MVO pracujúce s obeťami domáceho násillia, MVO pracujúce so závislosťami, advokátska kancelária atď.

Z najdôležitejších faktorov, potrieb a podmienok, ktoré ovplyvňujú multiinštitucionálnu spoluprácu v regiónoch a môžu byť vážnou zábranou podpory spolupráce a preberania dobrej praxe a krízovej intervencie, zistených na základe prieskumu, uvádzame:

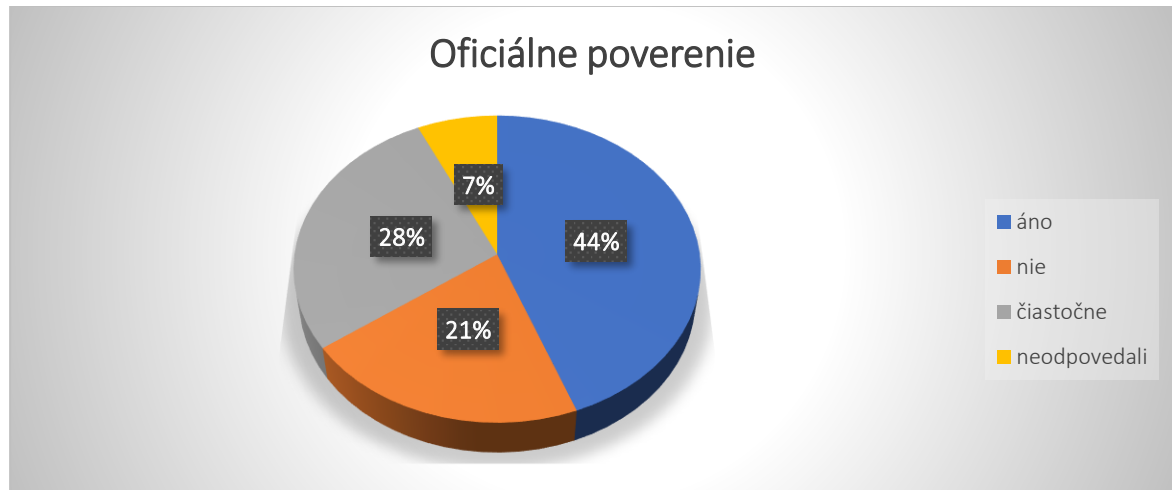
- viacerí členovia a viaceré členky neabsolvovali vzdelávanie v problematike prevencie a eliminácie násillia na ženách, ani scitlivovací tréning,

Graf č. 3

- mnohým členom a členkám chýbalo oficiálne poverenie zo strany ich inštitúcií, aby sa zúčastňovali multiinštitucionálnej spolupráce, čo je nedostatkom pri aplikovaní záverov ich práce v samotných inštitúciách,

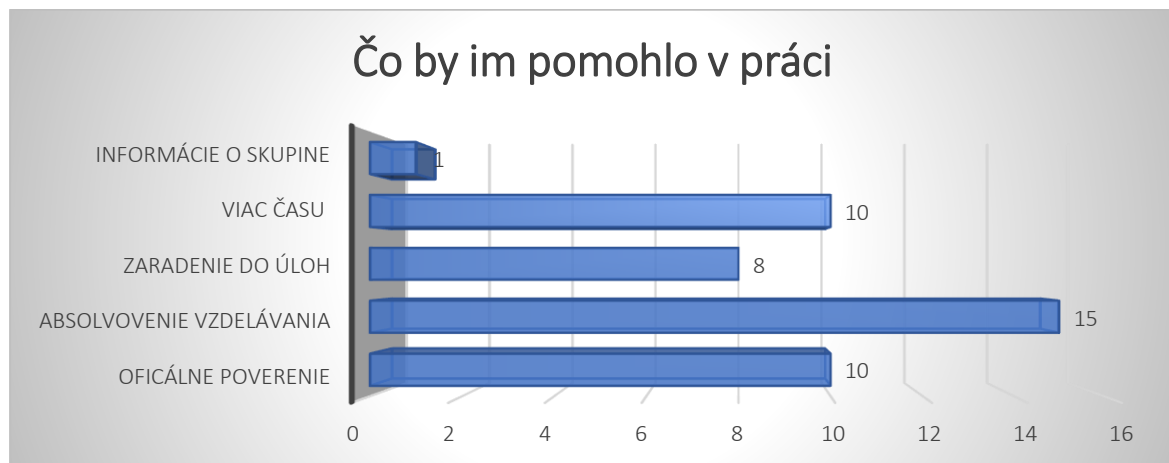
Graf č. 4

- ako chýbajúce identifikovali vypracované metodiky a štandardy postupu práce partnerstiev/pracovných skupín multiinštitucionálnej spolupráce,
- chýbal modul ako mala vyzeráť a následne sa realizovať konkrétna pomoc v konkrétnych prípadoch, čiže odborný a právny rámec intervenčných tímov,
- ako značne nedostatočné vnímali vzájomné informovanie sa a prepojenie, spoznávanie možnosti jednotlivých subjektov, vzájomné kompetencie v oblasti spolupráce pri komplexnej pomoci ženám ohrozeným násilím.

Čo je dôležité, alebo čo by pomohlo členom a členkám pracovných skupín/partnerstiev multiinštitucionálnej spolupráce:

Graf č. 5

- v práci by im pomohlo najmä absolvovanie vzdelávania, oficiálne poverenie pracovať v skupine a mať viac času na plnenie úloh s tým spojených,
- uprednostňujú – majú potrebu vzdelávania zameraného hlavne na princípy a štandardy ako riešiť násilie na ženách, na odhad nebezpečenstva násillia na ženách, multiinštitucionálnu spoluprácu, ako konať, komunikačné zručnosti pri kontakte so ženou zažívajúcou násilie a ich deťmi, formy a vzorce násillia, ale aj na tému mýty a fakty o násillí, legislatíva a dohovory, cyklus násillia, základné pojmy a definície,
- z iných typov školení by prijali vzdelávanie v oblasti právneho poradenstva s právnikom/právničkou.

Ďalej je pre nich dôležité tiež:

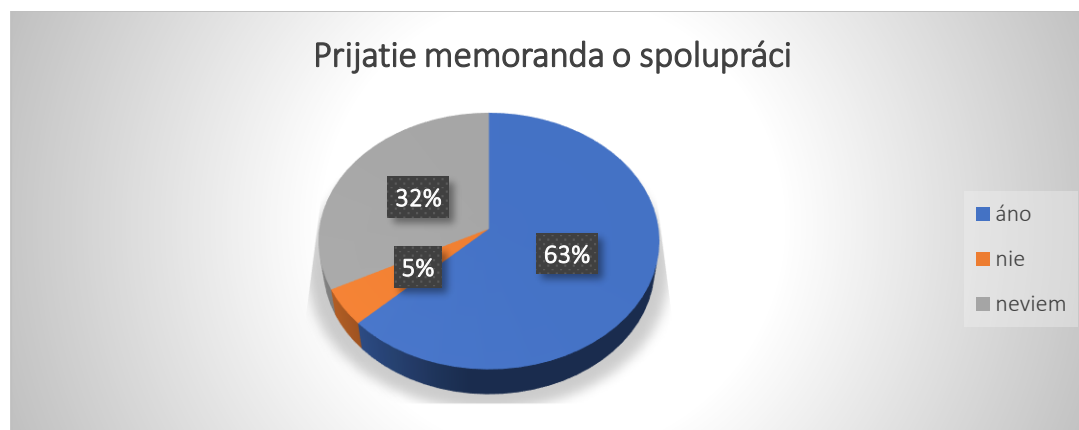
- efektívne využívanie poznatkov v praxi, užšia spolupráca subjektov zainteresovaných do tejto problematiky,
- vzájomná informovanosť medzi sebou, aby konkrétny odborný pracovník, alebo pracovníčka vedeli na koho sa môžu v ďalšom kroku obrátiť ak pracujú so ženou, ktorá zažíva násilie,
- zosieťovanie aktérov pôsobiacich v oblasti prevencie a eliminácie násilia páchaného na ženách,
- jasné a jednoznačné kompetencie a pravidlá – efektívna a pružná spolupráca ako predpoklad pre pozitívne výsledky v oblasti eliminácie násilia páchaného na ženách,
- zjednotiť prístupy, postupy zainteresovaných inštitúcií, možnosť osobne poznať zástupcov a zástupkyne participujúcich v danej oblasti pre dosiahnutie čo najvyššej možnej efektivity pri poskytovaní pomoci ženám zažívajúcim násilie a zvýšiť ochranu obetí domáceho násilia,
- venovať sa aj skrytému násiliu páchanému na ženách - seniorkách,
- presadzovanie myšlienok na úrovni kraja, prevencia a zameranie sa na príklady dobrej praxe,
- aktivity zamerané na nadväzovanie čo najširších kontaktov, aj mimo inštitúcií v rámci pracovnej skupiny,
- odbúranie mýtov, zjednotenie postoja k téme násilia páchaného na ženách,
- zjednotenie pohľadu na aktuálnu situáciu v systéme a v inštitúciách v súvislosti s násilím páchanom na ženách,
- jasné a jednotné zhodnotenie a pomenovanie problémov v súvislosti s riešením problému násilia páchaného na ženách,
- vypracovanie konkrétnych bodov na ich postupné odstránenie v rámci multiinštitucionálnej spolupráce a intervencie,
- skupina MIS by mala vedieť identifikovať mieru rizika a mala by spracovať modelové kazuistiky, ktoré by pomohli učiť sa z už zvládnutých prípadov pomoci ženám,
- mali by byť aj analyzované špeciálne potreby daného regiónu, aby bola pomoc adresná a efektívna a hlavne špecializovaná na reálne potreby,
- multiinštitucionálny tím by mal byť efektívny natoľko, že keď sa žena obráti o pomoc na akúkoľvek inštitúciu alebo organizáciu, mala by dostať komplexné informácie.

Medzi aktivity, ktoré navrhovali v pracovných skupinách v rámci multiinštitucionálnej spolupráce riešiť patrí najmä riešenie konkrétnych prípadov, úroveň okresov, dohodnuté postupy medzi inštitúciami – princípy, štandardy, metodiky, vzájomné informovanie, analýza dilem, problémových postupov, zbieranie indikátorov, štatistických údajov, vzdelávanie, tematické stretnutia k problémom, preventívne aktivity, osвета, plnenie regionálnych cieľov, monitorovať kompetencie, postupy práce so ženami, systém ukotvenia riešenia problematiky v rámci celoštátnej politiky atď..

Memorandá o podpore spolupráce ako príklad dobrej praxe zapojenia inštitúcií do spolupráce

Až 63 % členov a členiek pracovných skupín v prieskume uviedlo, že k zapojeniu inštitúcií do multiinštitucionálnej spolupráce a/alebo intervencie v situácii, keď zatiaľ neexistuje v tejto oblasti relevantná legislatíva, by pomohlo uzavretie memoránd o spolupráci, ktoré by predstavovali záväzok riešiť problematiku rodovo podmieneného násilia a násilia na ženách z ich strany. Zároveň aj z predchádzajúcej činnosti pracovných skupín MIS spolupráce vyplynulo, že pokiaľ nie je záväzok zo strany vedenia inštitúcie ako napr. Policajný zbor SR, UPSVAR, VÚC atď., tak nie je motivácia týchto inštitúcií prijímať opatrenia, ktoré členovia a členky skupín navrhujú.

Graf č. 6

Aj preto v rámci činnosti KMC boli spracované a pripravené texty návrhov memoránd o podpore spolupráce v oblasti prevencie a eliminácie násilia na ženách, v ktorých partneri prejavujú rozhodnutie spolupracovať a poskytovať si vzájomnú súčinnosť pri výmene poznatkov a šírení dobrej praxe za účelom odhaľovania a znižovania rodovo podmieneného a domáceho násilia, zvyšovania informovanosti o problematike a spoločného vytvárania podmienok na profesijný rast a prehlbovanie kvalifikácie vlastných pracovníkov/čok. Cieľom bolo uzavrieť partnerskú spoluprácu s inštitúciami pri riešení tejto problematiky v spolupráci s KMC, tak aby problematika získala na priorite v rámci inštitúcie a aby prípadní zástupcovia a zástupkyne inštitúcií v partnerstvách (pracovných skupinách) multiinštitucionálnej spolupráce mali oporu v memorande z hľadiska presadzovania dohodnutých úloh v partnerstve v rámci inštitúcie. Memorandá predstavovali návrh dohody o rámcovej spolupráci medzi IVPR a partnerom v oblasti prevencie a eliminácie rodovo podmieneného násilia a domáceho násilia a prevencie a eliminácie diskriminácie. Text memoranda sa odvoláva na potrebnú podporu spolupráce, na požiadavku spoločného riešenia prevencie a eliminácie rodovo podmieneného a domáceho násilia a eliminácie diskriminácie. Výhodou pre inštitúcie je, že prostredníctvom memoranda by mohli efektívnejšie prispievať k naplňaniu úloh Národného akčného plánu pre elimináciu a prevenciu násilia na ženách na roky 2014 – 2019, ako aj k regionálnym koncepčným materiálom alebo národným stratégiám, napr. Celoštátnej stratégie prevencie kriminality na roky 2016 - 2020 na Slovensku.

Memorandum sa navrhovalo podpísať za účelom podpory spolupráce a:

- vytvorenia platformy pre spoluprácu medzi KMC a samosprávneho kraja, resp. partnera,
- zlepšenia bezpečnosti a ochrany žien zažívajúcich násilie a ich detí,
- vzájomnej účasti na partnerstve multiinštitucionálnej spolupráce a intervenčných tímoch na úrovni samosprávneho kraja s cieľom zlepšiť koordinovanú, rýchlu a účinnú a odbornú pomoc zo strany spolupracujúcich inštitúcií,
- vytvárania kvalitných a udržateľných podmienok pre špecializované služby pre ženy, ktoré zažívajú násilie a ich deti v samosprávnom kraji,
- finančného podporovania špecializovaných služieb pre ženy zažívajúce násilie a ich deti v samosprávnom kraji,
- zvýšenia povedomia o problematike násilia na ženách medzi inštitúciami a aktérmi v systéme ochrany,
- vytvorenia podmienok pre šírenie štandardizovaných postupov intervencie vo vzťahu k ženám zažívajúcim násilie a ich deťom,
- zlepšenia a unifikovania dokumentovania a systému zbierania dát zo strany inštitúcií v tejto problematike,
- zdieľania dobrej praxe.

Pri plnení memoranda by mali zmluvné strany vychádzať z platnej legislatívy, smerníc EÚ a medzinárodných dohovorov, ktoré riešia problematiku prevencie a eliminácie rodovo podmieneného a domáceho násillia a prevencie a eliminácie diskriminácie.

Partneri na základe memoranda sa majú riadiť nasledovnými princípmi:

- násillie na ženách nikdy nie je súkromnou záležitosťou, ale spoločenskou, verejnou záležitosťou, nemalo by byť riešené ako menej závažné, ako iné formy násillia,
- ženy zažívajúce násillie a ich deti nie sú nikdy zodpovedné za násillie, ktoré je na nich páchané, násillie nemožno ospravedlniť,
- inštitúcie sa dištancujú od akejkoľvek formy obviňovania, sekundárnej viktimizácie a diskriminácie žien zažívajúcich násillie a ich detí,
- bezpečnosť žien, ktoré zažívajú násillie a ich detí je prioritou,
- ženy zažívajúce násillie a ich deti majú právo na adekvátnu podporu.

Na úrovni vzájomnej spolupráce a komunikácie zmluvní partneri memoranda prehlásia, že realizujú spoluprácu na princípoch rovnoprávnosti a partnerstva a riadia sa ďalšími princípmi ako vzájomný rešpekt, uznanie vzájomnej odbornosti, uznanie odbornosti a skúseností špecializovaných ženských MVO pôsobiacich v oblasti eliminácie a prevencie násillia páchaného na ženách a ich deťoch, otvorenosť k dialógu, k zmene a ku konštruktívnej kritike a zachovávanie dôvernosti informácií.

Oblasti, ktorých sa navrhované memorandum obyčajne týka sú nasledovné:

- vytváranie podmienok pre skvalitňovanie a rozširovanie ponuky špecializovaných služieb pre prevenciu a elimináciu domáceho násillia na ženách,
- vytváranie podmienok pre partnerstvo (pracovnú skupinu) multiinštitucionálnej spolupráce a intervenčných tímov na úrovni samosprávneho kraja,
- vytvorenie priestoru pre vzájomné konzultácie a poradenstvo pri príprave strategických materiálov, regionálneho akčného plánu a štandardizovaných postupov a metodík, ktoré riešia túto problematiku,
- spolupráca v oblasti ďalšieho odborného vzdelávania a prehľbovania kvalifikácie zamestnancov/zamestnankyň,
- vzájomné prizývanie na konferencie, odborné podujatia a vzdelávacie akcie týkajúce sa tejto problematiky,
- príprava a zavádzanie jednotného systému dokumentovania, zberu dát a monitoringu v rámci problematiky zo strany inštitúcií a špecializovaných služieb,
- výmena skúseností, zvyšovania povedomia a informovanosti v tejto oblasti aj prostredníctvom aktualizácie webových stránok,
- výmena poznatkov a informovanosti o celoštátnej bezplatnej nonstop telefonickej linke pre ženy číslo: 0800 212 212.

Príklad formulára memoranda o spolupráci v tejto problematike uvádzame v prílohe č. 2. Plnenie memoranda by mali garantovať zodpovedné zamestnankyne a zamestnanci obidvoch inštitúcií s tým, že bude založené na spolupráci a komunikácii jednotlivých inštitúcií, najmä elektronickou komunikáciou. Garanti/ garantky alebo nimi poverení zástupcovia/zástupkyne by sa mali stretnúť minimálne raz za 3 mesiace s cieľom informovať sa vzájomne o priebehu spolupráce. Garanti/ garantky by mali pripraviť do 3 mesiacov od podpísania memoranda akčný plán vzájomnej spolupráce na obdobie jedného roka a zabezpečiť jeho plnenie.

Za sledované obdobie oslovilo KMC resp. IVPR so žiadosťou o uzavretie memoranda o spolupráci 10 subjektov. Zoznam oslovených subjektov a stav podpory je uvedený v tab. č.1

Inštitúcia	Mesiac zaslania/podpisu	Stav vybavenia
Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR	November 2016	podpísané
Policačný zbor SR	December 2016	posudzovanie
Generálna prokuratúra SR ⁷³	Máj 2016	rokuje sa
Bratislavský samosprávny kraj	December 2016	čaká sa na odpoveď
Nitriansky samosprávny kraj	Október 2016	čaká sa na odpoveď
Trnavský samosprávny kraj	November 2016	návrh osobného stretnutia
Trenčiansky samosprávny kraj	November 2016	návrh osobného stretnutia
Žilinský samosprávny kraj	November 2016	zamietnutie
Prešovský samosprávny kraj	Október 2016	čaká sa na odpoveď
Košický samosprávny kraj	december 2016	podpísané
Mesto Banská Bystrica	November 2016	čaká sa na odpoveď

Napríklad pri uzatváraní memoránd so samosprávnymi krajmi boli postupne telefonicky oslovené odbory/oddelenia sociálnych vecí a súbežne kancelárie predsedov územných celkov. Postupovali sme v úzkej spolupráci s viacerými z ôsmich krajských koordinátorov a koordinátoriek multiinštitucionálnej spolupráce, ktorí pôsobili v konkrétnych územných krajoch v rámci národného projektu PEN (2015), podporeného z ESF. Následne elektronickou poštou z KMC boli na kancelárie predsedov samosprávnych krajov, resp. riaditeľa, generálneho riaditeľa inštitúcie a v kópii na kontaktnú osobu, s ktorou bola konzultovaná príprava textu a celý proces možného uzavretia – podpisu memoranda. Texty návrhu memoránd o podpore spolupráce boli zaslané aj na inštitúcie na celonárodnej úrovni: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Prezídium Policačného zboru, Generálnu prokuratúru. Osloveným subjektom bolo v mene IVPR prostredníctvom KMC ponúknuté písomne deklarovať spoluprácu medzi Inštitútom pre výskum práce a rodiny prostredníctvom Koordinačno – metodického centra formou Memoranda o spolupráci, ktoré bude uzavreté v súlade s § 51 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len „memorandum“) medzi účastníkmi memoranda.

Model memoránd o spolupráci s obsahom uvedeným vyššie môže byť s jednou z alternatív ako konštituovať partnerstvo multiinštitucionálnej spolupráce v regióne. V takom prípade by memorandum mohlo predstavovať štatút a rokovací poriadok partnerstiev multiinštitucionálnej spolupráce a intervencie.

Vzdelávanie v problematike multiinštitucionálnej spolupráce a intervencie

V rámci aktivít KMC sme pilotne realizovali vzdelávanie pre členov a členky pracovných skupín MIS spolupráce v Prešovskom a Žilinskom samosprávnom kraji so zameraním na multiinštitucionálnu spoluprácu a intervenciu. Vzdelávanie trvalo 16 hodín a zúčastnilo sa ho 16 účastníčok a účastníkov.

73 Návrh podpisu s MPSVR SR

Bola vypracovaná aj príručky predchádzania a eliminácie násilie na ženách so zameraním na multiinštitucionálnu spoluprácu a intervenciu ako aj vzdelávacie prezentácie.

Metodologické východiská a návrh systému fungovania partnerstiev multiinštitucionálnej spolupráce a intervencie

Doterajšia prax v problematike bude zhrnutá v tomto materiáli, aj s návrhom metodologických východísk čo by mala obsahovať a ako zavádzať problematiku multiinštitucionálnej spolupráce a intervencie do praxe a aj s návrhom systému fungovania MIS spolupráce na celoštátnej, regionálnej a miestnej úrovni na Slovensku.

9 Návrh systému multiinštitucionálnej spolupráce a intervencie na Slovensku

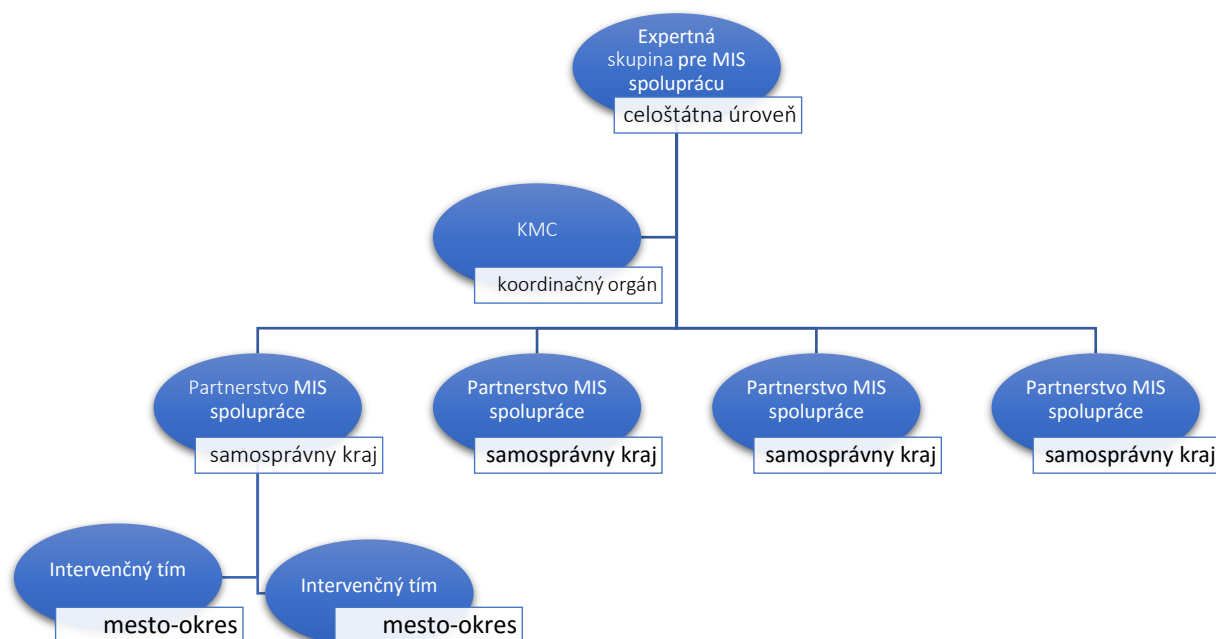
V nasledovnej časti uvádzame návrh systému fungovania multiinštitucionálnej spolupráce a intervencie na Slovensku, ktorý by mal byť posunutý na pripomienkovanie. Zámerom je hlavne:

- vytvorenie spolupráce za účelom dosiahnutia spoločných cieľov, identifikovaných prostredníctvom analýzy potrieb, SWOT analýzy,
- vytvorenie podmienok pre koordinovanú, rýchlu a účinnú odbornú pomoc,
- zabezpečenie komplexného prístupu k organizovaniu procesu pomoci, ochrany a podpory ženám zažívajúcim násilie a ich deťom,
- posilňovať ženu a jej deti v každom štádiu pomoci, povzbudiť a poradiť jej ako a koho z pomáhajúcich inštitúcií v rámci spolupráce v regióne môže žiadať o pomoc,
- vytvorenie a poskytnutie všeobecných a štandardizovaných príručiek, metodík pre realizáciu, dobrú prax a spoluprácu medzi rôznymi orgánmi vlády, inštitúciami a inými zákonnými inštitúciami a osobami v prípadoch násilia na ženách,
- zvýšenie povedomia o problematike násilia na ženách medzi inštitúciami a aktérmi v systéme ochrany,
- zlepšenie a unifikovanie dokumentovania a systému zbierania dát od inštitúcií,
- zlepšenie odhadu nebezpečenstva a zabezpečenia bezpečnosti a dostupnosti ochrany žien zažívajúcich násilie a ochrana detí,
- zdieľanie nadobudnutých skúseností, špecificky skúseností ženských špecializovaných organizácií,
- využívanie skúseností tých žien, ktoré boli nútené využiť služby pomoci ženám ohrozeným násilím pre spätné overovanie účelnosti, dostupnosti a efektívnosti služieb a o výsledkoch informovať partnerov.

9.1 Návrh schémy systému multiinštitucionálnej spolupráce a intervencie na Slovensku

Nižšie je uvedený návrh schémy systému fungovania MIS spolupráce a intervencie na troch úrovniach: celoštátnej, regionálnej a miestnej s prepojením na koordinačný orgán. Ich ciele, úlohy, navrhované zloženie, fungovanie sú popísané v častiach 9.2 – 9.4.

Schéma č. 1

9.2 Expertná skupina pre multiinštitucionálnu spoluprácu na celoštátnej úrovni

Zriadenie expertnej skupiny pre multiinštitucionálnu spoluprácu na celoštátnej úrovni (ďalej len expertná skupina MIS) je potrebné za účelom jednotnej a plynulej koordinácie intervencií pri riešení prevencie a eliminácie násilia na ženách na úrovni krajiny. Rieši implementáciu MIS spolupráce a koordináciu z národnej perspektívy, poskytuje podporu, riešenie problémov, advokáciu na politickej úrovni, prípravu legislatívy, metodické vedenie pre regionálne partnerstvá a intervenčné tímy na miestnej úrovni.

Návrh cieľov expertnej skupiny MIS:

- nastavenie systému multiinštitucionálnej spolupráce, riešenie systémových nedostatkov a problémov,
- efektívne zabezpečenie koordinácie inštitúcií na celoštátnej úrovni,
- zabezpečenie účasti zástupcov a zástupkyň inštitúcií na práci regionálnych partnerstiev a intervenčných tímov na miestnej úrovni,
- zabezpečenie štandardov a metodického vedenia a vzdelávania partnerstiev a intervenčných tímov,
- analýza, monitoring a hodnotenie situácie v oblasti násilia na ženách na celoštátnej úrovni (údaje z regionálnych a miestnych úrovní) – pravidelne ročne.

Návrh úloh expertnej skupiny MIS:

- vytvorenie expertnej skupiny MIS na základe nominácií inštitúcií, schválenie štatútu a rokovacieho poriadku,
- pravidelné stretnutia,
- určiť strategické priority pri riešení multiinštitucionálnej spolupráce a intervencie v problematike prevencie a eliminácie násilia na ženách,
- pripomienkovanie, úprava a schválenie systému multiinštitucionálnej spolupráce a intervencie, identifikovanie finančných zdrojov, personálnych potrieb atď.,
- spoločný krízovo – intervenčný plán všetkých zúčastnených strán, teda komplexný a koordinovaný prístup (o možnostiach ako rýchlo konať) všetkých rezortov a inštitúcií,
- vypracovanie a schválenie metodiky – mechanizmu koordinácie partnerstiev MIS a intervenčných tímov na regionálnej a miestnej úrovni a asistovanie pri ich, metodiky pre tvorbu regionálnych akčných plánov,
- vytvorenie a poskytnutie všeobecných a štandardizovaných príručiek, metodík zamerané na postupy práce so ženami a ich deťmi, ktoré zažívajú násilie pre jednotlivé pomáhajúce profesie,
- participácia na tvorbe odborného a právneho rámca fungovania intervenčných tímov.
- identifikovanie aktuálnych problémov v spolupráci a súčinnosti inštitúcií, ktoré sa v praxi vyskytujú a navrhovanie ich riešenie,
- identifikovanie aktuálnych systémových nedostatkov pri odhaľovaní prípadov násilia a pri práci so ženou, ktorá zažíva násilie (napr. sekundárna viktimizácia pri realizovaní úkonov trestného konania) a navrhovanie riešení na ich odstránenie,
- pravidelná analýza a hodnotenie situácie v oblasti násilia na ženách na celoštátnej úrovni (údaje z regionálnych úrovní) – pravidelne ročne:
 - stav výskytu násilia na ženách (počet prípadov),
 - dominujúce špecifiká prípadov (aký typ prípadov prevláda, aké sú spoločné znaky týchto prípadov), ktoré sa vyskytujú,
 - rizikové faktory (aké rizikové faktory súvisiace s výskytom násilia na ženách sa vyskytujú),
 - realizované úkony a činnosti inštitúcií
 - navrhovanie riešení pre zefektívňovanie procesov (opiera sa o analýzu a hodnotenie situácie, ako aj o analýzu realizovaných v rámci partnerstiev MIS a intervenčných tímov),
- plnenie úloh Národného akčného plánu pre elimináciu a prevenciu násilia na ženách, zabezpečenie očakávaných výstupov,
- participácia na tvorbe obsahu a plánu vzdelávania a informovanosti partnerstiev MIS a intervenčných tímov

Návrh na zloženie expertnej skupiny MIS:

- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
- Inštitút pre výskum práce a rodiny (Koordinačno-metodické centrum pre rodovo podmienené a domáce násilie, národná non stop linka pre ženy)
- Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny SR
- Prezídium Policajného zboru
- Generálna prokuratúra SR
- Ministerstvo spravodlivosti SR
- Ministerstvo zdravotníctva SR
- Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu
- Vyššie územné celky, samosprávne kraje, zástupcovia miest a obcí
- Špecializované organizácie, ktoré poskytujú služby ženám zažívajúcim násilie a ich deťom (poradenské centrá, bezpečné ženské domy)

Návrh mechanizmu fungovania/koordinácie expertnej skupiny MIS:

- expertná skupina MIS vzniká pod MPSVR SR (menuje minister/ministerka), alebo pod KMC (menuje riaditeľka IVPR), alternatíva zriadiť skupinu pod Výborom pre rodovú rovnosť
- činnosť expertnej skupiny MIS sa riadi štatútom a rokovacím poriadkom
- na čele expertnej skupiny je predseda/predsedačka a podpredseda/podpredsedníčka
- členstvo v expertnej skupine je bezplatné, odborné práce na dokumentoch sú platené
- zastúpenie štátna a verejná správa (7), samospráva (3) a MVO (3)
- podmienky členstva v expertnej skupine
 - odbornosť v problematike
 - skúsenosti z práce v problematike
 - riadiace zručnosti
- za štátnu a verejnú správu nominujú ministerstvá a VÚC, mestá, za MVO sa pripraví verejná výzva na nominácie
- stretnutia raz za 3, alebo 6 mesiacov
- možnosť pripomienkovať materiály elektronicky
- hlasovanie 2/3 väčšinou, najlepšie konsenzom

Mapa spolupráce jednotlivých úrovní (ich úlohy) vo vzťahu k expertnej skupine MIS

Povedomie celoštátnej pracovnej skupiny MIS je udržiavané cez zápisy na miestnej a regionálnej úrovni

9.3 Koordinačno - metodické centrum pre rodovo podmienené a domáce násilie a národná linka pre ženy zažívajúce násilie

V súčasnosti funguje KMC na projektovej báze ako organizačná zložka Inštitútu pre výskum práce o rodiny, ktorý je príspevkovou organizáciou Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Jeho úlohou by malo byť najmä povzbudzovať a koordinovať participáciu inštitúcií na multiinštitucionálnej spolupráci, príprava pravidelných stretnutí na celoštátnej a regionálnej úrovni, malo by vedieť, kto na akej úrovni, čo robí, zabezpečiť tiež komunikáciu, zdieľanie informácií a spätná väzba od širokého okruhu aktérov. Takisto pod Inštitútom pre výskum práce a rodiny funguje non stop linka pre ženy, ktorá má databázu všetkých organizácií, ktoré poskytujú špecializované a nešpecializované služby.

Návrh cieľov KMC vo vzťahu k MIS spolupráci a intervencie:

- vytvoriť podmienky pre rýchle a efektívne fungovanie multiinštitucionálnej spolupráce na všetkých úrovniach,
- podpora zavedenia fungovania multiinštitucionálnej spolupráce do praxe,
- zabezpečenie participácie inštitúcií na práci partnerstiev MIS a intervenčných tímov,
- zabezpečenie koordinácie expertnej skupiny pre MIS,
- zabezpečenie koordinácie partnerstiev MIS na regionálnej úrovni,
- zabezpečenie mechanizmu zriaďovania intervenčných tímov na miestnej úrovni,
- vytvoriť a implementovať nástroje pre zabezpečenie efektívneho systému multiinštitucionálnej spolupráce,
- vytvoriť dostatočnú odbornú poznatkovú bázu pre všetky úrovne MIS o násilí na ženách a domácom násilí.

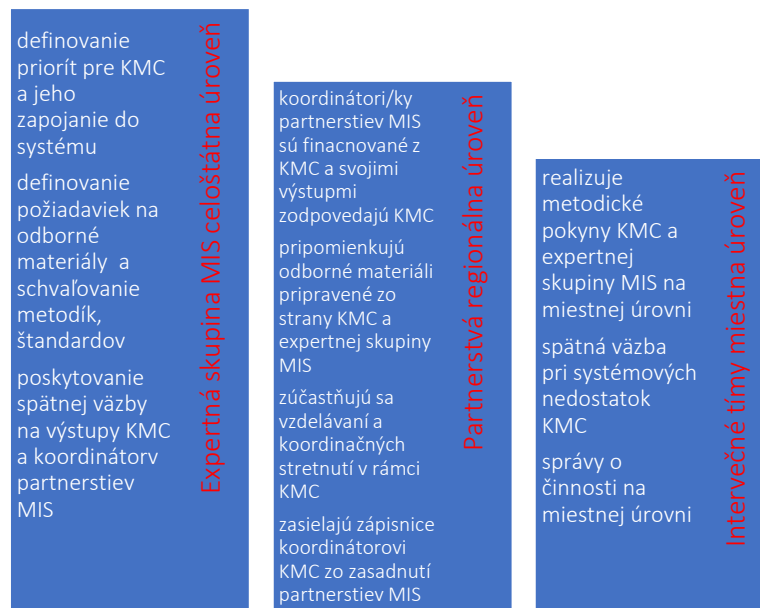
Návrh úloh KMC:

- zabezpečenie koordinátora/koordinátorky celoštátnej pracovnej skupiny pre MIS,
- zabezpečenie koordinátorov a koordinátoriek partnerstiev MIS spolupráce na regionálnej úrovni,
- uzatvára memoranda o spolupráci, zabezpečuje zapojenie inštitúcií,
- organizačno – technické zabezpečenie zasadnutí pracovnej skupiny a partnerstiev, (pozdávka, zápisnice zo stretnutí, distribúcia materiálov, vyhodnocovanie pripomienok),
- zabezpečenie expertných kapacít pri tvorbe a realizácii metodického vedenia, analýz, vzdelávania pracovnej skupiny a partnerstiev,
- zabezpečenie expertných kapacít pre fungovanie MIS,
- zabezpečenie finančných zdrojov pre úlohy MIS na celoštátnej a regionálnej úrovni,
- zabezpečenie vzájomného informovania jednotlivých úrovní,
- organizačno – technické zabezpečenie plánu vzdelávania a informovanosti.

Návrh na zabezpečenie mechanizmu koordinácie:

- 1 koordinátor/ka zabezpečujú na základe pracovnej zmluvy v rámci KMC koordináciu expertnej skupiny MIS, je jej tajomníkom/tajomníčkou a koordinuje koordinátorov partnerstiev multiinštitucionálnej spolupráce – jej/jeho úlohy sú:
 - organizačno - technické zabezpečenie zasadnutí expertnej skupiny MIS,
 - príprava zápisníc zo zasadnutí expertnej skupiny a ich distribúcia,
 - organizačno – technické zabezpečenie odborných materiálov pre expertnú skupinu MIS a fungovanie partnerstiev MIS,
 - koordinovanie koordinátorov/riek partnerstiev MIS na regionálnej úrovni.
- 8 koordinátorov/koordinátoriek zabezpečuje na základe pracovnej zmluvy v rámci KMC koordináciu MIS na regionálnej úrovni (úlohy uvedené v časti 9.4),
- hlavná manažérka KMC je členkou expertnej skupiny pre MIS na celoštátnej úrovni
- zapojení ďalší analytici/expertky KMC zodpovední za vzdelávanie, primárnu prevenciu,
- externé expertky a experti.

Mapa spolupráce jednotlivých úrovní (ich úlohy) vo vzťahu ku KMC

9.4 Partnerstvá multiinštitucionálnej spolupráce pre prevenciu násilia na ženách na regionálnej úrovni - strategické koordinačné stretnutia

Pri realizácii úloh súvisiacich s problematikou násilia na ženách a ich deťoch na úrovni multiinštitucionálnej spolupráce je potrebné spolupracovať s vedením viacerých participujúcich subjektov, ktoré sa zaviazali k spoločnej práci (napríklad formou memoranda o spolupráci) s cieľom zlepšiť jej celkovú efektivitu. Partnerstvá multiinštitucionálnej spolupráce (ďalej len partnerstvá MIS) na regionálnej úrovni predstavujú spoluprácu zainteresovaných inštitúcií ako špecializované MVO, polícia, UPSVAR, prokuratúra atď. na úrovni samosprávneho kraja a riešia najmä vytvorenie podmienok na poskytovanie efektívnej pomoci v rámci kraja a vytvorenie podmienok pre fungovanie intervenčných tímov. Členmi a členkami partnerstiev MIS sú senior tvorcovia a tvorkyne politik z politických a administratívnych úradov, inštitúcií a MVO t.j. pozície riaditeľov, vedúcich odborov, oddelení. Činnosť partnerstiev MIS koordinuje koordinátor/koordinátorka partnerstiev, ktorý/ktorá pochádza najčastejšie zo špecializovanej MVO pre ženy zažívajúce násilie (platená je v rámci KMC) a riadi sa rokovacím poriadkom. Na úrovni vzájomnej spolupráce a komunikácie partneri realizujú spoluprácu na princípoch rovnoprávnosti a partnerstva.⁷⁴

Návrh cieľov partnerstiev MIS na regionálnej úrovni:

- zabezpečenie vzájomnej a efektívnej spolupráce inštitúcií na regionálnej úrovni, prostredníctvom zavádzania štandardov, princípov a metodík práce so ženami zažívajúcimi násilie a ich deťmi a efektívnej pomoci vo vzťahu k nim,
- zlepšenie podmienok pre systematizáciu postupov prevencie a eliminácie násilia na ženách na regionálnej úrovni a zvýšenie počtu špecializovaných služieb pre ženy prostredníctvom regionálnych akčných plánov,
- vytvorenie podmienok pre fungovanie intervenčných tímov na miestnej úrovni v regióne, zbieranie informácií o prípadoch násilia na ženách v regióne,

74 Viac častí princípov

- identifikovanie, monitorovanie a hodnotenie regionálnych informácií a potrieb,
- zabezpečenie komunikácie regionálnych potrieb a regionálneho monitoringu na celoštátnej úrovni (pre expertnú skupinu MIS a KMC),
- zbieranie dát a manažovanie informácií,
- mobilizovanie zdrojov a zabezpečenie financií,
- funkčné rozdelenie kompetencií participujúcich subjektov pri zabezpečovaní pomoci ženám zažívajúcim násilie a ich deťom,
- zapojenie do preventívnej, vzdelávacej práce a zvyšovania povedomia v problematike prevencie a eliminácie násilia na ženách,
- zdieľanie informácií o zdrojoch, príručkách a iných materiáloch,
- zdieľanie neidentifikovateľných dát o incidentoch násilia na ženách,
- diskusia a riešenie problémov, ktoré sa týkajú prevencie násilia na ženách.

Návrh úloh partnerstiev MIS na regionálnej úrovni:

- pravidelné koordinačné strategické stretnutia,
- určiť strategické priority v regióne a vytvoriť regionálny akčný plán na úrovni samosprávnych krajov, vrátane identifikovania zdrojov a očakávaných výstupov,
- vytvoriť, odsúhlasiť a monitorovať regionálny akčný plán zameraný na elimináciu a prevenciu násilia na ženách, domáceho násilia a sexuálneho násilia,
- zmapovanie potreby a možností vytvorenia intervenčných tímov na miestnej úrovni, organizačno-technické zabezpečenie a monitoring fungovania intervenčných tímov,
- spolupráca s ostatnými úrovňami MIS spolupráce – expertné konzultácie, stanovené úlohy, zdieľanie zápisov
- odsúhlasiť spoločný súbor politík a metodík, ktorý sa použije u všetkých partnerov vrátane manažmentu rizika, zdieľania informácií a tréningov,
- zapracovať do praxe jednotlivých participujúcich inštitúcií princípy, štandardy a metodiky práce so ženami zažívajúcimi násilie a ich deťmi a vytvoriť podmienky pre to, že ak sa žena zažívajúca násilie obráti sa na akúkoľvek inštitúciu dostane komplexné informácie a efektívnu podporu a ochranu
- pravidelný monitoring a hodnotenie situácie v oblasti násilia na ženách na regionálnej úrovni – poskytuje expertnej skupine MIS na celoštátnej úrovni – pravidelne ročne:
 - stav výskytu násilia na ženách (počet prípadov),
 - dominujúce špecifiká prípadov (aký typ prípadov prevláda, aké sú spoločné znaky týchto prípadov), ktoré sa vyskytujú,
 - rizikové faktory (aké rizikové faktory súvisiace s výskytom násilia na deťoch sa vyskytujú),
 - realizované aktivity a činnosti inštitúcií.
- zabezpečenie vzdelávania jednotlivých participujúcich inštitúcií a ich zamestnancov a zamestnankyň, ktorí môžu prísť do kontaktu so ženami zažívajúcimi násilie a ich deťmi,
- navrhovanie riešení pre zefektívňovanie procesov (opiera sa o analýzu a hodnotenie situácie, ako aj o analýzu realizovaných v rámci partnerstiev MIS a intervenčných tímov).

Koordinátorka /koordinátor partnerstiev MIS na regionálnej úrovni

Za koordináciu partnerstiev MIS na regionálnej úrovni zodpovedá KMC prostredníctvom koordinátorov/ a koordinátoriek MIS spolupráce. Koordinátori/koordinátorky personálne pracujú najmä v rámci špecializovaných MVO v regióne, ale financovaní sú z rozpočtu KMC. Koordinátor/koordinátorka MIS musí spĺňať nasledovné podmienky:

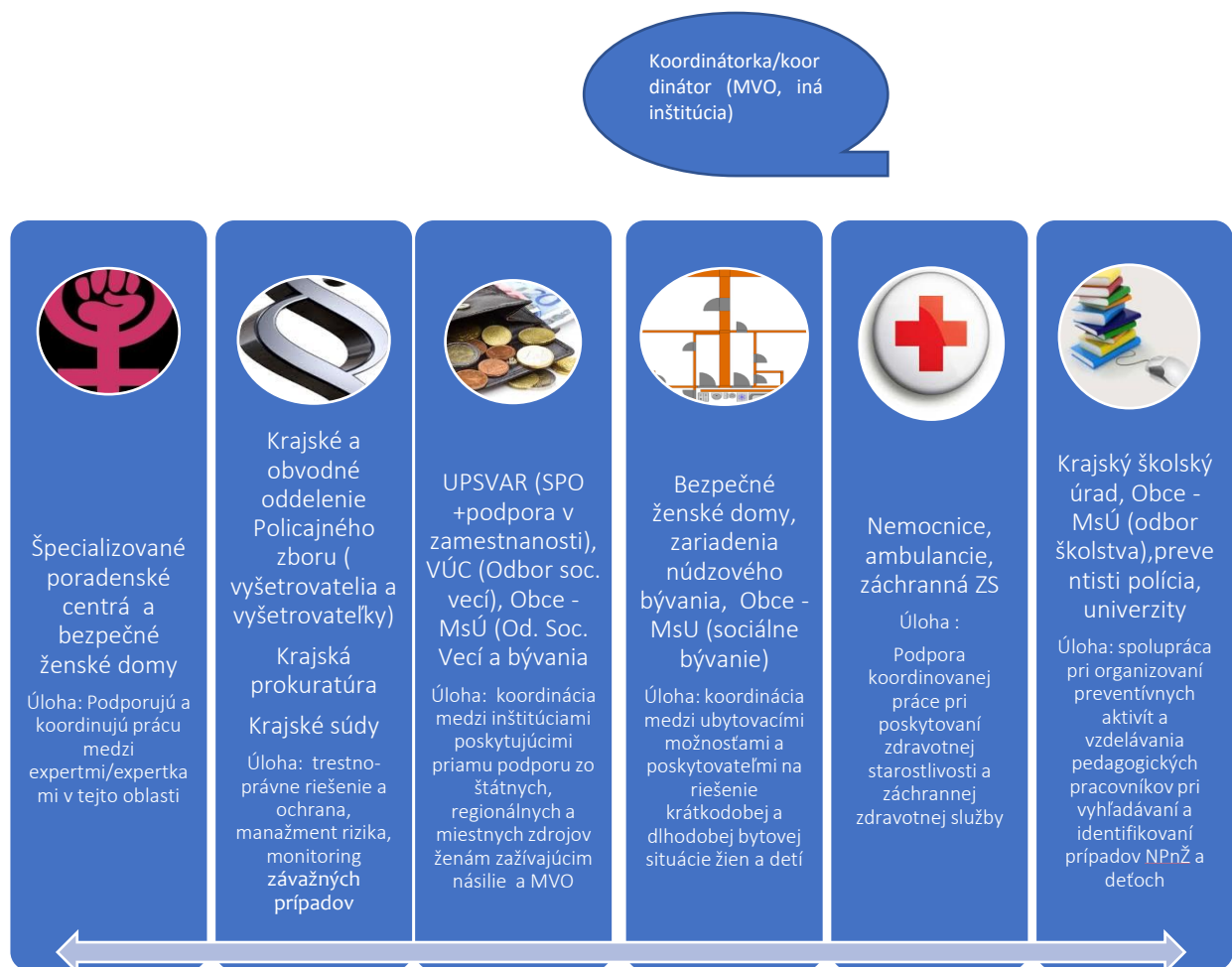
- pracuje v špecializovanej MVO pre ženy zažívajúce násilie (aké formy), prípadne inej inštitúcii, ktorá rieši problematiku násilia na ženách

- má absolvované vzdelávanie – psychológia, sociálna práca, pedagogika, právo resp. humanitné zameranie
- má absolvované scitlivovacie tréningy a špecializované tréningy v téme prevencie a eliminácie násilia na ženách a rodovo citlivý tréning
- skúsenosti z práce v téme a/alebo so ženami, ktoré zažili násilie - 3 roky

Návrh úloh koordinátora/koordinátorky partnerstiev MIS spolupráce na regionálnej úrovni:

- zabezpečuje účasť zástupkýň a zástupcov inštitúcií v partnerstvách MIS spolupráce,
- organizuje, zvoláva a facilituje pravidelné koordinačné stretnutia partnerstiev MIS spolupráce,
- vytvára zápisnicu zo stretnutí, zbiera k nej pripomienky a distribuuje ju na vyššie a nižšie úrovne,
- v súčinnosti s participujúcimi inštitúciami vyhodnocuje fungovanie partnerstiev MIS spolupráce v rámci svojej územnej pôsobnosti (identifikované systémové nedostatky),
- komunikuje a realizuje opatrenia prijaté expertnou skupinou MIS spolupráce na celoštátnej úrovni a v rámci regionálneho akčného plánu,
- zabezpečuje pripomienkový proces a zbieranie podkladov k metodikám, správam materiálom, ktoré definuje expertná skupina MIS a regionálne akčné plány,
- pravidelne informuje expertnú skupinu a KMC o stave koordinácie a stave v oblasti riešenia násilia na ženách v regióne.

Návrh zloženie partnerstva MIS spolupráce na regionálnej úrovni – schéma č. 2

Minimálne zloženie:

- špecializované poradenské centrá pre ženy

- bezpečné ženské domy
- krajské riaditeľstvo policajného zboru
- krajská prokuratúra
- krajský súd
- UPSVaR so sídlom v krajskom meste
- VÚC
- krajské mesto
- nemocnica, ambulancia

K zasadnutiam môžu byť prizývané ďalšie pomáhajúce profesie a inštitúcie (najmä vzdelávacie).

Návrh mechanizmu koordinácie partnerstiev MIS na regionálnej úrovni:

- činnosť partnerstiev koordinuje 8 koordinátorov/koordinátoriek partnerstiev (výberové konanie KMC, schvaľuje partnerstvo)
- činnosť partnerstva sa riadi memorandum o spolupráci/štatútom a rokovacím poriadkom
- partnerstvo sa stretáva raz za 3 mesiace
- partnerstvo hlasuje o zásadných rozhodnutiach a materiáloch 2/3 väčšinou
- zastúpenie MVO a verejný sektor je rovnocenné

Mapa spolupráce jednotlivých úrovní (ich úlohy) vo vzťahu ku partnerstvám MIS na regionálnej úrovni

9.5 Intervenčné tímy - koordinačné stretnutia k individuálnym závažným prípadom násilia

Multiinštitucionálne intervenčné tímy resp. multiinštitucionálne porady o individuálnych prípadoch zahŕňajú výmenu relevantných osobných informácií o žene a o rizikových faktoroch identifikovaných v situáciách bezprostredného a vysokého stupňa nebezpečenstva násilia. Intervenčné tímy na regionálnej a miestnej úrovni sú odporúčanou dobrou praxou overenou v zahraničí na ochranu konkrétnych žien a ich detí pred rodovo podmieneným násilím a ich podporu. V USA sú iniciatívy multiinštitucionálnej spolupráce známe ako koordinovaná komunitná odpoveď/reakcia, ktorá vznikla v roku 1980. Termín multiinštitucionálna spolupráca vytvorili vo Veľkej Británii. Krajiny ako Veľká Británia, Nemecko, Rakúsko majú najdlhšiu tradíciu v tejto oblasti v Európe, jej fungovanie je založené na fakte, že násilie na ženách a ich deťoch sa týka prierezovo mnohých oblastí a môže byť eliminované len vtedy, keď všetky ostatné inštitúcie, ktoré riešia problém spolupracujú efektívne.⁷⁵

Stretnutia intervenčných tímov k individuálnym a závažným prípadom násilia na ženách predstavujú tiež mimoriadne dôležitý nástroj zlepšovania postupov pri ochrane žien a ich detí pre násilím. Z uvedeného dôvodu je potrebné uskutočniť ich v čo možno najkratšom čase od odhalenia prípadu násilia. Na takéto stretnutie by mali byť pozvané participujúce pracovníčky z inštitúcií, ktoré sú so ženou v priamom kontakte (napr. špecializované poradkyne pre ženy, policajti/ky obvodného oddelenia, zástupkyne/zástupcovia miestneho UPSVaR, všeobecný lekár/lekárka, zástupcovia obce, prípadne psychologička, psychológ, iní odborníci/čky) a zástupcovia a zástupkyne subjektov, ktoré v súvislosti so ženou zažívajúcou násilie prijali a budú prijímať konkrétne opatrenia a vykonávať konkrétne činnosti (príslušná ženská MVO, príslušný orgán SPODaSK, príslušný útvar Policajného zboru, príslušná prokuratúra, súdy ...). Základom musí byť bezpečie ženy. Odborníci a odborníčky musia rešpektovať právo týchto žien robiť rozhodnutia týkajúce sa ich životov a nesmú prijať žiadne rozhodnutia, ktoré by mohli ženy ešte väčšmi ohroziť. **Treba si uvedomiť, že pred vznikom takýchto intervenčných tímov je najprv treba rozvíjať na ženy a deti orientované partnerstvá, ktoré sa nezakladajú na riešení jednotlivých prípadov násilia.**⁷⁶

Návrh cieľov intervenčných tímov:⁷⁷

- Zdieľať informácie za účelom zaistenia bezpečia, zdravia a blaha žien a ich detí v situáciách bezprostredného a vysokého stupňa ohrozenia násilím.
- Identifikovať, pre koho predstavuje páchateľ významné nebezpečenstvo a spoločne pracovať na riešení situácie.
- Spoločne zostaviť a implementovať plán manažmentu bezpečia, ktorý podporí všetky osoby vystavené nebezpečenstvu a ktorý znižuje riziko ujmy.
- Znížiť riziko opakovanej viktimizácie žien, stupňovanie násilia a závažného násilia, vrátane femicíd a pokusov o femicídu. Sú účinné pri redukovaní sekundárnej viktimizácie žien a ich detí a na zvyšovanie ich dôvery v poskytované služby tým, že žena dostáva od systému náležitú pomoc.
- Skvalitniť preberanie zodpovednosti za riešenia násilia na ženách a ich deťoch inštitúciami.
- Zlepšiť podporu pre zamestnancov a zamestnankyne, ktoré na týchto prípadoch pracujú.

75 Podľa: Logar R. Bridging Gaps – From good intentions to good cooperation. Manual for effective multi-agency cooperation in tackling domestic violence. WAVE, 2006, s. 73 Dostupné na: http://files.wave-network.org/trainingmanuals/Bridging_Gaps_MultiAgency_2006_English.pdf

76 Podľa: Kol. autoriek. Rozvíjanie kapacít v oblasti odhadu nebezpečenstva a manažmentu bezpečia na ochranu žien ohrozených zvlášť závažnými formami násilia. Tréningový manuál. WAVE, 2012, s. 122.

77 Tamtiež s. 125

- Monitorovať všetky procesy týkajúce sa intervenčných tímov a ich výsledky, aby sa zabezpečilo účinné riešenie otázok súvisiacich so zodpovednosťou inštitúcií, sekundárnou viktimizáciou, diskrimináciou a rozmanitosťou služieb.

Návrh úloh intervenčných tímov:

- manažovať a zvýšiť bezpečnosť žien, ktoré zažívajú násilie a ich detí a sú v bezprostrednom a vysokom riziku nebezpečenstva (identifikovaný napr. cez DASH dotazník odhadu rizika),
- analýza dostupných informácií o prípade. Informácie o prípade musia byť analyzované vo všeobecnej rovine.
- Vytvorenie akčných plánov na zvýšenie bezpečia ženy a ich detí. Keďže sú spolupracujúce inštitúcie zodpovedné za ženy a deti, s ktorými pracujú, partnerstvo od nich vyžaduje silný záväzok, alebo vytrvalosť.
- Analýza a návrh opatrení, ktoré je potrebné prijať, aby sa obdobné prípady neopakovali, prípadne aby sa odhalili.
- Návrhy možných postupov v prípadoch daného typu (prijímanie následných opatrení, následné konania).

Na regionálnej úrovni sú intervenčné tímy predpokladom konkrétnej činnosti verejných a neverejných inštitúcií a organizovania ich súčinnosti s ohľadom na zaistenie bezpečia – ochrany zdravia a života, konkrétnych žien, ak sa obrátia na ktorúkoľvek z nich alebo sa obrátia na poskytovateľa služieb ochrany a podpory pred násilím (zvyčajne MVO alebo národnú linku pre ženy). Intervenčné tímy na regionálnej a miestnej úrovni doposiaľ neboli zriadené a modely zahraničnej praxe nie sú prenositeľné bez dôkladného posúdenia slovenských podmienok s ohľadom na rozličnú legislatívu a prax a z toho vyplývajúce kompetencie zainteresovaných subjektov. Je preto potrebné vytvoriť model intervenčných tímov zodpovedajúci kompetenciám a možnostiam slovenskej legislatívy a praxe. Preto v nasledujúcom období sa plánuje vytvoriť dokument **Právny a odborný rámec zriaďovania a fungovania siete intervenčných tímov**. Potrebu vypracovania dokumentu identifikoval NAP 2014 – 2019⁷⁸ ako súčasť opatrení na zabezpečenie možnosti koordinovaného postupu dotknutých inštitúcií v záujme ochrany a podpory žien ohrozených vyššou mierou rizika ublíženie na zdraví či smrti. Dokument si kladie za cieľ vytvoriť postupy relevantných inštitúcií na aktívny zásah v záujme ochrany a podpory žien ohrozených vyššou mierou rizika ublíženie na zdraví či smrti. Cieľom dokumentu je v spolupráci s dotknutými verejnými a neverejnými subjektmi navrhnuť, ako a za akých podmienok systematizovať túto prax v podmienkach SR.

Obsahom dokumentu bude najmä:

- analýza právneho rámca fungovania siete intervenčných tímov
- zmapovanie doterajšej praxe a možností implementácie siete intervenčných tímov
- komparácia situácie na Slovensku so zahraničnými modelmi dobrej praxe
- odporúčania pre legislatívu a prax

S ohľadom na facilitáciu implementácie intervenčných tímov v praxi predpokladáme zapojenie zástupcov dotknutých verejných a neverejných inštitúcií. Zhotoviteľmi dokumentu budú experti a expertky z oblasti násilia páchaného na ženách a experti/-tky z dotknutých inštitúcií: ÚPSVR, MV SR, MS SR, MZ SR a VUC s podporou KMC. Nominovaní experti dotknutými inštitúciami by mali spĺňať predpoklad aspoň 3 ročnej praxe v inštitúcii, ktorej kompetencie v intervenčnom tíme zastupujú t.j. ÚPSVR, MV SR, MS SR, MZ SR a VUC a pod. Kvalifikačné predpoklady na expertky v oblasti násilia páchaného na ženách budú s ohľadom na dĺžku praxe rovnaké (3 roky) s tým, že prax musia mať u špecifického poskytovateľa služieb.

78 Národný akčný plán na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách na roky 2014 – 2019

9.6 Na záver aktuálne výzvy a kroky vytvárania multiinštitucionálnej spolupráce a intervencie na Slovensku

Aktuálne problémy, alebo výzvy ktoré komplikujú zavedenie multiinštitucionálnej spolupráce v problematike prevencie násilia na ženách a poskytovanie komplexnej pomoci ženám zažívajúcim násilie a vyplynuli aj z práce pracovných skupín v samosprávnych krajoch sú nasledovné:

- podľa platnej legislatívy nie je rozdiel medzi špecifickými a nešpecifickými službami, ktoré poskytujú služby aj ženám zažívajúcim násilie, čo v praxi znamená, že ženy nedostávajú štandardizovanú pomoc, ktorá je napríklad v súlade so štandardmi Rady Európy (napr. v nešpecializovaných zariadeniach sa môžu vyskytnúť aj iní klienti a klientky, nie je tam utajené bývanie, poradenstvo nezohľadňuje špecifické potreby žien, nie je holistické),
- chýba špecializovaná legislatíva, ktorá zastrešuje problematiku rodovo podmieneného a domáceho násilia a ktorá by definovala aj špecializované služby pre ženy zažívajúce násilie ako aj zaviedla podmienky pre multiinštitucionálnu spoluprácu a intervenciu,
- v súčasnosti je malý počet špecifických služieb (organizácií) pre ženy zažívajúce násilie, ktoré spĺňajú minimálne štandardy RE, v niektorých samosprávnych krajoch chýbajú úplne (nie Banskobystrický samosprávny kraj, Trnavský kraj), nie je dostatok špecifických ubytovacích kapacít v bezpečných ženských domoch,
- potrebné je zabezpečiť trvalé a kontinuálne financovanie služieb pre ženy ohrozené násilím na úrovni stanovených minimálnych štandardov pre služby v SR, v súčasnosti ide o kombinované financovanie z prostriedkov VÚC, dotácií MPSVR a ďalších grantov (napr. nórské granty),
- problémy sú pri poskytovaní rýchlej finančnej pomoci pre ženy zažívajúce násilie najmä v období po odchode od násilníka až do rozvodu, finančná pomoc zo strany obcí je často naviazaná na trvalé bydlisko, pomoc z úradov práce príde až po mesiaci a sú s ňou problémy, ak ešte žena nie je rozvedená,
- problémom je že ženy musia opakovať tie isté informácie na rôznych úradoch, sú napríklad viackrát vypočúvané na polícii, čo spôsobuje ďalšiu traumatizáciu žien, chýba napríklad elektronický systém výmeny informácií, s čím je spojená aj byrokracia pri vybavovaní pomoci, čo musí, žena dokladať, čo musia úrady zaznamenať,
- problémom sú dlhé trestné konania a zdĺhavé dokazovanie v prípadoch násilia na ženách a domáceho násilia, chýbajú relevantné štatistické informácie zo všetkých inštitúcií,
- súdno-znalecké posudky v prípadoch násilia na ženách a domáceho násilia nie vždy vychádzajú zo špecifických poznatkov, ktoré sa viažu k problematike resp. v prípadoch poručenských sporov neberú do úvahy domáce násilie v partnerskom vzťahu,
- na inštitúciách dochádza k sekundárnej viktimizácii žien zažívajúcich násilie t.z. že ich skúsenosti sú spochybňované, sú zľahčované, alebo popierané, prípadne sú obviňované za to, že situáciu skôr neriešili (potrebné sú scitlivovacie tréningy),
- pretrvávajúci tlak na vystahovanie sa ženy a nie násilníka, tiež tlak na to, aby zodpovednosť za riešenie bola na žene,
- chýba previazanie medzi orgánmi činnými v trestnom konaní, žena sa nedozvie, alebo nedozvie sa dostatočne rýchlo, že súd prijal uznesenie o zákaze vstupu, polícia neinformuje násilníka resp. žena nie je informovaná, že to má oznámiť na políciu ak podala návrh na neodkladné opatrenie, chýba napríklad databáza opakovaných priestupkov zo strany násilníka na blízkej a/alebo zverenej osobe,
- v kľúčových inštitúciách sa zatiaľ nerealizuje odhad nebezpečenstva pre možné vysoké ohrozenie života ženy a jej detí, pilotne sa overuje v rámci Policajného zboru ,
- výrazný problém je pomenovaný pretrvávajúci rezortizmus, ktorý je prekážkou synergického efektu v poskytovaní pomoci,
- inštitúcie nedostatočne poznajú svoje kompetencie, alebo nemajú upravené kompetencie v tejto problematike,

- nie vo všetkých inštitúciách existujú presné a detailné interné smernice ako postupovať v prípadoch násilia na ženách, či už pri prvom kontakte, alebo v rámci multiinštitucionálnej spolupráce a výmene informácií s inými inštitúciami, chýbajú poznatky o kontaktoch na organizácie,
- problémom je tiež fluktuácia zamestnancov a zamestnankýň v inštitúciách a chýbajú špecialisti a špecialistky na problematiku násilia na ženách a domáceho násilia v kľúčových inštitúciách napr. špecializované vyšetrovateľky, špecializované zdravotnícke ambulancie, špecializované rodinné súdy a prokuratúra.

Čo v súčasnosti môže pomôcť pri riešení vyššie spomenutých problémov, sú nasledovné kroky:

- Problematike multiinštitucionálnej spolupráce a intervencie v oblasti prevencie a eliminácie násilia na ženách by pomohlo prijatie Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a o boji proti nemu. Dohovor bol podpísaný SR v roku 2011, v roku 2017 by mal byť predložený vláde SR na odsúhlasenie pre ratifikáciu a následne odsúhlasenie parlamentom SR.
- V súčasnosti prebieha na MS SR príprava zákona na pomoc obetiam násilia, ktorý je zavedením európskej smernice Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EÚ z 25. októbra 2012, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov do slovenskej praxe. Časť smernice bola transponovaná do trestného poriadku.⁷⁹ Smernica rieši aj osobitne rodovo podmienené násilie na ženách a je zameraná najmä na zmiernenie sekundárnej viktimizácie počas trestno-právneho konania a upravuje postupy trestného-konania tak, aby zohľadňovali špecifiká rodovo podmieneného násilia. Smernica však nerieši špecificky multiinštitucionálnu spoluprácu.
- V roku 2017 pripravuje MPSVR SR novelu zákona o sociálnych službách, v ktorej by boli priamo zadefinované špecializované služby pre ženy (bezpečné ženské domy, poradenské centrá, krízové linky), ktoré by umožnili štandardizáciu týchto služieb, ich rozšírenie ako aj lepšie finančné zabezpečenie.
- Výstupy využiteľné v tejto problematike v rámci projektu KMC a PEN 2 sú uvedené v časti 9 a sú uvedené na webových stránkach <http://www.gender.gov.sk/zastavmenasilie/> a http://www.ceit.sk/IVPR/index.php?option=com_content&view=article&id=319&Itemid=49&lang=sk,
- V rámci nového národného projektu Prevencia a eliminácia rodovej diskriminácie PERD (spolufinancovaného z ESF) sa pripravuje analýza súčasného spracovania štatistických údajov v rámci sociálneho poradenstva a sociálnych služieb a návrh na vytvorenie systému súhrnného spracovania štatistických údajov a zabezpečenie ich pravidelného publikovania v činnosti PZ SR, MS SR a zdravotníctva.
- V rámci projektu PERD sa bude realizovať aj opätovná podpora partnerstiev/pracovných skupín multiinštitucionálnej spolupráce, ich hlavnou úlohou bude tvorba a realizácia regionálnych akčných plánov (RAP) na prevenciu a elimináciu násilia na ženách a príprava právneho a odborného rámca zriaďovania a fungovania siete intervenčných tímov.
- V rámci projektu PERD budú vypracované Online metodiky postupov práce so ženami a ich deťmi zažívajúcimi násilie, vrátane postupov pre prácu s obeťami znásilnenia, pre všetky zainteresované pomáhajúce profesie (PZ SR a právnické profesie, sociálna práca, psycho-sociálne poradenstvo, zdravotnícke profesie, znalecká činnosť).

79 Viac tu: <http://www.zastavmenasilie.gov.sk/download>

Kroky a úlohy na zavedenie multiinštitucionálnej spolupráce a intervencie na Slovensku v období rokov 2017 -2020 - navrhovaný plán

Úloha	Obsah	Inštitúcie	Termín	Indikátor
Zriadenie expertnej skupiny MIS spolupráce na celoštátnej úrovni	- Návrh na zriadenie expertnej skupiny - Oslovenie inštitúcií s návrhom nominácie - Podmienky zriadenia - Rokovací poriadok - Zápisnice zo zasadnutí	- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR - Inštitút pre výskum práce a rodiny (Koordinačno-metodické centrum pre rodovo podmienené a domáce násilie) - Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny SR - Prezídium Policajného zboru - Generálna prokuratúra SR - Ministerstvo spravodlivosti SR - Ministerstvo zdravotníctva SR - Vyššie územné celky samosprávne kraje - Špecializované organizácie, ktoré poskytujú služby ženám zažívajúcim násilie a ich deťom (poradenské centrá, bezpečné ženské domy)	do 30.6.2017	- Nominačné listy - Schválený štatút a rokovací poriadok - Zápisnice
Vytvorenie a schválenie Systému MIS spolupráce na slovenskú	- Návrh systému - Pripomienkovanie systému zo strany expertov/expertiek - Schválenie návrhu systému zo strany expertnej skupiny	- KMC - Expertí/expertky	Do 30.9.2017	schválený návrh systému
Memorandá o spolupráci s relevantnými inštitúciami s cieľom okrem iného ich zapojenia do multiinštitucionálnej spolupráce: UPSVAR, Policajný zbor, Generálna prokuratúra, VUC...	- komunikácia s jednotlivými inštitúciami - návrh memoránd a ich zaslanie	- KMC - Prezídium policajného zboru - Generálna prokuratúra - VUC	Do 31.12.2017	Počet podpísaných memoránd o spolupráci
Zriadenie	Nominácia a výberové konanie	Analytik/čka KMC	Do	Schválené

partnerstiev MIS spolupráce v 8 krajoch a ich pravidelné stretávanie	- koordinátorov/koordinátoriek - Štatút a Rokovací poriadok - memorandum o spolupráci - Pracovné štruktúry a rozhodovanie - Pravidelné stretnutia	Koordinátor/koordinátorka partnerstiev MIS spolupráce	31.12.2017	štatúty a rokovacie poriadky, memorandá (8 VUC) Zápisnice zo zasadnutí
Štandardy a princípy partnerstiev MIS	- Návrh štandardov a princípov - Pripomienkovanie - Finálny text	- špecializované poradenské centrá - BŽD - krajské riaditeľstvo policajného zboru - krajská prokuratúra - krajský súd - krajský UPSVaR - VÚC - krajské mesto - Nemocnica, ambulancia	Do 31.3.2018	- Písomne schválené princípy a štandardy práce - Zápisnice
Mapa kompetencií jednotlivých inštitúcií	- Vypracovanie mapy kompetencií jednotlivých inštitúcií v partnerstve - Schválenie mapy kompetencií	- KMC - Členovia a členky expertnej skupiny a partnerstiev	Do 30.6.2018	- Schválená mapa kompetencií - Zápisnica
Vypracovanie regionálnych akčných plánov	- Metodika RAP - Návrh RAP - pripomienkovanie RAP - Schválenie RAP	- KMC - Členovia a členky expertnej skupiny a partnerstiev MIS spolupráce	Do 31.12.2018	Vypracovaný a schválený regionálny akčný plán
Realizácia regionálnych akčných plánov	Realizácia jednotlivých aktivít v regiónoch	- KMC - Členovia a členky expertnej skupiny a partnerstiev MIS spolupráce	2017 - 2020	Monitorovacie a hodnotiace správy
Vypracovanie právneho a odborného rámca intervenčných tímov	- Vypracovanie návrhu - Pripomienkovanie	- KMC - Členovia a členky expertnej skupiny a partnerstiev	Priebežne	Vypracovaný a schválený právny a odborný rámec intervenčných tímov
Vypracovanie Metodika štandardizovaného postupu práce so ženami, ktoré zažívajú násilie (online metodiky pre	- Vypracovanie návrhu - Pripomienkovanie - Zavedenie do praxe inštitúcií	- KMC - Členovia a členky expertnej skupiny a partnerstiev	priebežne	Vypracované a schválené metodiky zo strany partnerstiev a inštitúcií

profesie)				
Vzdelávanie pomáhajúcich profesiách zapojených do multiinštitucionálnej spolupráce	Vzdelávanie pracovníkov a pracovníčok inštitúcií zapojených do partnerstiev MIS spolupráce	KMC Členovia a členky expertnej skupiny a partnerstiev	priebežne	Počet vyvzdelaných pracovníkov a pracovníčok inštitúcií

Literatúra

Breckenridge, J. et al.. Meta-evaluation of existing interagency partnerships, collaboration, coordination and/or integrated interventions and service responses to violence against women: State of knowledge paper. State of knowledge | September 2015. ISBN: 978-1-925372-10-6 (print) 978-1-925372-11-3 (online). Dostupné na:

[http://media.aomx.com/anrows.org.au/Integrated%20Responses%20Meta-Evaluation%20Landscapes%20\(State%20of%20knowledge\)%20Issue%20Eleven.pdf](http://media.aomx.com/anrows.org.au/Integrated%20Responses%20Meta-Evaluation%20Landscapes%20(State%20of%20knowledge)%20Issue%20Eleven.pdf)

Davis, R.A. & Tsao, B. (2014). A Multi-Sector Approach to Preventing Violence: A Companion to Multi-Sector Partnerships for Preventing Violence, a Collaboration Multiplier Guide. Oakland, CA: Prevention Institute. MAY 2014 Dostupné na: <https://www.futureswithoutviolence.org/wp-content/uploads/A-Multi-Sector-Approach-to-Preventing-Violence.pdf>

HANDBOOK FOR NATIONAL ACTION PLANS ON VIOLENCE AGAINST WOMEN. UN WOMEN NEW YORK, 2012 Dostupné na: <http://www.un.org/womenwatch/daw/vaw/handbook-for-nap-on-vaw.pdf>

Holubová B. a kol. Analýza dát vyplývajúca z prevádzky národnej linky pre ženy zažívajúce násilie, 2015. IVPR, 2015 Dostupné na:

http://www.ceit.sk/IVPR/images/IVPR/vyskum/2015/Holubova/holubova_nlz_sprava_2015.pdf

Kol. autoriek 2015. MULTIINŠTITUCIONÁLNA SPOLUPRÁCA NA SLOVENSKU AKO NEVYHNUTNÝ PREDPOKLAD ÚČINNEJ POMOCI ŽENÁM ZAŽÍVAJÚCIM NÁSILIE (Súčasný stav a odporúčania) IVPR, 2015. Dostupné na:

http://www.ceit.sk/IVPR/images/IVPR/NP/podpora_prevenencie/dokument_multiinstitucionalna_spolupraca_na_slovensku.pdf

Kol. autoriek 2015. Štandardy komplexnej podpory a ochrany žien zažívajúcich násilie, Metodika k poskytovaniu komplexnej podpory a ochrany ženám zažívajúcim násilie a ich deťom. Inštitút pre výskum práce a rodiny, 2015. Dostupné na:

http://www.ceit.sk/IVPR/index.php?option=com_content&view=article&id=386&Itemid=1&lang=sk.

Kráľová S. ed. RIEŠENIE PRÍPADOV NÁSILIA NA ŽENÁCH V PARTNERSKÝCH VZŤAHOV ODPORÚČANIA PRE PRAX ŠTÁTNYCH A VEREJNÝCH INŠTITÚCIÍ. Fenestra, Košice 2016. Dostupné na:

http://www.fenestra.sk/sites/default/files/pdf/13_osf_eea_odporucania.pdf

KOORDINÁCIA OCHRANY DETÍ PRED NÁSILÍM. MPSVR SR, Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch 1/2015. Dostupné na:

<https://www.employment.gov.sk/files/skolenie/koordinacna-prirucka-verzia-tlac.pdf>

Logar R. Bridging Gaps – From good intentions to good cooperation. Manual for effective multi-agency cooperation in tackling domestic violence. WAVE, 2006. Dostupné na: http://files.wave-network.org/trainingmanuals/Bridging_Gaps_MultiAgency_2006_English.pdf

Logar R., Vargová Marvanová B. Effective Multi-agency Co-operation for Preventing and Combating Domestic Violence. Training of Trainers Manual. Council of Europe 2015. Dostupné na:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680595b8f>

Logar R. Domestic Abuse Intervention Center, Vienna and WAVE-Network THE AUSTRIAN MODEL OF INTERVENTION IN DOMESTIC VIOLENCE CASES, 2005 Dostupná na:

<http://www.un.org/womenwatch/daw/egm/vaw-gp-2005/docs/experts/logar.dv.pdf>

Multi Agency Working and information Sharing Project. Final report, July 2014, Home office, ISBN: 978-1-78246-460-0 dostupné na:

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/338875/MASH.pdf

Multi-disciplinary Collaboration and Integrated Responses to Family Violence. Commonwealth of Australia 2010. Dostupné na: http://www.avertfamilyviolence.com.au/wp-content/uploads/sites/4/2013/06/Multidisciplinary_Collaboration.pdf

The Language of Collaboration. Dostupné na:
<http://www.mncasa.org/assets/PDFs/Language%20of%20collaboration.pdf>

Towards a Multi-sectoral Response to Gender-Based Violence Mapping the Current Situation in the Eastern Europe and Central Asia Region 2015 dostupné na:
http://www.femroadmap.eu/UNFPA_EECA_RO_Survey_report_on_Multi-sectoral_Response_to_GBV.pdf

UNDP. Multisectoral Cooperation – Institutional Response to Violence against Women. UNDP, 2013. Dostupné na:
http://www.undp.org/content/dam/serbia/Publications%20and%20reports/English/UNDP_SRB_Multisectoral_Cooperation_-_Institutional_Response_to_Violence_against_Women.pdf

WAVE, De Montfort University, Coordinated Action Against Domestic Abuse (CAADA), PROTECT II - Rozvíjanie kapacít v oblasti odhadu nebezpečenstva a manažmentu bezpečia na ochranu žien ohrozených zvlášť závažnými formami násilia, Viedeň 2012. Dostupné na:
http://www.wavenetwork.org/sites/default/files/protectii%28slovak%29final%28july2012%29_0.pdf

Prílohy

Príloha č. 1

Memorandum o spolupráci

uzavreté v súlade s § 51 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších (ďalej len „memorandum“) medzi účastníkmi:

Inštitút pre výskum práce a rodiny

Sídlo: Župné námestie č.5-6, 812 42 Bratislava

Zastúpený:

IČO: 30 847 451

(ďalej len „IVPR“)

a

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

Sídlo: Špitálska č. 8, 812 67 Bratislava

Zastúpený:

IČO: 30 794 536

(ďalej len „Ústredie“)

Preambula

V súlade s požiadavkou prevencie a eliminácie rodovo podmieneného a domáceho násillia a prevencie a eliminácie diskriminácie účastníci v tomto Memorande prejavujú rozhodnutie spolupracovať a poskytovať si vzájomnú súčinnosť pri výmene poznatkov a šírení dobrej praxe za účelom ich odhaľovania a znižovania, zvyšovania informovanosti o problematike a spoločného vytvárania podmienok na profesijný rast sociálnych pracovníkov/čok, prehľbovanie kvalifikácie vlastných zamestnancov/kýň, ako aj zamestnancov/kýň organizácií v riadiacej pôsobnosti a zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti Ústredia.

IVPR realizuje postupy a opatrenia na boj proti rodovo podmienenému a domácemu násilliu prostredníctvom Koordinačno-metodického centra pre rodovo podmienené a domáce násillie, ktoré je organizačnou zložkou IVPR (ďalej len „KMC). Úlohou KMC je v súlade s Národným akčným plánom pre elimináciu a prevenciu násillia na ženách na roky 2014 – 2019 vytvoriť, implementovať a koordinovať komplexnú celoštátnu politiku pre túto oblasť a v oblasti prevencie a eliminácie rodovo podmieneného násillia a domáceho násillia bude zodpovedať za IVPR za plnenie tohto memoranda.

S cieľom zefektívnenia spolupráce a vzájomnej súčinnosti pri prevencii a eliminácii rodovo podmieneného a domáceho násillia a diskriminácie sa účastníci dohodli na uzatvorení tohto memoranda s nasledovným obsahom:

Čl. 1 Predmet memoranda

1.1 V oblasti prevencie a eliminácie rodovo podmieneného násilia a domáceho násilia bude KMC zabezpečovať odbornú koordináciu spoločných aktivít a súčinnosti IVPR a Ústredia.

1.2 IVPR a Ústredie budú spolupracovať v oblasti ďalšieho odborného vzdelávania a prehľbovania kvalifikácie vlastných zamestnancov/kýň, vrátane zamestnancov/kýň organizácií v riadiacej pôsobnosti, ako aj zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti Ústredia.

1.3 IVPR a Ústredie budú vytvárať podmienky pre spoluprácu inštitúcií a pomáhajúcich profesií v oblasti boja proti rodovo podmienenému a domácejmu násiliu a proti diskriminácii najmä účasťou v partnerstvách spolupráce na národnej a regionálnej úrovni.

1.4 IVPR a Ústredie budú vytvárať podmienky pre realizáciu a uskutočňovať výskumy a monitoringy a poskytovať si vzájomnú súčinnosť pri zbere dát a informácií týkajúcich sa rodovo podmieneného a domáceho násilia a diskriminácie.

1.5 IVPR a Ústredie sa budú aktívne zapájať do prípravy a realizácie konferencií, odborných a vedeckých seminárov zameraných na riešenie aktuálnych tém týkajúcich sa prevencie a eliminácie rodovo podmieneného a domáceho násilia a diskriminácie.

1.6 IVPR a Ústredie sa budú vzájomne prizývať na konferencie, odborné podujatia a vzdelávacie akcie, týkajúce sa prevencie a eliminácie rodovo podmieneného a domáceho násilia a diskriminácie.

1.7 IVPR a Ústredie vytvoria priestor pre vzájomné konzultácie a poradenstvo pri príprave strategických materiálov v oblasti prevencie a eliminácie rodovo podmieneného a domáceho násilia a diskriminácie.

1.8 IVPR a Ústredie budú úzko spolupracovať pri výmene skúseností a vzájomných konzultáciách v oblasti prevencie a eliminácie rodovo podmieneného a domáceho násilia a diskriminácie.

1.9 IVPR a Ústredie budú úzko spolupracovať pri prevádzkovaní celoštátnych bezplatných nonstop telefonických liniek, linka číslo 0800 212 212 (linka Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky) pre ženy zažívajúce násilie a linka číslo 0800 191 222 (linka Ústredia) na oznamovanie prípadov zanedbávania starostlivosti o deti, formou výmeny poznatkov, šírenia informovanosti, hľadania potrieb a možností pomoci.

Čl. 2 Plnenie memoranda

2.1 Garantmi plnenia tohto memoranda sú:

2.1.1. za IVPR:

2.1.2. za Ústredie:

Čl. 3 Záverečné ustanovenia

3.1 Účastníci dohody realizujú spoluprácu na princípoch rovnoprávnosti a partnerstva.

3.2 Toto memorandum sa uzatvára na dobu neurčitú.

3.3 Toto memorandum nadobúda platnosť dňom jeho podpisu účastníkmi memoranda a účinnosť dňom nasledujúcim po dni jeho zverejnenia v Centrálnom registri zmlúv vedenom Úradom vlády Slovenskej republiky.

3.4 Obsah tohto memoranda možno meniť formou písomných dodatkov, podpísaných oprávnenými zástupcami účastníkov memoranda.

3.5 Memorandum možno zrušiť vzájomnou písomnou dohodou alebo písomnou výpoveďou s trojmesačnou výpovednou lehotou, ktorá začne plynúť prvým dňom kalendárneho mesiaca nasledujúceho po doručení výpovede druhému účastníkovi memoranda.

3.6 Memorandum o spolupráci je vyhotovené v štyroch rovnopisoch, z ktorých dva rovnopisy dostane Ústredie a dva rovnopisy dostane IVPR.

V Bratislave dňa:

V Bratislave dňa:

generálny riaditeľ Ústredia práce,
sociálnych vecí a rodiny

riaditeľka Inštitútu pre výskum práce a

Memorandum o spolupráci
uzavreté v súlade s § 51 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov
(ďalej len „memorandum“)
medzi nasledovnými účastníkmi memoranda:

Inštitút pre výskum práce a rodiny

Sídlo: Župné námestie č.5-6, 812 42 Bratislava

Zastúpený:

IČO: 30 847 451

(ďalej len „IVPR“)

a

Košický samosprávny kraj

Sídlo: Námestie Maratónu mieru 1, 042 66 Košice

Zastúpený:

IČO:

(ďalej len „KSK“).

Preambula

V súlade s požiadavkou prevencie a eliminácie rodovo podmieneného a domáceho násillia a eliminácie diskriminácie účastníci v tomto Memorande prejavujú rozhodnutie spolupracovať a poskytovať si vzájomnú súčinnosť pri výmene poznatkov a šírení dobrej praxe za účelom odhaľovania a znižovania rodovo podmieneného a domáceho násillia, zvyšovania informovanosti o problematike a spoločného vytvárania podmienok na profesijný rast a prehlbovanie kvalifikácie vlastných pracovníkov/čok a pracovníkov/čok v pôsobnosti KSK.

Memorandum predstavuje dohodu o rámcovej spolupráci medzi IVPR a KSK v oblasti prevencie a eliminácie rodovo podmieneného násillia a domáceho násillia a prevencie a eliminácie diskriminácie. Zároveň memorandum prispieva k naplňaniu úloh Národného akčného plánu pre elimináciu a prevenciu násillia na ženách na roky 2014 – 2019.

IVPR realizuje postupy a opatrenia na boj proti rodovo podmienenému a domácemu násilliu prostredníctvom Koordinačno-metodického centra pre rodovo podmienené a domáce násillie, ktoré je organizačnou zložkou IVPR (ďalej len „KMC). Úlohou KMC je v súlade s Národným akčným plánom pre elimináciu a prevenciu násillia na ženách na roky 2014 – 2019 vytvoriť, implementovať a koordinovať komplexnú celoštátnu politiku pre túto oblasť a v oblasti prevencie a eliminácie rodovo podmieneného násillia a domáceho násillia bude zodpovedať za IVPR za plnenie tohto memoranda.

Čl. 1 Účel memoranda

1. Memorandum je podpísané za účelom:

- 1.1. vytvorenia platformy pre spoluprácu medzi KMC a KSK,
- 1.2. zlepšenia bezpečnosti a ochrany žien zažívajúcich násillie a ich detí,
- 1.3. vzájomnej účasti na partnerstve multiinštitucionálnej spolupráce a intervenčných tímoch na úrovni samosprávneho kraja s cieľom zlepšiť koordinovanú, rýchlu a účinnú a odbornú pomoc zo strany spolupracujúcich inštitúcií,
- 1.4. vytvárania kvalitných a udržateľných podmienok pre špecializované služby pre ženy, ktoré

zažívajú násilie a ich deti v samosprávnom kraji,

- 1.5. finančného podporovania špecializovaných služieb pre ženy zažívajúce násilie a ich deti v samosprávnom kraji,
- 1.6. zvýšenia povedomia o problematike násilia na ženách medzi inštitúciami a aktérmi v systéme ochrany,
- 1.7. vytvorenia podmienok pre šírenie štandardizovaných postupov intervencie vo vzťahu k ženám zažívajúcim násilie a ich deťom,
- 1.8. zlepšenia a unifikovania dokumentovania a systému zbierania dát zo strany inštitúcií v tejto problematike,
- 1.9. zdieľania dobrej praxe.

Čl. 2 Princípy spolupráce

2.1 Pri plnení memoranda budú zmluvné strany vychádzať z platnej legislatívy, smerníc EÚ a medzinárodných dohovorov, ktoré riešia problematiku prevencie a eliminácie rodovo podmieneného a domáceho násilia a prevencie a eliminácie diskriminácie.

2.2 Memorandum sa riadi nasledovnými princípmi:

- násilie na ženách nikdy nie je súkromnou záležitosťou, ale spoločenskou, verejnou záležitosťou, nemalo by byť riešené ako menej závažné, ako iné formy násilia,
- ženy zažívajúce násilie a ich deti nie sú nikdy zodpovedné za násilie, ktoré je na nich páchané, násilie nemožno ospravedlniť,
- inštitúcie sa dištancujú od akejkoľvek formy obviňovania, sekundárnej viktimizácie a diskriminácie žien zažívajúcich násilie a ich detí,
- bezpečnosť žien, ktoré zažívajú násilie a ich detí je prioritou,
- ženy zažívajúce násilie a ich deti majú právo na adekvátnu podporu.

2.3 Na úrovni vzájomnej spolupráce a komunikácie zmluvní partneri memoranda realizujú spoluprácu na princípoch rovnoprávnosti a partnerstva a riadia sa ďalšími princípmi:

- vzájomný rešpekt,
- uznanie vzájomnej odbornosti,
- uznanie odbornosti a skúseností špecializovaných ženských MVO pôsobiach v oblasti eliminácie a prevencie násilia páchaného na ženách a ich deťoch,
- otvorenosť k dialógu, k zmene a ku konštruktívnej kritike,
- zachovávanie dôvernosti informácií.

Čl. 3 Predmet memoranda

IVPR a KSK budú spolupracovať v nasledovných oblastiach v rámci problematiky prevencie a eliminácie rodovo podmieneného a domáceho násilia a eliminácie diskriminácie:

3.1 pri vytváraní podmienok pre skvalitňovanie a rozširovanie ponuky sociálnych služieb pre prevenciu a elimináciu domáceho násilia na ženách v rámci oblasti A7 Koncepcie rozvoja sociálnych služieb v Košickom kraji na roky 2016 – 2020,

3.2 pri vytváraní podmienok pre partnerstvo (pracovnú skupinu) multiinštitucionálnej

spolupráce a intervenčných tímov na úrovni samosprávneho kraja,

- 3.3 vytvoria priestor pre vzájomné konzultácie a poradenstvo pri príprave strategických materiálov, regionálneho akčného plánu a štandardizovaných postupov a metodík, ktoré riešia túto problematiku,
- 3.4 v oblasti ďalšieho odborného vzdelávania a prehľbovania kvalifikácie zamestnancov/zamestnankýň, vrátane zamestnancov/zamestnankýň zariadení v Košickom samosprávnom kraji (verejní aj neverejní poskytovatelia) v tejto oblasti,
- 3.5 sa budú vzájomne prizývať na konferencie, odborné podujatia a vzdelávacie akcie týkajúce sa tejto problematiky,
- 3.6 pri príprave a zavádzaní jednotného systému dokumentovania, zberu dát a monitoringu v rámci problematiky zo strany inštitúcií a špecializovaných služieb,
- 3.7 pri výmene skúseností, zvyšovania povedomia a informovanosti v tejto oblasti aj prostredníctvom aktualizácie webových stránok,
- 3.8 pri výmene poznatkov a informovanosti o celoštátnej bezplatnej nonstop telefonickej linke pre ženy číslo: 0800 212 212.

Čl. 4 Plnenie memoranda

4.1 Garantmi/garantkami plnenia memoranda za jednotlivé inštitúcie sú
za IVPR:

za KSK:

Osobami poverenými organizáciou spolupráce a komunikáciou za jednotlivé inštitúcie sú:

za IVPR:

Za KSK:

4.2 Komunikácia medzi KMC a KSK bude prebiehať najmä elektronickou komunikáciou.

4.3 Garanti/garantky KMC a KSK, alebo nimi poverení zástupcovia/zástupkyne sa stretnú minimálne raz za 3 mesiace s cieľom informovať sa vzájomne o priebehu spolupráce.

4.4 Garanti/garantky KMC a KSK pripravia do 3 mesiacov od podpísania memoranda akčný plán vzájomnej spolupráce na obdobie 1 roka a zabezpečia jeho plnenie.

Čl. 5 Záverečné ustanovenia

Účastníci memoranda realizujú spoluprácu v súlade so všetkými relevantnými zákonmi.

Toto memorandum sa uzatvára na dobu neurčitú.

Toto memorandum nadobúda platnosť dňom jeho podpisu účastníkmi memoranda a účinnosť dňom nasledujúcim po dni jeho zverejnenia v Centrálnom registri zmlúv vedenom Úradom vlády Slovenskej republiky.

Obsah tohto memoranda možno meniť formou písomných dodatkov, podpísaných oprávnenými zástupcami a zástupkyňami účastníkov memoranda.

Memorandum možno zrušiť vzájomnou písomnou dohodou alebo písomnou výpoveďou s trojmesačnou výpovednou lehotou, ktorá začne plynúť prvým dňom kalendárneho mesiaca nasledujúceho po doručení výpovede druhému účastníkovi memoranda.

Memorandum o spolupráci je vyhotovené v štyroch rovnopisoch, z ktorých dva rovnopisy dostane KSK a dva rovnopisy dostane IVPR.

V Bratislave dňa:

predseda
Košického samosprávneho kraja

V Bratislave dňa:

riaditeľka
Inštitútu pre výskum práce a rodiny

Naším poslaním je v súlade s Národným akčným plánom na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách na roky 2014 – 2019 vytvoriť, implementovať a koordinovať komplexnú celoštátnu politiku pre danú oblasť.

Predchádzanie a znižovanie násilia na ženách a domáceho násilia je jednou z hlavných priorít ochrany a podpory ľudských práv. Aktuálnym medzinárodným štandardom, ktorý demokratické a právne štáty vytvorili v záujme predchádzania násiliu na ženách a domácejmu násiliu, je Dohovor Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a o boji proti nemu. Na úrovni Európskej únie ich reflektuje Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EÚ, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov. Pre KMC sú tieto normy základným štandardom a aspiráciou pre dosiahnutie zníženia násilia a zvýšenia ochrany a podpory žien vystavených násiliu a obetí domáceho násilia.

Vízia KMC

Zabezpečiť kvalitu systémovej ochrany a podpory ženám zažívajúcim násilie a obetiam domáceho násilia.

Zvýšiť úroveň citlivosti a porozumenia hlavných aktérov, médií a verejnosti na tému rodovo podmieneného a domáceho násilia.

Znížiť výskyt násilia na ženách a domáceho násilia z dlhodobého hľadiska.

Ciele KMC

Vytvoriť a implementovať nástroje pre zabezpečenie efektívneho systému prevencie a eliminácie násilia na ženách a domáceho násilia, vrátane špecifickej legislatívy na elimináciu a prevenciu násilia na ženách a domáceho násilia.

Vytvoriť podmienky pre rýchlu a efektívnu ochranu a podporu všetkých žien a obetí domáceho násilia vystavených násiliu, alebo hrozbe násilia.

Predchádzať vzniku násilia a akejkoľvek situácii, ktorá prispieva k vzniku a tolerancii násilia.

Vytvoriť dostatočnú poznatkovú bázu o násilí na ženách a domácom násilí, aby bolo možné zvyšovať dostupnosť, kvalitu a účinnosť intervencie a prevencie v prípadoch násilia.

Rodovo podmienené násilie

„...je namierené voči určitej osobe z dôvodu jej pohlavia, rodovej identity alebo rodového vyjadrenia alebo ktoré neprimerane postihuje osoby určitého pohlavia a môže obeti spôsobiť telesnú, sexuálnu, psychickú ujmu alebo majetkovú škodu“⁸⁰. Zahŕňa násilie páchané blízkou osobou, sexuálne delikty, obchodovanie s ľuďmi, otroctvo a rôzne formy škodlivých praktík, ako napríklad nútené manželstvá, mrzačenie ženských pohlavných orgánov a takzvané trestné činy spáchané v mene cti.

Domáce násilie

Zahŕňa „...rôzne skutky fyzického, psychického, sexuálneho a majetkového násilia, ktoré je charakteristické najmä tým, že násilie pácha osoba, ktorá s obeťou je, alebo bola, v manželskom alebo partnerskom zväzku, alebo je iným rodinným príslušníkom obete bez ohľadu na to, či páchateľ s obeťou žije, alebo žil v spoločnej domácnosti.“⁸¹

Kontakt:

Koordinačno-metodické centrum pre rodovo podmienené a domáce násilie

Kuzmányho 3/A, 811 06 Bratislava

Tel: 02 20 442 500

www.zastavmenasilie.sk

80 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EÚ, ods. (17)

81 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EÚ, ods. (18)